

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Bardo

na lata 2016-2022

**Fundusze
Europejskie**
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Spis treści

I.	Wstęp	6
II.	Zgodność programu.....	7
A.	Strategia Rozwoju Kraju do 2020 roku.....	7
B.	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku.....	9
C.	Lokalna Strategia Rozwoju Gminy Bardo na lata 2016-2022.....	10
D.	Plan gospodarki niskoemisyjnej	11
E.	Strategia rozwiązywania problemów społecznych.....	12
III.	Gmina Bardo.....	13
A.	Liczba ludności, powierzchnia i gęstość zaludnienia.....	13
B.	Struktura płci ludności.....	15
C.	Zmiany liczby ludności.....	16
1.	Przyrost naturalny, migracje	17
2.	Struktura wieku ludności.....	20
D.	Środowisko przyrodnicze i atrakcje turystyczne	22
IV.	Miasto Bardo	28
1.	Liczba ludności, powierzchnia i gęstość zaludnienia	28
A.	Struktura płci ludności.....	28
B.	Zmiany liczby ludności.....	29
1.	Przyrost naturalny, migracje	29
V.	Cele procesu rewitalizacji.....	30

VI.	Interesariusze w procesie rewitalizacji.....	31
VII.	Procedura włączenia interesariuszy w prace projektowe.....	37
A.	Konferencja otwierająca prace projektowe nad Planem.	38
B.	Działania w mediach elektronicznych	38
C.	Konferencja podsumowująca prace projektowe nad Planem.	38
D.	Ankiety.....	38
E.	Konsultacje społeczne – spotkania:.....	39
1.	Spotkanie w dniu 28 kwietnia 2016 r.	39
2.	Spotkanie w dniu 3 czerwca 2016 r.	39
3.	Spotkanie w dniu 8 lipca 2016 r.	39
VIII.	Przyjęta metodologia	40
A.	Forma danych wejściowych.....	41
B.	Techniki agregacji i wizualizacji	41
IX.	Diagnoza stanu kryzysowego	42
A.	Sfera społeczna.....	42
1.	Ubóstwo	42
2.	Dysfunkcja rodziny	45
3.	Bezrobocie	47
4.	Przestępczość	53
5.	Edukacja.....	56
6.	Wyniki sprawdzianu szóstoklasisty w Szkole Podstawowej.....	57
7.	Aktywność społeczna	60
8.	Uczestnictwo w życiu kulturalnym.....	62
9.	Udział w wyborach	64

10.	Demografia	66
B.	Sfera funkcjonalno-przestrzenna	72
1.	Identyfikacja barier komunikacji pieszej oraz barier dla osób niepełnosprawnych.....	73
2.	Komunikacja zbiorowa.	76
3.	Oferta sportowa w Gminie Bardo.	76
C.	Sfera gospodarcza	79
1.	Analiza przedsiębiorczości i liczby pracujących.....	79
2.	Analiza dostępu usług.....	89
3.	Noclegi.....	93
D.	Sfera techniczna i środowiskowa	96
1.	Obszary zdegradowanej zabudowy.....	96
2.	Gospodarka niskoemisyjna.....	96
3.	Gospodarka odpadami.	98
1.	Zdegradowane obszary komunalne	101
2.	Zasoby mieszkaniowe.....	103
3.	Ochrona środowiska.....	106
4.	Obszary Natura 2000.....	108
5.	Analiza terenów rekreacyjnych na terenie gminy.....	109
6.	Analiza ilości azbestu na terenie Gminy Bardo	114
X.	Określenie obszaru zdegradowanego	115
A.	Stan kryzysowy	115
B.	Obszar zdegradowany	126
C.	Podsumowanie	127
D.	Limitacja obszaru rewitalizacji.....	128

E.	Analiza SWOT	132
XI.	Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	133
XII.	Cele rewitalizacji i kierunki działań.....	135
XIII.	System zapewnienia komplementarności.....	137
XIV.	System realizacji programu rewitalizacji	140
XV.	Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	143
A.	Lista A	143
B.	Lista B	163
XVI.	Komplementarność pomiędzy projektami	167
XVII.	Indykatywne ramy finansowe	169
XVIII.	System monitoringu	174
XIX.	Wskaźniki realizacji programu rewitalizacji.....	175
XX.	Spis fotografii, map, rysunków, tabel i wykresów.....	177
A.	Spis tabel	177
B.	Spis rysunków	183

I. Wstęp

Rewitalizacja ma na celu uzdrowienie obszarów zdegradowanych. Prawidłowo przeprowadzona rewitalizacja powinna być prowadzona w sposób kompleksowy i składać się ze zintegrowanych działań na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Ważnym elementem procesu rewitalizacji jest oparcie go o rzetelną analizę stanu obecnego oraz zaprojektowanie działań, które doprowadzą do istotnej odnowy.

Proces rewitalizacji powinien być realizowany w sposób pozwalający na wykorzystanie mocnych stron zarówno obszaru rewitalizowanego, gminy, jak również i otoczenia zewnętrznego. Efektywne wykorzystanie tych obszarów jest szansą na rozwój całej gminy oraz otoczenia funkcjonalnie powiązanego z gminą.

Ważne jest aby proces rewitalizacji był prowadzony w sferach społecznej, przestrzennej i gospodarczej, co umożliwi kompleksowe efekty i rezultaty w różnych dziedzinach życia.

Kluczowa do prawidłowego wykazania poszczególnych problemów, a tym samym obszarów do rewitalizacji powinna być rzetelna diagnoza wskazująca stany kryzysowe na obszarze miasta, zarówno w obszarze terytorialnym, ale przede wszystkim w sferze problemowej. Końcowy wybór obszarów do rewitalizacji powinien wynikać ze znaczenia wybranych obszarów rewitalizacji dla polityki rozwoju całej gminy

Niebagatelną rolę w procesie tworzenia i realizacji programu rewitalizacji odgrywa partycypacja społeczna. Polega ona na aktywnym udziale interesariuszy w przygotowaniu, prowadzeniu i ocenie rewitalizacji w sposób zapewniający uwzględnienie potrzeb różnych grup społecznych.

Interesariuszami rewitalizacji są w szczególności

- Społeczność lokalna
- Osoby pracujące na terenie gminy Bardo
- Radni, Pracownicy Gminy, jednostek organizacyjnych Gminy, Zarząd Gminy – Burmistrz, Skarbnik
- Turyści

-
- Przedsiębiorcy
 - Organizacja pozarządowe
 - Aktywiści
 - Kościół
 - Zarządcy Nieruchomości, Przedstawiciele Wspólnot/Spółdzielni
 - Administracja rządowa, w tym Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
 - Administracja samorządowa, w tym Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

Uwzględnienie szerokiego kontekstu udziałowców (ang. „*stakeholders*”) w procesie przygotowania i realizacji działań rewitalizacyjnych stworzy warunki do osiągnięcia celów rewitalizacyjnych.

II. Zgodność programu

W tej części zawarto opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi kraju, województwa oraz gminy.

A. Strategia Rozwoju Kraju do 2020 roku.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 (SRK) jest elementem nowego systemu zarządzania rozwojem kraju, którego fundamenty zostały określone w znowelizowanej ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712, z późn. zm.) oraz w przyjętym przez Radę Ministrów 27 kwietnia 2009 r. dokumencie Założenia systemu zarządzania rozwojem Polski.

W związku z koniecznością dostosowania Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015, przyjętej 29 listopada 2006 r., do nowych uwarunkowań społeczno-gospodarczych oraz do wyzwań wewnętrznych i zewnętrznych, a także wymogów wprowadzanego systemu zarządzania polityką rozwoju, podjęto decyzję o jej aktualizacji oraz o wydłużeniu horyzontu czasowego do 2020 roku. Prace nad aktualizacją realizowano tak, aby skorelować je z pracami nad innymi, opracowywanymi dokumentami strategicznymi, tj. długookresową strategią rozwoju kraju oraz strategiami zintegrowanymi.

W nowym systemie do głównych dokumentów strategicznych, na podstawie których prowadzona jest polityka rozwoju, należą: długookresowa strategia rozwoju kraju - DSRK (Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności), określająca główne trendy, wyzwania oraz koncepcję rozwoju kraju w perspektywie

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

długookresowej, średniookresowa strategia rozwoju kraju - ŚSRK (Strategia Rozwoju Kraju 2020) – najważniejszy dokument w perspektywie średniookresowej, określający cele strategiczne rozwoju kraju do 2020 r., kluczowy dla określenia działań rozwojowych, w tym możliwych do sfinansowania w ramach przyszłej perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020 oraz 9 zintegrowanych strategii, służących realizacji założonych celów rozwojowych:

Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Strategia Rozwoju Transportu, Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, Sprawne Państwo, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP, Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa. DSRK, ŚSRK oraz 9 strategii zintegrowanych łączy spójna hierarchia celów i kierunków interwencji.

W strategiach zintegrowanych nastąpiło odejście od wąskiego sektorowego podejścia na rzecz integracji obszarów oraz przenikania się różnych zjawisk i procesów. Szczególną rolę w systemie pełni Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego, która wskazuje zakres terytorialnego wpływu interwencji realizowanych w ramach różnych polityk publicznych, a więc również w ramach pozostałych strategii zintegrowanych. Przedstawia ona kluczowe dla rozwoju regionalnego wyzwania oraz zarysowuje cele rozwojowe w odniesieniu do różnego rodzaju obszarów uwzględniając pełnione przez nie funkcje, występujące potencjały oraz bariery.

Ramy przestrzenne dla prowadzenia polityki rozwoju w Polsce, w tym realizacji poszczególnych strategii rozwojowych stanowi koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju (Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030) Jest to główny dokument strategiczny kreujący ład przestrzenny w Polsce oraz porządkujący zagadnienia związane z rozwojem, w którym przestrzeń traktowana jest jako płaszczyzna odniesienia dla działań rozwojowych.

Niniejszy program wykazuje zgodność, z postulatami strategii, jakim jest:

Spójność społeczno-gospodarcza i terytorialna - większa spójność terytorialna, dostępność usług publicznych, szeroka skala szans rozwoju jednostki, mądra i efektywna integracja społeczna.

Dzięki realizacji działań rewitalizacyjnych wypełnione zostaną cele:

II.2.1 Zwiększenie produktywności gospodarki

II.2.4 Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej

II.4.1 Zwiększanie aktywności zawodowej

II.4.2 Poprawa jakości kapitału ludzkiego

II.4.3 Zwiększanie mobilności zawodowej i przestrzennej

III.3.3 Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmocnienia potencjału obszarów wiejskich

Program rewitalizacji i jego realizacja przyczyni się do zmniejszenia dysproporcji rozwojowych obszaru względem kraju.

B. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku.

Celem nadrzędnym wskazanym w niniejszym dokumencie jest podniesienie poziomu życia mieszkańców Dolnego Śląska oraz poprawa konkurencyjności regionu przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

SRW wskazuje trzy główne kategorie celów: sfery społecznej, gospodarczej i przestrzennej, w ramach których wyznacza skonkretyzowane priorytety. Działania przewidziane w LPR przyczynią się do realizacji następujących priorytetów Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego:

- Poprawa spójności przestrzennej regionu,
- Poprawa ładu przestrzennego i harmonijności struktur przestrzennych,
- Integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

W ramach wyznaczonych priorytetów przewiduje się m.in.: przeciwdziałanie degradacji obszarów peryferyjnych i zagrożonych marginalizacją, kształtowanie atrakcyjnych form różnorodnych zespołów zabudowy, w tym rewitalizację obszarów zdegradowanych; ochronę dziedzictwa kulturowego, a także redukcję zjawiska ubóstwa oraz przeciwdziałanie marginalizacji społecznej. Program wpisuje się w założenia strategii i przyczynia się do realizacji celów strategicznych opisanych w dokumencie strategicznym województwa.

Teren Gminy znajduje się na terenie określonym w strategii „Obszarze transgranicznym” – ten obszar interwencji obejmuje tereny leżące wzdłuż zachodniej i południowej granicy Dolnego Śląska, wyróżnione ze względu na rozwijające się społeczne i gospodarcze związki polsko-niemieckie i polsko-

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

czeskie. Obszar zagrożony jest peryferyzacją ze strony polityki kraju, w kontekście geopolitycznym znajdujący się w ścisłym centrum Europy Środkowej. Ze względu na uwarunkowania przyrodnicze i kulturowe (Sudety i Łużyce) stanowi jeden z najciekawszych wyróżników tożsamości dolnośląskiej.

Niniejszy Plan wykazuje zgodność z następującymi celami Strategii:

Cel 1. Rozwój gospodarki opartej na wiedzy

Cel 4. Ochrona środowiska naturalnego, efektywne wykorzystanie zasobów, oraz dostosowanie do zmian klimatu i poprawa poziomu bezpieczeństwa.

Cel 6. Wzrost zatrudnienia i mobilności pracowników.

Cel 7. Włączenie społeczne, podnoszenie poziomu i jakości życia.

Cel 8. Podniesienie poziomu edukacji, kształcenie ustawiczne.

Cele programu rewitalizacji pomogą osiągnąć wskazane cele Strategii.

C. Lokalna Strategia Rozwoju Gminy Bardo na lata 2016-2022.

Lokalna Strategia Rozwoju jest średniookresowym dokumentem planistycznym, mającym na celu określenie głównych kierunków rozwoju, celów strategicznych, zamierzeń inwestycyjnych i społecznych przewidzianych do realizacji na terenie gminy Bardo w latach 2016 - 2022, przy zaangażowaniu środków własnych oraz zewnętrznych źródeł finansowania, a w szczególności funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Wskazuje cele i kierunki zaangażowania środków z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, krajowych i własnych gminy. Lokalna Strategia Rozwoju jest jednym z dokumentów, istotnych w przypadku ubiegania się o środki strukturalne Unii Europejskiej, zwłaszcza na płaszczyźnie regionalnej.

Strategia określa konkretne zadania inwestycyjne, terminy ich realizacji oraz sposoby finansowania. Poszerza to możliwości inwestycyjne, umożliwia koncentrację inwestycji, a tym samym zwiększa szybkość ich realizacji, jednocześnie zmniejszając koszty.

Informacje zebrane i przeanalizowane w dokumencie pochodzą z wielu źródeł i są wynikiem prac szerokiego grona osób, reprezentujących wszystkie instytucje podległe samorządowi, jak również cały szereg podmiotów zaangażowanych w różne dziedziny życia gminy.

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

**Cel nadrzędny LSR Gminy Bardo na lata 2016-2022:
Stworzenie przestrzennych warunków do jakościowego rozwoju gminy Bardo.**

Ożywienie procesów społeczno-gospodarczych gminy, w szczególności potencjału społecznego, turystycznego i kulturalnego, przy jednoczesnym zaangażowaniu wszystkich aktorów sceny lokalnej – władze samorządowe, służby publiczne, organizacje obywatelskie i biznesowe, mieszkańcy.

Cele szczegółowe:

- **Ochrona układu urbanistycznego gminy** poprzez kontynuację prac konserwatorskich i remonty zabytków, odnowienie fasad i dachów budynków o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym znajdujących się w rejestrze zabytków wraz z zagospodarowaniem przyległego terenu przyczyniające się do rozwoju kultury, turystyki i tworzenia stałych miejsc pracy.
- **Poprawa warunków życia mieszkańców** – poprawa estetyki przestrzeni publicznych, w szczególności infrastruktury drogowej do strefy przemysłowej Bardzkiego Parku Przemysłowo-Technologicznego.
- **Remonty nieruchomości i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej** umożliwiającej rozwój działalności społecznej, kulturalnej, sportowej i zdrowotnej.
- **Marketing i promocja** krajowa i zagraniczna atrakcji kulturalnych i turystycznych gminy Bardo.

Projekt rewitalizacyjny wpisuje się w realizację założeń LSR. Jest uzupełniającym dokumentem, który wprowadza nową jakość w zakresie planowania procesów prorozwojowych w gminie.

D. Plan gospodarki niskoemisyjnej

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej zawiera przedstawienie planowanych oraz wykonalnych projektów, które mają na celu poprawę efektywności energetycznej, redukcję emisji CO₂ oraz wykorzystanie OZE. Owe projekty biorą pod uwagę możliwości kapitałowe oraz zapotrzebowanie mieszkańców Gminy.

Cele strategiczne PGN na rok 2020:

- Redukcja emisji CO₂ o 20% w stosunku do roku bazowego 2002,
- Poprawa efektywności energetycznej o 20% w stosunku do roku bazowego 2002,

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

- Wykorzystanie OZE do produkcji energii w wysokości 15% rocznego zużycia energii finalnej.

Do wykonania celów wykorzystane będą środki zewnętrzne w postaci dotacji, kredytów oraz kapitału dostępnego w ramach gminy.

Osiągnięcie wyżej wymienionych celów możliwe jest dzięki realizacji działań: edukacyjno-promocyjnych, prawnych oraz inwestycyjnych.

Przewiduje się, że działania edukacyjno-promocyjne będą propagowane przez dostępne w gminie środki informacji, spotkania i seminaria, kierowane do wszystkich konsumentów energii i dotyczyć będą promocji:

- Efektywnych energetycznie urządzeń i rozwiązań technicznych, mających wpływ na zmniejszenie zużycia energii,
- Dostępnych mechanizmów finansowych wspierających efektywność oraz OZE.

Działania inwestycyjne w ramach Planu Gospodarki Niskoemisyjnej gminy Bardo polegać będą na realizacji poprawy efektywności energetycznej budynków: mieszkalnych, użyteczności publicznej, usługowych, produkcyjnych i administracyjno-biurowych, na łączną kwotę 23 952 mln zł.

Niniejszy projekt wpisuje się w założenia i cele PGN. Jest uzupełnieniem kompleksowego spojrzenia na jakość życia mieszkańców, przy uwzględnieniu bezpieczeństwa ekologicznego.

E. Strategia rozwiązywania problemów społecznych

Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych na lata 2013-2020 jest ogólnym programem definiowania i realizacji celów społecznych Gminy, w szczególności w zakresie pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przemocy, ochrony zdrowia. Staje na stanowisku dążenia do rozwiązywania, minimalizacji kwestii społecznych, z jakimi borykają się mieszkańcy Gminy, zwraca uwagę na ich potrzeby oraz wytycza kierunki działań zapobiegania niekorzystnym zjawiskom.

Główne założenia strategii:

- Minimalizacja bezrobocia,
- Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu rodzin i osób zagrożonych wykluczeniem w tym osób niepełnosprawnych,

- Działanie na rzecz redukcji problemów alkoholowych i ich skutków,
- Wspieranie rodziny i zapobieganie przemocy w rodzinie,

Cele strategiczne:

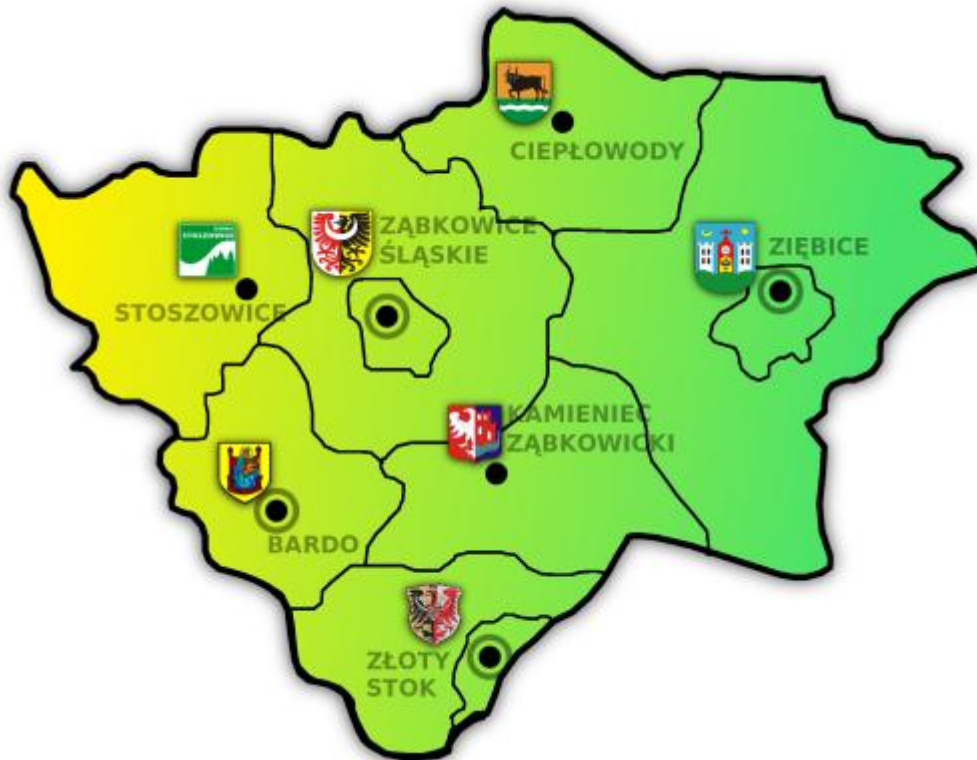
- Wsparcie rodzin w prawidłowym funkcjonowaniu, usamodzielnianiu się przez szczerzej rozwiniętą informację o wolnych miejscach pracy, o organizowanych giełdach pracy i spotkaniach z potencjalnymi pracodawcami,
- Zmiana modelu pomocy społecznej poprzez angażowanie osób i rodzin do brania udziału w kursach, szkoleniach jak też propagowanie nauki efektywnego poszukiwaniu pracy, uczestnictwa w różnych kursach, szkoleniach i projektach.
- Nowy typ pracy pomocy społecznej z wykorzystaniem instrumentów wsparcia:
 - Pomoc w podjęciu zatrudnienia,
 - Edukację socjalną,
 - Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
- Walka z alkoholizmem głównie nastawiona na pobudzanie świadomości na temat alkoholu i skutków jego nadużywania w środowisku.

Projekt rewitalizacji skupia się na wspieraniu tkanki społecznej, z uwzględnieniem osób najbardziej poszkodowanych i narażonych na deficyty. Dzięki temu jest jednym z narzędzi do rozwiązania problemów społecznych w gminie.

III. Gmina Bardo

A. Liczba ludności, powierzchnia i gęstość zaludnienia

Gmina Bardo położona jest w woj. dolnośląskim, w powiecie ząbkowickim, w rejonie wschodniej części Sudetów w Górach Bardzkich, przełomu rzeki Nysy Kłodzkiej i przełęczy łączącej Śląsk z Kotliną Kłodzką. Obszar miasta i gminy Bardo obejmuje pogranicze dwóch dużych jednostek fizjograficznych. Są to na północnym wschodzie Przedgórze Sudeckie a na południowym zachodzie Sudety Środkowe.

Rysunek 1 Umiejscowienie Gminy Bardo w powiecie ząbkowickim
Źródło: <http://pup.zabkowice.slaskie.sisco.info>

W skład gminy wchodzi 9 sołectw: Brzeźnica, Dębowina, Dzbanów, Grochowa, Janowiec, Opolnica, Laskówka, Potworów, Przyłek, które zostały utworzone uchwałą Rady Miasta i Gminy Bardo nr II/12/84 z dnia 9 listopada 1984 r. Wg Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Regionalnych) liczba mieszkańców wynosi 5514 mieszkańców (dane z 2014 r. według faktycznego miejsca zamieszkania). Taki poziom zaludnienia stawia gminę Bardo na 5 miejscu wśród gmin w powiecie ząbkowickim – mieszkańcy badanej gminy stanowią 8,2% wszystkich mieszkańców powiatu ząbkowickiego.

Gmina Bardo obejmuje powierzchnię 74,3 km², co oznacza, że jest najmniejszą gminą w powiecie i w tym kryterium zajmuje ostatnie miejsce spośród samorządów gminnych powiatu ząbkowickiego – dla porównania największą powierzchnię w powiecie zajmuje gmina Ziębice (222,3 km²). Średnia gęstość zaludnienia w gminie Bardo wynosi 76 osób/km², co oznacza, że wartość ta jest niższa od gęstości zaludnienia wyliczonej dla powiatu ząbkowickiego (85 osoby/km²).

Podstawowe dane o gminach powiatu ząbkowickiego w 2014 r.

Tabela 1 Podstawowe dane o gminach powiatu ząbkowickiego w 2014 r

Gmina	Liczba ludności ¹	Udział w ludności powiatu [%]	Powierzchnia w km ²	Udział w powierzchni powiatu [%]	Gęstość zaludnienia [osób/km ²]
Bardo	5 514	8,2	74,3	9,3	76
Ząbkowice Śląskie	22 469	33,3	146,1	18,2	154
Ziębice	17 793	26,4	222,3	27,7	80
Złoty Stok	4 687	6,9	75,3	9,4	62
Stoszowice	5 501	8,2	110,7	13,8	50
Kamieniec Ząbkowicki	8 398	12,4	96,7	12	87
Ciepsówody	3 096	4,6	77,4	9,6	40
Powiat ząbkowicki	67 458	100	802,8	100	85

Źródło: opracowanie własne na bazie Banku Danych Regionalnych GUS

B. Struktura płci ludności

Struktura płci ludności gminy Bardo, tak jak w przypadku pozostałych gmin powiatu ząbkowickiego, regionu, województwa i kraju, charakteryzuje się przewagą kobiet, które stanowią 50,9% wszystkich mieszkańców gminy. Należy zauważyć, iż współczynnik feminizacji (liczba kobiet na 100 mężczyzn) gminy Bardo wynoszący 103, jest jednym z niższych wśród gmin powiatu ząbkowickiego. Niższy jest jedynie w gminie Ciepsówody, gdzie struktura płci ludności charakteryzowała się niemal równym podziałem. Wartość współczynnika feminizacji w gminie Bardo osiągnął wartość porównywalną z wartością współczynnika feminizacji wyliczonego dla całej Polski (106), niższą od wartości w powiecie ząbkowickim (105 kobiet na 100 mężczyzn) i znacznie niższą na tle podregionu Wałbrzyskiego (108), Województwa dolnośląskiego (108).

Tabela 2 Podstawowe dane demograficzne w gminie Bardo na tle powiatu, regionu, województwa i kraju w 2014 r

Gmina	Ludność ¹	Mężczyźni	Kobiety	Współczynnik feminizacji	% kobiet w ogólnej liczbie ludności
Bardo	5 514	2 705	2 809	103	50,9
Ząbkowice Śląskie	22 469	10 752	11 717	109	52,1
Ziębice	17 793	8 713	9 080	104	51
Złoty Stok	4 687	2 270	2 417	106	51,5
Stoszowice	5 501	2 698	2 803	104	50,9
Kamieniec Ząbkowicki	8 398	4 135	4 263	103	50,8
Ciepsówody	3 096	1 545	1 551	100	51,5
Powiat ząbkowicki	67 458	32 818	34 640	105	51,3

¹ Według faktycznego miejsca zamieszkania

Gmina	Ludność ¹	Mężczyźni	Kobiety	Współczynnik feminizacji	% kobiet w ogólnej liczbie ludności
Podregion Wałbrzyski	669 826	321 518	348 308	108	52
Województwo dolnośląskie	2 908 457	1 398 554	1 509 903	108	51,9
Polska	38 478 602	18 619 809	19 858 793	106	51,6

Źródło: opracowanie własne na bazie Banku Danych Regionalnych GUS

Według danych UMiG w Bardzie na dzień 05.05.2015r. liczba ludności wynosiła 5 335 osób, w tym 2 738 kobiet oraz 2 597 mężczyzn.

Tabela 3 Liczba mieszkańców gminy Bardo w 2015 r.

Miejscowość	Liczba mieszkańców		
	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
Miasto Bardo	2 621	1 379	1 242
Brzeźnica	539	265	274
Dębowina	94	51	43
Dzbanów	212	113	99
Grochowa	302	143	159
Janowiec	133	72	61
Laskówka	147	71	76
Opolnica	359	163	196
Potworów	253	128	125
Przytek	675	353	322
Razem	5 335	2 738	2 597

Źródło: UMiG Bardo

C. Zmiany liczby ludności

Na obszarze miasta i gminy notuje się stały spadek liczby mieszkańców. W roku 2014 zanotowano zmniejszenie zaludnienia gminy o 0,9% w stosunku do roku 2010, który przyjęto jako rok bazowy analizy. Spadek liczby ludności zanotowały wszystkie gminy w powiecie ząbkowickim, co odbiło się także wskaźniku wzrostu liczby ludności w powiecie ząbkowickim, który w efekcie w latach 2010-2014 osiągnął poziom -2,4%. Zaznaczyć należy, iż spadek liczby ludności w gminie Bardo jest najniższy w porównaniu z pozostałymi gminami powiatu ząbkowickiego. Dla porównania, w gminach o zbliżonej liczbie ludności, wskaźniki wynosiły odpowiednio: Złoty Stok: -3,4%, Stoszowice: -1,1%. Liczba ludności zmalała także w podregionie Wałbrzyskim o 2,3% oraz w województwie dolnośląskim: -0,3%, podczas gdy zaludnienie kraju zmniejszyło się 0,4%.

Tabela 4 Liczba ludności w gminie Bardo na tle powiatu ząbkowickiego, regionu, województwa i kraju w latach 2010-2014

Jednostka terytorialna	Rok					Wskaźnik wzrostu w latach 10-14
	2010	2011	2012	2013	2014	
Bardo	5 563	5 552	5 510	5 521	5 514	-0,9
Ząbkowice Śląskie	23 142	23 016	22 799	22 631	22 469	-2,9
Ziębice	18 253	18 211	18 089	17 917	17 793	-2,5
Złoty Stok	4 852	4 811	4 742	4 717	4 687	-3,4
Stoszowice	5 565	5 555	5 557	5 516	5 501	-1,1
Kamieniec Ząbkowicki	8 628	8 541	8 512	8 462	8 398	-3
Ciepłowody	3 137	3 121	3 125	3 111	3 096	-1,3
Powiat ząbkowicki	69 140	68 807	68 334	67 875	67 458	-2,4
Podregion Wałbrzyski	685 606	682 333	678 907	673 860	669 826	-2,3
Województwo dolnośląskie	2 917 242	2 916 577	2 914 362	2 909 997	2 908 457	-0,3
Polska	38 529 866	38 538 447	38 533 299	38 495 659	38 478 602	-0,1

Źródło: opracowanie własne na bazie Banku Danych Regionalnych GUS

1. Przyrost naturalny, migracje

Na obecny stan ludności w gminie ma wpływ wskaźnik przyrostu naturalnego ludności na poziomie -6, co oznacza, iż w skali całej gminy liczba zgonów przewyższa liczbę urodzeń. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2014 r. urodziło się w gminie Bardo 33 dzieci, natomiast zmarło 68 obywateli. Różnica pomiędzy tymi wartościami wynosi -35 osób, co oznacza wskaźnik przyrostu naturalnego na poziomie -6,4‰. Przyrost naturalny od lat kształtuje się w gminie Bardo na poziomie ujemnym. Od 2008 roku do 2012 utrzymywała się lekka tendencja wzrostowa, jednak od 2012 roku przyrost naturalny w gminie spada. Pod tym względem wskaźnik dla gminy kształtuje się dużo gorzej niż dla całego powiatu ząbkowickiego, gdzie wskaźnik przyrostu naturalnego w 2014 roku wyniósł -3,3 na tysiąc mieszkańców. Wynik ten jest także znacznie mniej korzystny zarówno w kontekście średniej regionu Wałbrzyskiego (-3,6‰) jak i całego województwa (-0,9‰).

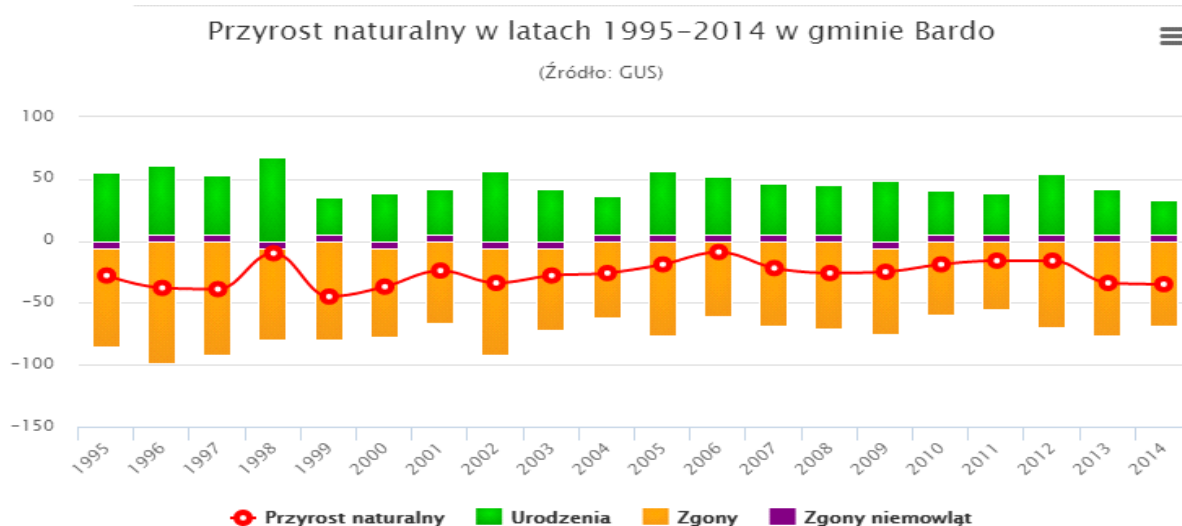
Tabela 5 Ruch naturalny ludności w gminie Bardo na tle powiatu, regionu, województwa i kraju w roku 2014

Gmina	Liczba małżeństw	Liczba urodzeń	Liczba zgonów	Przyrost naturalny [osoby]	Przyrost naturalny na 1000 ludności	Saldo migracji	
						Wewnętrzne	Zewnętrzne
Bardo	41	33	68	-35	-6,4	-16	-3
Ząbkowice Śląskie	17	192	238	-46	-2	-9	-14
Ziębice	65	156	239	-83	-4,7	-37	-24
Złoty Stok	21	48	56	-8	-1,7	-24	-2

Gmina	Liczba małżeństw	Liczba urodzeń	Liczba zgonów	Przyrost naturalny [osoby]	Przyrost naturalny na 1000 ludności	Saldo migracji	
						Wewnętrzne	Zewnętrzne
Stoszowice	30	49	46	3	0,5	-15	-1
Kamieniec Żąbkowski	42	56	97	-41	-4,9	-19	2
Ciepłowody	17	27	37	-10	-3,2	-16	0
Powiat żąbkowski	294	561	781	-220	-3,3	-136	-42
Podregion Wałbrzyski	3 040	5576	7964	-2388	-3,6	-1039	-744
Województwo dolnośląskie	13 599	27 174	29 910	-2736	-0,9	2 426	-1 870
Polska	188 488	375 160	376 467	-1 307	0,0a	0	-15 750

Źródło: opracowanie własne na bazie Banku Danych Regionalnych GUS (a-wartość mniejsza niż przyjęty format prezentacji)

Rysunek 2 Przyrost naturalny w gminie Bardo na przestrzeni lat
Źródło: www.polskawliczbach.pl

Zanotowane w 2013 r. w gminie ujemne saldo migracji stałych (-0,4 ‰) wskazuje na większy odpływ dotychczasowych obywateli niż napływ nowych mieszkańców gminy. Ujemne saldo migracji wraz z ujemnym przyrostem naturalnym w gminie negatywnie wpływa na liczbę ludności na terenie gminy. Dla porównania wskaźnik migracji stałych wyliczony dla powiatu żąbkowskiego wyniósł – 3,8 ‰, a więc pod tym względem wskaźnik dla gminy kształtuje się znacznie lepiej niż dla całego powiatu.

Tabela 6 Saldo migracji w gminie Bardo na tle powiatu w 2013 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Saldo migracji na 1000 ludności
Powiat żąbkowski	67 875	-3,8
Gmina Bardo	5 521	-0,4

Źródło: dane Urzędu Statystycznego we Wrocławiu na dzień 31.12.2013

Na przestrzeni lat można zaobserwować wahania salda migracji zarówno wewnętrznych jak i zewnętrznych. W 2014 roku zanotowano 94 wymeldowania w ruchu wewnętrznym, podczas gdy liczba nowo zameldowanych osób wyniosła 78. W efekcie saldo migracji wewnętrznych wyniosło -16 osób. Saldo migracji zagranicznych był natomiast na poziomie -3, co sumarycznie dało wskaźnik migracji na poziomie -19.

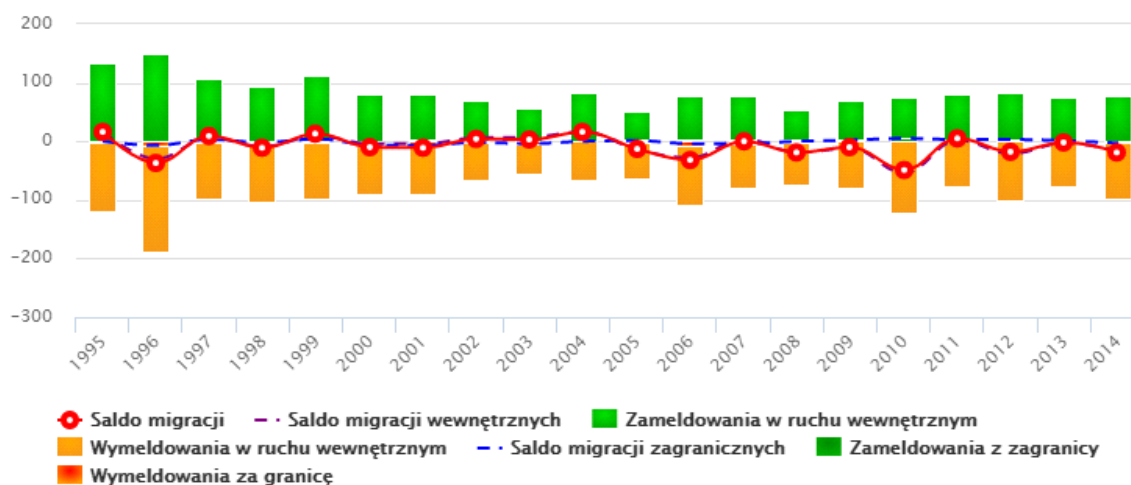
Tabela 7 Ruch ludności gminy Bardo na przestrzeni lat 2010-2014

Ruch ludności	Rok				
	2010	2011	2012	2013	2014
Zameldowania w ruchu wewnętrznym	69	78	80	71	78
Wymeldowania w ruchu wewnętrznym	123	76	101	74	94
Saldo migracji wewnętrznych	-54	2	-21	-3	-16
Zameldowania z zagranicy	5	3	3	3	0
Wymeldowania za granicę	0	0	0	2	3
Saldo migracji zagranicznych	5	3	3	1	-3
Saldo migracji	-49	5	-18	-2	-19

Źródło: opracowanie własne na bazie Banku Danych Regionalnych GUS

Migracje na pobyt stały w latach 1995–2014 w gminie Bardo

(Źródło: GUS)

Rysunek 3 Migracja ludności w gminie Bardo na przestrzeni lat 1995-2014

Źródło: www.polskawliczbach.pl

2. Struktura wieku ludności

Z przedstawionych poniżej danych wynika, że zmniejsza się w skali gminy Bardo liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym, a wzrasta liczba ludności w wieku produkcyjnym. Jest to tendencja charakterystyczna dla całej Polski, będąca efektem powolnego starzenia się społeczeństwa. Wydaje się, iż proces ten wykazuje nieznaczny negatywny trend, co związane jest z niezbyt liczebną grupą mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym – w 2014 r. ta część ludności stanowiła jedynie 15,9% społeczeństwa gminy. Taki sam trend zauważalny jest w pozostałych gminach powiatu ząbkowickiego, gdzie najniższy udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym w stosunku ogólnej liczby ludności zanotowano w gminie Ząbkowice Śląskie i Złoty Stok, a najwyższy w gminach: Stoszowice, Kamieniec Ząbkowicki i Ciepłowody. Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym w gminie Bardo jest porównywalna ze średnią w regionie i województwie dolnośląskim.

Tabela 8 Struktura wieku ludności gminy Bardo na przestrzeni lat 2010-2014

Rok	Liczba ludności							Wskaźnik obciążenia demograficznego
	Ogółem	W wieku przedprodukcyjnym		W wieku produkcyjnym		W wieku poprodukcyjnym		
		Osoby	%	Osoby	%	Osoby	%	
2010	5 563	934	16,8	3 688	66,3	941	16,9	50,8
2011	5 552	898	16,2	3 679	66,3	975	17,6	50,9
2012	5 510	885	16,1	3 629	65,9	996	18,1	51,8
2013	5 521	878	15,9	3 621	65,6	1 022	18,5	52,5
2014	5 514	874	15,9	3 587	65,1	1 053	19,1	53,7

Źródło: opracowanie własne na bazie Banku Danych Regionalnych GUS

Współczynnik liczby ludności w wieku produkcyjnym w gminie Bardo, wynoszący w 2014 roku 65,1%, jest wyższy od średnich wartości zarówno w powiecie ząbkowickim (mieszkańcy w wieku produkcyjnym stanowią 63,7% ogółu obywateli), podregionie wałbrzyskim (63,3%), województwie dolnośląskim (63,5%) jak i w skali całego kraju (62,9%). Mimo, iż ilość tej grupy mieszkańców sukcesywnie maleje, to nadal na tle pozostałych gmin powiatu, współczynnik ten jest jednym z wyższych. Wyższy jest jedynie w gminach: Stoszowice, Kamieniec Ząbkowicki i Ciepłowody. Wielkość grupy „produkcyjnej” jest ważnym wskaźnikiem demograficznym, gdyż to właśnie na niej spoczywa (przynajmniej w teorii) ciężar utrzymania osób w wieku nieprodukcyjnym (osób do 18 roku życia oraz emerytów).

Gminę Bardo charakteryzuje przeciętny wskaźnik liczby osób w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni liczący powyżej 65 lat i kobiety powyżej 60 lat), który od pięciu lat sukcesywnie wzrasta. Jednak mimo to, jego wartość jest przeciętna w porównaniu z innymi gminami powiatu ząbkowickiego. Dla porównania najniższy wskaźnik zanotowano w gminie Ciepłowody, gdzie mieszkańcy w wieku poprodukcyjnym stanowią 16,8% ogółu obywateli gminy), natomiast najwyższy – w gminie Ząbkowice Śląskie (21,6%). Należy zauważyć, iż wskaźnik dla powiatu, regionu i województwa jest wyższy od wartości wyliczonej dla gminy Bardo i zawiera się w przedziale 19,7%-20,8%.

Innym wskaźnikiem obrazującym strukturę wiekową ludności jest wskaźnik obciążenia demograficznego, określający ludność w wieku nieprodukcyjnym (osoby do lat 18 oraz mężczyźni powyżej 65 roku życia i kobiety powyżej 60 lat) na 100 osób w wieku produkcyjnym. Oznacza on potencjalne obciążenie, jakie spada na barki osób w „sile wieku” związane z utrzymaniem jeszcze pracujących bądź już niepracujących członków społeczeństwa. W tym porównaniu gmina Bardo wypada bardzo dobrze – omawiany wskaźnik wynosi dla niej 53,7, co sprawia, iż gmina plasuje się, pod tym względem, na czwartym miejscu wśród pozostałych gmin powiatu ząbkowickiego. Wartość wskaźnika dla gminy Bardo jest w tej kategorii niższa także od wartości ogólnopolskiej (58,8), od wartości województwa dolnośląskiego (57,5), regionu wałbrzyskiego (58,8) oraz powiatu ząbkowickiego (57).

Tabela 9 Struktura wieku ludności gminy Bardo na tle powiatu, regionu i kraju

Gmina	Liczba ludności							Wskaźnik obciążenia demograficznego
	Ogółem	W wieku przedprodukcyjnym		W wieku produkcyjnym		W wieku poprodukcyjnym		
		Osoby	[%]	Osoby	[%]	Osoby	[%]	
Bardo	5 514	874	15,9	3 587	65,1	1 053	19,1	53,7
Ząbkowice Śląskie	22 469	3 583	15,9	14 039	62,5	4 847	21,6	60
Ziębice	17 793	2 988	16,8	11 126	62,5	3 679	20,7	59,9
Złoty Stok	4 687	748	15,9	2 995	63,9	944	20,1	56,5
Stoszowice	5 501	929	16,9	3 626	65,9	946	17,2	51,7
Kamieniec Ząbkowicki	8 398	1 416	16,9	5 535	65,9	1 447	17,2	51,7
Ciepłowody	3 096	525	16,9	2 050	66,2	521	16,8	51
Powiat ząbkowicki	67 458	11 063	16,4	42 958	63,7	13 437	19,9	57
Podregion Wałbrzyski	669 826	106 78	15,9	423 955	63,3	139 693	20,8	58
Województwo dolnośląskie	2 908 457	488 422	16,8	1 846 755	63,5	573 280	19,7	57,5

Gmina	Liczba ludności							Wskaźnik obciążenia demograficznego
	Ogółem	W wieku przedprodukcyjnym		W wieku produkcyjnym		W wieku poprodukcyjnym		
		Osoby	[%]	Osoby	[%]	Osoby	[%]	
Polska	38 478 602	6 942 996	18	24230162	62,9	7 305 444	18,9	58,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych GUS

D. Środowisko przyrodnicze i atrakcje turystyczne

Gmina Bardo położona jest we wschodniej części Sudetów w Górach Bardzkich przy trasie nr 8 z Wrocławia do Kudowy Zdrój, oddalona od Wrocławia o 75 km. Bardo leży na szlaku kolejowym Wrocław-Praga przebiegającej m.in. przez Kłodzko, Kamieniec Ząbkowicki i Strzelin, w związku z czym posiada bardzo dobre połączenie kolejowe przez Wrocław praktycznie z wszystkimi większymi miastami w Polsce.

Gmina Bardo to malownicze tereny, liczne szlaki turystyczne, punkty widokowe i skarby przyrody. Na terenie gminy Bardo znajdują się liczne Skarby Przyrody. Należą do nich:

Obryw skalny. Osuwisko znajduje się na zachodnim stoku Kalwarii, opadającym do dna doliny Nysy Kłodzkiej. Jego górną granicę wyznacza urwisko skalne pod krzyżem na stoku Kalwarii (doskonale widoczne z Barda), w dole sięga do koryta Nysy Kłodzkiej.

Podcięcie jęczora osuwiskowego znajduje się naprzeciwko kościoła w Bardzie, pomiędzy początkiem drogi krzyżowej na Kalwarię a zagospodarowanym parkiem miejskim. Osuwisko jest w dolnej części porośnięte lasem, w górnej odsłania się lita skała, wokół na stokach rośnie las mieszany z dominacją buka i świerku. Osuwisko jest największą formą tego typu w Sudetach powstałą w czasach historycznych, ma około 300 m długości i do 200 m szerokości. Cechuje się on nieregularnym układem wałów i obniżeń bezodpływowych, na powierzchni widoczne są wielkie bloki szarogłazów o długości do 10 m.

Rezerwat „Cisy” został utworzony decyzją Ministra Leśnictwa, zawartą w zarządzeniu Nr 22 z dnia 24 kwietnia 1954 r. Położony jest obok wsi Brzeźnica, znajdującej się w Gminie Bardo. Znajduje się pod zarządem Nadleśnictwa Bardo Śląskie.

Cisem od dawna interesowali się zarówno leśnicy jak i botanicy. W skali kraju rezerwat "Cisy" jest drugim, co do wielkości objętym ochroną stanowiskiem *Taxus baccata* (Cisa Pospolitego). Jego szata roślinna niemal w całości została w przeszłości zniekształcona w wyniku antropogenicznych

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

oddziaływań. Góry Bardzkie żywią prawdopodobnie najbogatszą w Polsce populację cisa. W omawianym rezerwacie oraz w położonej w pobliżu "Cisowej Górze" chronionych jest prawie 2500 osobników *Taxus baccata*, a co najmniej drugie tyle występuje w lasach gospodarczych. Rezerwat "Cisy" położony jest na północnych stokach dwóch gór: Brzeźnickiej Góry (525 m n.p.m.) i Leszka (530 m n.p.m.). Teren rezerwatu generalnie opada w kierunku północnym, a przez jego środek przebiega wyraźna, głęboka rynna, dnem której płynie (okresowo wysychający) niewielki strumień, uchodzący na terenie rezerwatu do potoku Stobna.

„Cisowa Góra”. Leśny rezerwat przyrody w Sudetach w zachodnim paśmie Gór Bardzkich o powierzchni 18,9 ha, utworzony w 1953 na stokach gór Buczek i Mały Buczek w celu ochrony dużego zgrupowania cisów. Rezerwat stanowi fragment lasu mieszanego pierwotnej Puszczy Sudeckiej, gdzie rośnie: jawor, lipa, wiąz, jodła, świerk, dąb oraz około tysiąca cisów. Roślinność runa leśnego jest uboga, ale występuje tu kilka gatunków storczyka.

Przełom Nysy Kłodzkiej lub Przełom Bardzki to jeden z piękniejszych przełomów w Polsce. Znajduje się on w okolicach Barda w Górach Bardzkich i ma charakter antecedentny, co oznacza, że Nysa Kłodzka jest starsza niż Góry Bardzkie - podczas ich powolnego wypiętrzania stopniowo się w nie zagłębiała, przez co teraz ze swymi szerokimi zakolami przypomina raczej rzekę nizinną niż górską.

Rysunek 4 Fot. Przełom Bardzki
Źródło: bardo.pl

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Przełom ten najlepiej prezentuje się z góry Kalwaria - znajduje się pod nią przepaść powstała w wyniku działalności rzeki. Zróżnicowany przebieg Nysy Kłodzkiej na terenie gminy stworzył dogodne warunki do powstania szlaku wodnego i organizacji spływów kajakowych. Szlak zaczyna się w powiecie kłodzkim, przebiega przez Bardo i kończy się na kaskadzie zbiorników wodnych w Gminie Kamieniec.

Góry Bardzkie

To nieduże, ale bardzo malownicze góry zrębowe w Sudetach; najdalej wysunięte na wschód pasmo Sudetów Środkowych. Długie na 20 km i szerokie od 6 do 10 km góry ciągną się od Przełęcz Srebrnej na północnym zachodzie po Przełęcz Kłodzką na południowym wschodzie. Opadają wyraźnym uskokiem brzeżnym ku Przedgórzu Sudeckiemu, a na południowym zachodzie przechodzą łagodnie w obniżenie Kotliny Kłodzkiej. Całe pasmo o powierzchni ok. 200 km. Grzbiet zachodni ma kształt szerokiego i niezbyt wysokiego masywu, najwyższą kulminację stanowi Słup (667 m n.p.m.). Grzbiet wschodni jest wyższy i ma kształt pojedynczego, ostro zarysowanego pasma, najwyższą kulminację tworzy tu Kłodzka Góra (765 m n.p.m.) i Ostra Góra (751 m n.p.m.). Na południe od grzbietu zachodniego znajduje się Obniżenie Łącznej oraz Garb Golińca - zbudowane z innych skał niż właściwe Góry Bardzkie. W północno-wschodniej części wschodniego grzbietu można wyróżnić kotlinowate Obniżenie Laskówki. Góry Bardzkie są orograficznym przedłużeniem Gór Sowich, od których dzieli je Przełęcz Srebrna, ale w przeciwieństwie do nich są zbudowane ze sfałdowanych w orogenezie hercyńskiej skał.

*Rysunek 5 Fot. Góry Bardzkie
Źródło: bardo.info.pl*

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Fauna i Flora

Prawie całe pasmo Gór Bardzkich porastają świerczyny i dolnoreglowe lasy mieszane. Na zachód od Barda znajdują się dwa rezerваты przyrody: Cisy i Cisowa Góra, chroniące lasy mieszane m.in. z jaworem, świerkiem i skupiskami starych, ponad 100-letnich cisów. Doliny potoków i obniżenia Gór Bardzkich są najczęściej bezleśne i zajęte w całości pod uprawy rolne i duże wsie łańcuchowe.

Góry Bardzkie cechują się bardzo specyficznym mikroklimatem. W związku z tym można tu znaleźć wiele niezwykłych, unikatowych okazów flory i fauny. Mają one niekiedy charakter endemiczny, tzn. występują tylko w tym regionie. Jednym z przykładów okazów fauny bardzo rzadko spotykanych w Polsce, a występujących stosunkowo często w Górach Bardzkich, jest salamandra plamista. Ten płaz jest obecnie niezwykle rzadkością i znajduje się pod całkowitą ochroną.

Turystyka

Miasto i Gmina Bardo to liczne atrakcje turystyczno-kulturowe. Po II wojnie światowej, ludność polska Dolnego Śląska przejęła piękną tradycję pielgrzymowania do Sanktuarium Strażniczki Wiary, gdzie w ostatnich latach obserwuje się wzmożony ruch pielgrzymkowy.

Turystyka aktywna to szlaki piesze, rowerowe oraz spływy Przełomem Bardzkim. Góry Bardzkie są jednym z rzadziej uczęszczanych i najbardziej urokliwych pasm górskich w Sudetach. Wybierając się w nie na wędrowkę, masz małą szansę spotkania drugiego turysty na szlaku. Góry Bardzkie to przede wszystkim piękno potęgi, jaką jest tutaj przyroda. To malownicze i niespotykane nigdzie indziej miejsca. Widok z Kotliny Żdanowa czy Doliny Wilczej, gdzie można natknąć się na stada owiec pilnowane przez psy pasterskie, na długo pozostaną w pamięci. Przyprawiona pięknymi widokami wędrowka grzbietem Gór Bardzkich oraz zdobycie Ostrej i Kłodzkiej Góry - leżących w samym sercu Gór Bardzkich, powodują wrażenie przebywania na dachu świata. Odwiedzając rezerваты Cisy oraz Cisowa Góra przebywa się w nielicznym już, jednym z nietkniętych fragmentów pierwotnej Puszczy Sudeckiej, gdzie rośnie największe skupisko cisów na Dolnym Śląsku. Wybierając się w Góry Bardzkie można natknąć się na tajemnicze i magiczne miejsca, leśne uroczyska, "alpejskie" łąki i przepiękne widoki.

Pieszne szlaki turystyczne na Ziemi Bardzkiej:

- Zielony szlak turystyczny biegnie w kierunku południowo-wschodnim do Złotego Stoku,

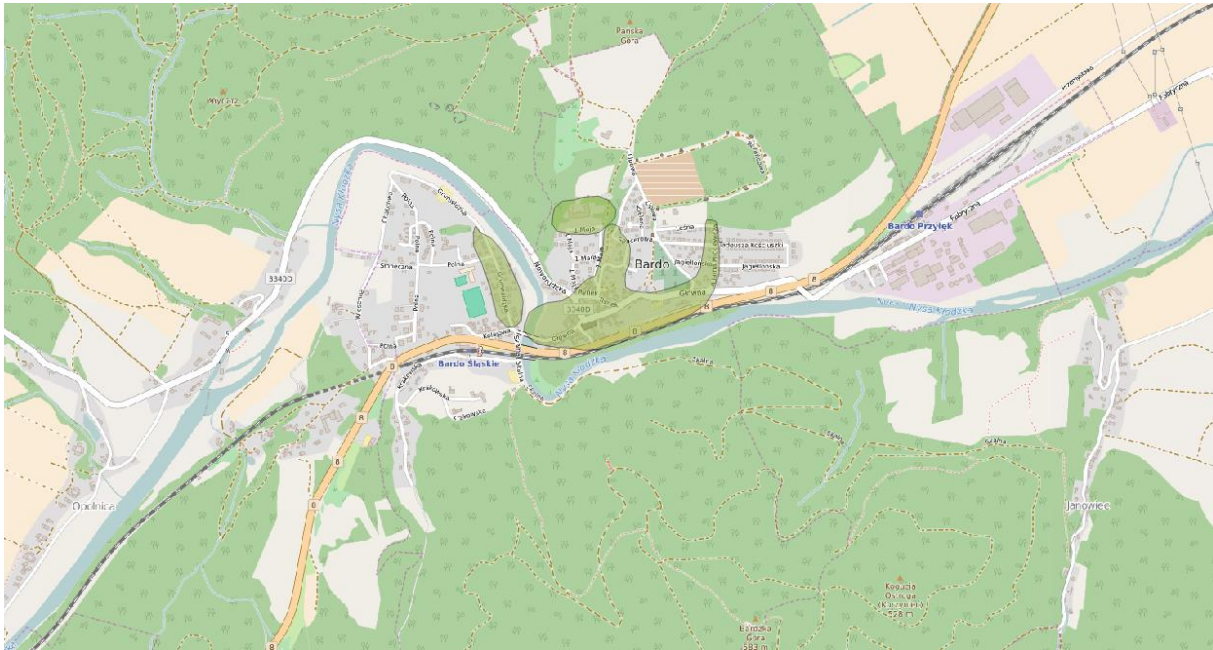

**Fundusze
Europejskie**
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

-
- Niebieski europejski Szlak Dalekobieżny E3 "Atlantyk-Morze Czarne", biegnie Górami Bardzkimi w kierunku północnym do Srebrnej Góry, a w kierunku południowym przez Górę Kalwarię i Kłodzką Górę (765 m. n.p.m.), na Przetęcz Kłodzką,
 - Żółty, pielgrzymkowy szlak turystyczny biegnie z Barda do Ząbkowic Śląskich

Rysunek 6 Obszar zabytkowy Gminy Bardo na tle miejscowości
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UMiG oraz OpenStreetMaps

Rysunek 7 Obszar zabytkowy Gminy Bardo
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UMiG i OpenStreetMaps

Fundusze
Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

IV. Miasto Bardo

1. Liczba ludności, powierzchnia i gęstość zaludnienia

Bardo jest miastem w południowej części województwa dolnośląskiego - położone malowniczo w miejscu, gdzie rzeka Nysa Kłodzka wijąc się szerokimi zakolami przebija się przełomem przez pasmo Gór Bardzkich. Liczba mieszkańców oraz gęstość zaludnienia wynoszą odpowiednio 2 696 oraz 4,7 km².

Zapierające dech w piersiach widoki, gęsta sieć szlaków turystycznych, ścieżek rowerowych, zespół obiektów pocysterskich oraz dominująca nad miastem i jego historią barokowa Bazylika Mniejsza sprawiają, że miejsce to łącząc tradycyjne funkcje pielgrzymkowe z walorami górskiej miejscowości turystycznej, posiada wszelkie atuty, aby stać się ośrodkiem turystyki aktywnej, kulturowej i pielgrzymkowej dla Dolnego Śląska i nie tylko. Dodatkową zaletą jest łatwa dostępność komunikacyjna: przecinająca gminę droga krajowa E8 (Warszawa-Wrocław-Praga/Wiedeń), linia kolejowa Wrocław - Praga, połączenia autobusowe, a także bliskość Wrocławia - najbliższe lotnisko (79 km).

Ponad 900-letnia historia miejscowości wiąże się ze szczególną obecnością Matki Boskiej. Bardo już od XIII w. jest ważnym miejscem pielgrzymkowym - do cudownej figurki Matki Boskiej Bardzkiej w postaci najstarszej drewnianej rzeźby na Dolnym Śląsku, pielgrzymowali przez wieki pątnicy z Czech i Śląska; w XVIII wieku odprawiano tu rocznie 4000 fundowanych mszy! Ogromna świątynia, w której znajduje się figurka powstała w latach 1686-1704. Swój przepiękny wystój zawdzięcza znanym na Śląsku barokowym artystom. Szczególnie wart zobaczenia jest prospekt organowy, dzieło rzeźbiarza Heinricha Hartmanna i ołtarz główny, dzieło Mikołaja Richtera, z obrazem Michaela Willmanna oraz figurką Matki Boskiej. Bardo ze swoim zespołem klasztornym jest jednym z ważniejszych punktów na Szlaku Cysterskim. Podobnie jak w innych klasztorach Dolnego Śląska Cystersi prowadzili tu działalność aż do czasu sekularyzacji.

A. Struktura płci ludności

Według przedstawionych danych w latach 2002-2013 można zaobserwować niewielką przewagę ilości mężczyzn nad ilością kobiet w strukturze płci ludności Gminy Bardo. Jednakże w roku 2014

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

liczba kobiet była równa liczbie mężczyzn, a w 2015 liczba mężczyzn była minimalnie większa niż liczba kobiet.

W roku 2015 w Mieście Bardo współczynnik feminizacji był o 0,2% wyższy od współczynnika maskulinizacji. Oznacza to, że w Gminie pierwszy raz, od co najmniej 13 lat zaczynają przeważać kobiety.

B. Zmiany liczby ludności

W latach 2002-2015 liczba mieszkańców Miasta Bardo zmalała o 7,3%. Bardo ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -20. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -7,4 na 1000 mieszkańców Barda. W 2014 roku urodziło się 15 dzieci, w tym 73,3% dziewczynek i 26,7% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 382 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,72 i jest znacznie mniejszy od średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

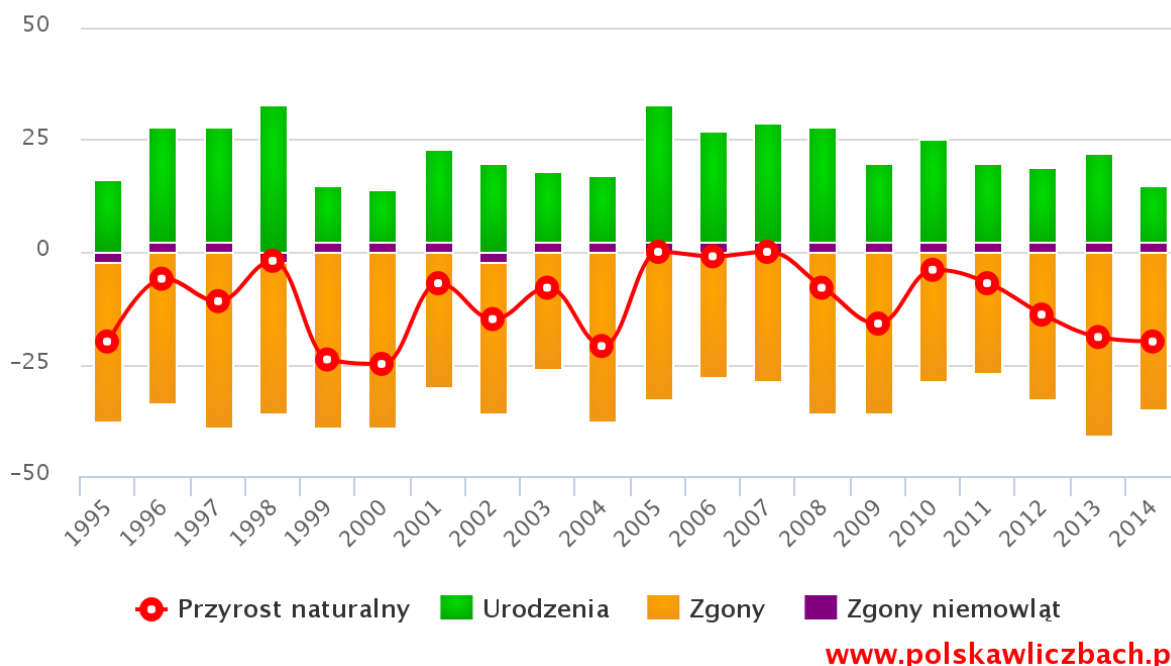
1. Przyrost naturalny, migracje

W mieście Bardo na przestrzeni lat 2000 – 2014 można zaobserwować 6 okresów spadku, 3 okresy równowagi oraz 6 okresów wzrostu wskaźnika przyrostu naturalnego. Spadki przypadają na lata 1996, 1998, 2001, 2003, 2007 - 2008, 2010 - 2013. Okresy równowagi przypadają na lata 1999 - 2000, 2006 – 2006 oraz 2014. Natomiast okresy wzrostu przypadają na lata 1995, 1997, 2000, 2002, 2004, 2009.

Przyrost naturalny w latach 1995–2014 w Bardzie

(Źródło: GUS)

Rysunek 8 Przyrost naturalny w Mieście Bardo w latach 1995 - 2014
Źródło: www.polskawliczbach.pl

W 2014 roku w Mieście Bardo wskaźnik przyrostu naturalnego kobiet był o połowę większy niż przyrost naturalny mężczyzn.

V. Cele procesu rewitalizacji

Głównym argumentem przemawiającym za opracowaniem Programu Rewitalizacji, była możliwość planowanego realizowania zadań mających na celu tworzenie jak najkorzystniejszych warunków dla rozwiązywania najistotniejszych problemów gminy. Niezwykle istotne było także osiągnięcie najbardziej pożądaných, z punktu widzenia społeczności lokalnej efektów, przy jednoczesnym wykorzystaniu dostępnych zasobów naturalnych, finansowych, organizacyjnych i ludzkich.

Głównym celem rewitalizacji, jako procesu jest identyfikacja i usunięcie skutków niekorzystnych zjawisk, które spowodowały degradację obszaru gminy. Przedstawiony program obejmuje działania rewitalizacyjne skupione wokół trzech najważniejszych z punktu widzenia gminy filarów:

- 1) Rozwój społeczny – realizowany poprzez działania zmierzające do zapobiegania patologiom społecznym a także sprzyjającym rozwojowi podmiotów i przedsięwzięć z zakresu ekonomii społecznej.
- 2) Rozwój gospodarczy – realizowany poprzez działania zmierzające do tworzenie nowych miejsc pracy, pobudzania przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej,
- 3) Rozwój przestrzenno-ekologiczny – realizowany w przestrzeni publicznej obejmujący remonty, modernizacje i konserwacje zabytkowych obiektów i innych obiektów przestrzeni publicznej, a także wpływający na poprawę stanu środowiska naturalnego,

Cele powinny stanowić powinny punkty odniesienia przy planowaniu konkretnych działań. Cele wynikają z przeprowadzonej diagnozy stanu obecnego dla obszaru kryzysowego.

W trakcie prac grupy projektowej, w której skład wchodziłi przedstawiciele różnych grup społecznych, określono główne cele i kierunki rewitalizacji.

CEL 1. Aktywizacja społeczna i wykorzystanie potencjału ludzkiego.

CEL 2. Stworzenie warunków do rozwoju gospodarczego opartego o turystykę

CEL 3. Poprawa jakości życia mieszkańców

Istotą Programu Rewitalizacji w Gminie Bardo jest zaplanowanie i wdrożenie działań, których realizacja przyczyni się do usuwania przyczyn degradacji obszaru gminy i wspierania jej rozwoju. Celem twórców dokumentu było żeby został on priorytetowym narzędziem wspierającym zarządzanie w gminie i umożliwił całkowite wykorzystanie stojących przed gminą możliwości na rozwiązanie kluczowych dla niej problemów. Program jest nastawiony na realizację tych działań, dla których uda się stworzyć stabilne fundamenty współpracy samorządu terytorialnego, społeczności lokalnej oraz inwestorów zewnętrznych.

VI. Interesariusze w procesie rewitalizacji

Zgodnie z intencją Ustawodawcy w proces tworzenia polityki lokalnego rozwoju niezbędne jest włączenie interesariuszy.

Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji podkreśla znaczenie zasady partnerstwa i partycypacji w procesie tworzenia i realizacji/wdrażania programu rewitalizacji. Program rewitalizacji jest wypracowywany pod nadzorem samorządu gminny przez szerokie grupy społeczne.

Istotnym elementem jest partycypacja społeczna i poddawanie dyskusji założenia Planu w oparciu o diagnozę lokalnych problemów:

- społecznych,
- gospodarczych,
- przestrzenno-funkcjonalnych,
- technicznych
- środowiskowych.

Prace nad przygotowaniem Planu, bądź jego aktualizacją, jak również wdrażanie (realizacja) programu oparte są na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością obszarów rewitalizacji, innymi ich użytkownikami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

Metodą włączenia szerokich grup w tworzenie podstaw rozwoju lokalnego jest partycypacja społeczna obejmująca:

- przygotowanie,
- prowadzenie,
- ocenę rewitalizacji.

Niezbędne jest zapewnienie aktywnego udziału interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Zespołu ds. Rewitalizacji.

Prace projektowe przebiegać powinny przy maksymalnym włączeniu grup interesów. Działania skierowane zostały na następujące obszary:

- poznanie i zarządzanie oczekiwaniami interesariuszy w zakresie rozwoju lokalnego gminy
- poinformowanie interesariuszy o metodyce tworzenia planów rewitalizacji
- aktywizacja grup interesu celem wytworzenia efektów synergii
- wyposażenie interesariuszy w narzędzia i wiedzę w zakresie celów i przebiegu procesów rewitalizacji

-
- inicjowanie, umożliwianie i wspieranie działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji;
 - zapewnienie aktywnego udziału i poczucia współautorstwa programu rewitalizacji
 - wzmacnianie postaw proaktywnych oraz międzyśrodowiskowych inicjatyw na rzecz wspólnego dobra
 - inicjowanie warunków do powstawania oddolnych projektów, które rozwiną społeczne aspekty rewitalizacji
 - wprowadzenie grup interesu w ocenę procesu rewitalizacji

Rozpoczynając złożony proces zmiany systemowej jaką jest rewitalizacja należy zidentyfikować kompleksowo interesariuszy projektu, kontekst otoczenia oraz wyzwania, przed którymi postawieni są uczestnicy projektu.

Narzędziem, które ułatwi odpowiednią wizualizację kategoryzacji projektu jest Drzewo Uczestników (ang. *Actor Tree*). Jest to narzędzie, które umożliwia odpowiednie zidentyfikowanie i uszeregowanie uczestników w projekcie. W kompleksowym projekcie rewitalizacji obszaru, niezbędne jest włączenie do całego procesu możliwie wiele grup. Powiązania między grupami są złożone, tak jak relacje powiązań we współczesnym świecie: w gospodarce, życiu społecznym i kulturowym.

- Społeczność lokalna
- Mieszkańcy
- Osoby pracujące na terenie gminy Bardo
- Radni, Zarząd Gminy, Pracownicy Gminy
- Turyści
- Przedsiębiorcy
- Organizacja pozarządowe
- Aktywiści
- Kościół
- Przedstawiciele Wspólnot/Spółdzielni, Zarządcy Nieruchomości
- Urzędy rządowe i samorządowe

Pierwszym naturalnym uczestnikiem procesu jest społeczność lokalna gminy Bardo. W skład społeczności lokalnej, która w największy sposób dotknięta zostanie rewitalizacją wchodzi

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

mieszkańcy, z których wyodrębnić można osoby pracujące, bezrobotne, pozostające bez zatrudnienia. Perspektywa realizacji procesu rewitalizacji może być odmienna dla tych kategorii osób.

Ważnym uczestnikiem procesu jest grupa Radnych Gminy, którzy jako przedstawiciele mieszkańców tworzą lokalną politykę i wyznaczają kierunki rozwoju. Podobną grupą są aktywiści lokalni, którzy zrzeszeni oficjalnie (w formie organizacji pozarządowej) lub poza oficjalnymi strukturami, działają na rzecz poprawy warunków życia, środowiska, czy kultury.

Włączenie w proces tych uczestników spowoduje efekt synergii i będzie stanowić inspirację do podejmowania aktywności rewitalizacyjnych wychodzących poza ramy dotychczas istniejących struktur.

Grupa docelową uczestników dla projektu są również osoby pracujące w Bardzie, do których należy zaliczyć osoby dojeżdżający do pracy w Gminie. Szczególną kategorią są również pracownicy organów Gminy, w tym Urzędu Miasta i Gminy. Są to osoby bliskie sprawom gminy i bieżącym jej zarządzaniu. Osoby Burmistrza oraz Skarbnika są naturalnymi inicjatorami procesów zmian rewitalizacyjnych w gminie.

Przedsiębiorcy z terenu Gminy, jako osoby aktywne, tworzące miejsca pracy, przysparzające dobrobytu w gminie mają potencjał do bycia ważnymi aktorami w procesie rewitalizacji. Ich uczestnictwo powinno być ważnym aspektem procesu.

Aktywnym podmiotem w gminie jest również Kościół i jego przedstawiciele. Na terenie Gminy funkcjonują ważne ośrodki kultu religijnego. Prowadzą one ośrodki społeczne, kulturowe i religijne. Uczestnictwo w rewitalizacji jest naturalne i pożądane dla tych podmiotów.

Gmina Bardo swój potencjał opiera na turystyce, dlatego turyści, jako grupa aktorów w projekcie powinni zostać włączeni, a ich potrzeby wysłuchane.

Odrębną grupą ze swoimi odrębnymi potrzebami są przedstawiciele wspólnot mieszkaniowych, spółdzielni czy zarządców nieruchomości. Ich uczestnictwo, jako nadzorców tkanki technicznej, mieszkaniowej jest kluczowe w tym procesie.

Ze względu na swoją specyfikę, jako uczestnika projektu rewitalizacyjnego należy uznać również organy władzy rządowej i samorządowej szczebla wojewódzkiego i powiatowego. Szczególnym uczestnikiem będą Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska we Wrocławiu oraz Urząd

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego. Podmioty te określają ramy projektowe, opiniują i recenzują działania rewitalizacyjne gminy. Uwzględnienie potrzeb i wymagań tej grupy jest niezbędne dla powodzenia projektu.

Grupy te uczestniczą w wielkim wyzwaniu, jakim jest rewitalizacja Gminy.

Do dokładnej analizy kompleksowości procesu rewitalizacji jest kontekst, w jakim ona się odbywa.

Otoczenie prawne i organizacyjne całego procesu, które formułuje ramy dla projektu jest ważną dominantą procesu. Wymogi prawne są wytycznymi, których proces rewitalizacji powinien skrupulatnie wypełniać.

Dostęp do środków pomocowych, w tym środków UE, otwiera nowe możliwości dla realizacji projektów pro rewitalizacyjnych. Wytyczne, harmonogramy oraz wielość możliwości, które oferuje finansowanie zewnętrzne są dodatkowym bodźcem dla rozwoju gminy.

Nowe technologie, w tym technologie komunikacyjno-informacyjne wspierają całość procesu zarówno w planowaniu jak i realizacji projektu rewitalizacji. Technologie ekologicznego i nowoczesnego budownictwa, technologie dot. Ochrony środowiska umożliwiają realizację projektów w sposób uwzględniający zagrożenia wynikające z globalnych zmian klimatycznych.

Technologie ICT umożliwiają wszystkim aktorom aktywne uczestnictwo w procesie, osiąganie efektu łączenia i generowania nowych idei, wymiany poglądów oraz tworzenia inicjatyw.

Udział społeczności w powstawaniu programu jest kluczowy ze względu na sukces całego procesu rewitalizacji. Internalizacja wartości wynikających z programu umożliwi grupom aktywne włączenie się w współtworzenie planu od diagnozy do realizacji.

Konsultacje w procesie przygotowywania i realizowania programu oparte będą o następujące zasady:

- Wielostronny przepływ informacji i komunikacji.
- Oparcie procesu o rzetelne dane i informacje.
- Angażowanie grup interesów na wszystkich etapach prac.
- Wieloetapowość konsultacji społecznych.
- Włączenia sprzężenia zwrotnego w proces komunikacji.

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

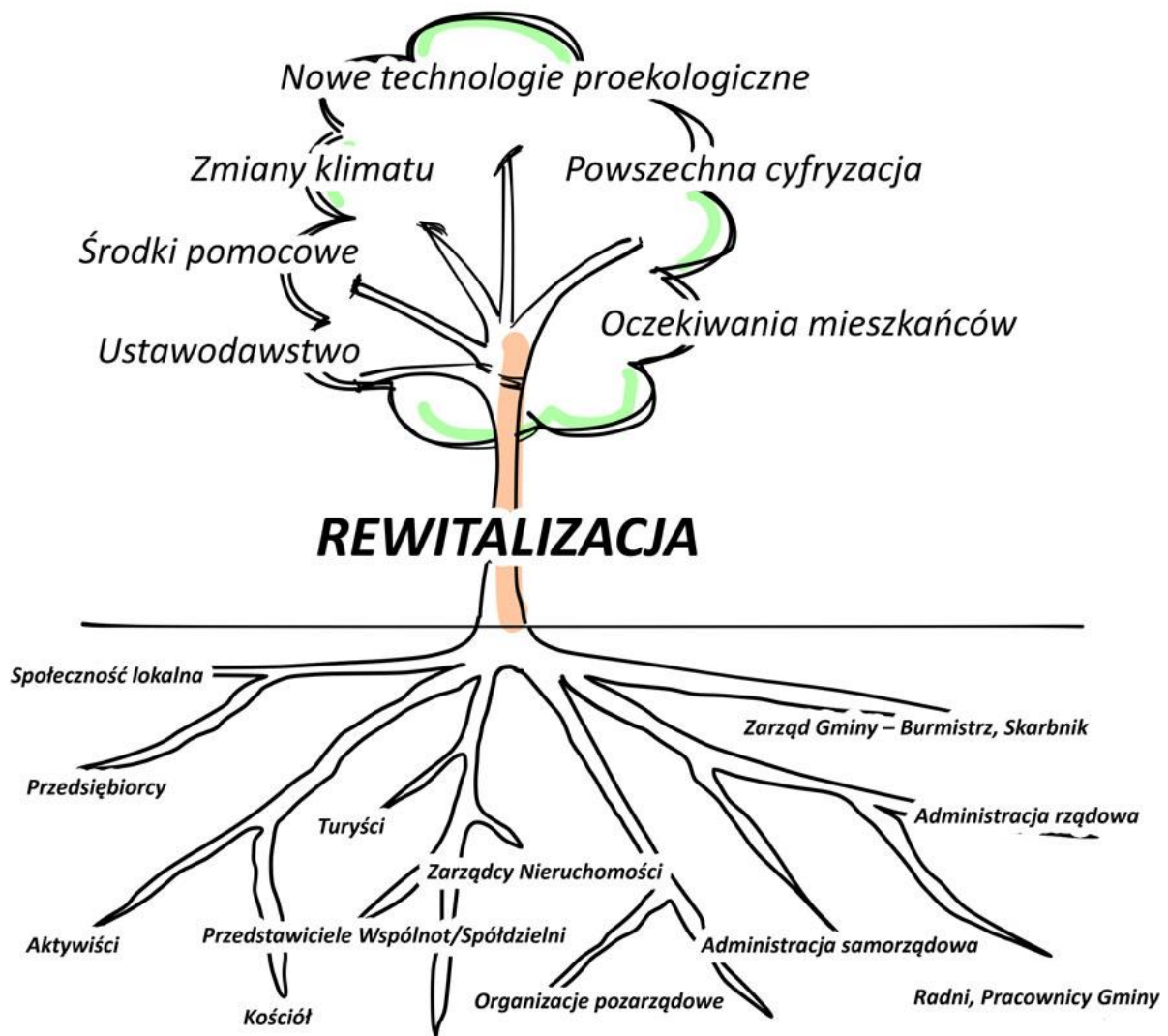
W procesie rewitalizacji wykorzystywane zostaną bierne i czynne formy konsultacji społecznych. Formy bierne, a więc takie, w których prowadzona komunikacja jest jednokierunkowa to m.in. artykuły w informatorach samorządowych oraz krótkie informacje na stronach internetowych Gminy, bądź też w lokalnych mediach.

W ramach prac nad powstaniem programu istotnym elementem było zaproszenie przez Burmistrza do udziału w Komitecie Rewitalizacji szerokich grup społecznych.

Podczas całego procesu tworzenia planu użytkowane były następujące kanały komunikacji z otoczeniem.

Kanały komunikacji z grupami interesu:

- Ogłoszenia w prasie lokalnej o zasięgu powiatowym
- Ogłoszenia w prasie gminnej
- Informacje na podstronie dot. rewitalizacji na stronie www gminy
- Outdoor, Plakaty
- Bezpośrednie rozmowy z osobami, które wyraziły chęć uczestnictwa w grupie roboczej
- Mailing do osób, które udostępniły swoje adresy.

Rysunek 9 Aktorzy w projekcie (Actor tree)
Źródło: opracowanie własne

VII. Procedura włączenia interesariuszy w prace projektowe.

W ramach procesu tworzenia programu przeprowadzone zostały następujące formy uspołeczniania procesu powstawania planu.

A. Konferencja otwierająca prace projektowe nad Planem.

W dniu 8 kwietnia 2016 r. odbyła się uroczysta Konferencja w Hotelu Bardo, na którą zaproszeni zostali potencjalni interesariusze. Aby dotrzeć do możliwie szerokiej grupy odbiorców przeprowadzono akcję informacyjną za pomocą mediów standardowych i elektronicznych.

Ogłoszenia i informacje kierowane były oficjalnie w formie ogłoszeń dostępnych publicznie oraz bezpośrednio do grup interesów – zwłaszcza sołtysów, radnych, przedstawicieli organizacji pozarządowych, organizacji kościelnych z terenu gminy, przedsiębiorstw, instytucji kultury, aktywistów społecznych.

Pracownicy Gminy odpowiedzialni za nadzór nad pracami rewitalizacyjnymi w trybie ciągłym prowadzili korespondencję i przyjmowanie pism od mieszkańców odnośnie programu.

B. Działania w mediach elektronicznych

Jako jedną z form współdziałania społecznego przy pracy nad planem, wykorzystano media elektroniczne, w tym Internet, pocztę elektroniczną oraz media społecznościowe. W ramach tych form podjęto następujące działania:

- Utworzenie specjalnej strony w ramach portalu gminnego, która obejmowała swoim zakresem aktualności i materiały dotyczące procesu rewitalizacji
- Zbieranie uwag, opinii i projektów drogą mailową, na adresy wskazane w ogłoszeniach
- Konsultacje on-line mediach społecznościowych – portal Facebook interaktywne dyskusje i wymiana opinii

C. Konferencja podsumowująca prace projektowe nad Planem.

W październiku 2016 r. odbyła się uroczysta Konferencja w Centrum Kultury i Biblioteka w Bardzie, na którą zaproszeni zostali wszyscy zainteresowani. Celem Konferencji było podsumowanie prac projektowych i prezentacja zatwierdzonego harmonogramu.

D. Ankiety.

W procesie przygotowania planu przeprowadzono badania wśród mieszkańców terenów będących przedmiotem projektu. W badaniu wzięło udział liczna grupa mieszkańców, którzy wyrazili swoje zdanie w badanych obszarach problemowych oraz strefie wymagającej rewitalizacji. Ankieta

zamieszczona była na stronie poświęconej rewitalizacji. Była też kierowana bezpośrednio do interesariuszy społeczności lokalnej w formie korespondencji elektronicznej. Ankiety dostępne były w formie wydruku w Urzędzie Miasta i Gminy. Omówienie wyników ankiet znajduje się w rozdziale dot. Wyznaczenia stanu kryzysowego w gminie.

E. Konsultacje społeczne – spotkania:

W ramach konsultacji społecznych odbyły się trzy spotkania robocze Komitetu Rewitalizacji i wszystkich chętnych przedstawicieli grup interesariuszy.

1. Spotkanie w dniu 28 kwietnia 2016 r.

Na spotkaniu obecnych było ponad 20 mieszkańców gminy, przedstawicieli biznesu, Urzędu Miasta i Gminy, ekspertów. Prace prowadzone były w formie warsztatów, omawiano problemy społeczne i kontekst rewitalizacji.

Kamień milowy: określono główne problemy społeczne i wstępne koncepcje ich rozwiązania.

2. Spotkanie w dniu 3 czerwca 2016 r.

W spotkaniu uczestniczyło ponad 20 osób aktywnie pracując nad ustaleniem obszaru zdegradowanego.

Kamień milowy: zidentyfikowano główne problemy środowiskowe, techniczne i gospodarcze. Określono wstępny obszar rewitalizacji.

3. Spotkanie w dniu 8 lipca 2016 r.

Spotkanie zgromadziło ponad 20 osób, ustalano kierunki rewitalizacji, cele oraz wizję rozwoju, rozmawiano o założeniach projektów rewitalizacyjnych, możliwości współpracy wśród projektodawców.

Interesariusze mieli bieżący kontakt z przedstawicielami Urzędu Miasta i Gminy Bardo. Osoby zainteresowane miały możliwość bezpośredniego kontaktu z osobami pracującymi nad programem ze strony Urzędu Miasta i Gminy. Osoby te udzielały informacji dot. rewitalizacji i pomocy przy formułowaniu projektów rewitalizacyjnych.

Kamień milowy: wypracowano koncepcję projektów rewitalizacyjnych zgłaszanych do listy A i listy B.

VIII. Przyjęta metodologia

Głównym elementem prac przy tworzeniu programu jest diagnoza stanu kryzysowego. W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji określono listę wskaźników zgodnych z zapisami Ustawy o rewitalizacji oraz Wytycznych Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju.

Opracowanie oceny obszarów kryzysowych miasta, wyznaczenia miejsc koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, a w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, wymusiło zgromadzenie wielu danych:

- **Społecznych** – danych, które diagnozują ten najważniejszy z obszarów analizy, problemów ubóstwa, przestępczości, innych.
- **Gospodarczych** - dotyczących stopnia przedsiębiorczości, kondycji lokalnych przedsiębiorstw, dostępu do usług detalicznych oraz stopnia zaspokojenia potrzeb mieszkańców przez lokalną ofertę.
- **Środowiskowych** - dotyczących przekroczenia standardów jakości środowiska, dostępu do terenów zielonych, stanu degradacji terenów zielonych, stopnia zaspokojenia potrzeb w zakresie dostępu do terenów rekreacyjnych, gospodarki odpadami, gospodarki niskoemisyjnej.
- **Przestrzenno-funkcjonalnych** – dotyczących jakości oraz ilości infrastruktury technicznej i społecznej niewystarczającego wyposażenia, dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, braku dostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu usług komunikacyjnych, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, oraz występowanie barier technicznych dla osób z niepełnosprawnościami.
- **Technicznych** – dotyczących degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz braku rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie ochrony środowiska i energooszczędności.

A. Forma danych wejściowych

Dane wejściowe pozyskano w formie dokumentów (tabel zagregowanych do ulic lub punktów adresowych), wywiadów lub inwentaryzacji w terenie. Dane zostały poddane analizie, co pomogło wyznaczyć obszar predysponowany do objęcia programem rewitalizacji.

B. Techniki agregacji i wizualizacji

Aby opracować dane, biorąc pod uwagę złożoność analizowanych problemów, zastosowano dwie metody podliczania i klasyfikowania danych:

- Podliczanie w stosunku do ulic – dane oraz wskaźniki zostały przeliczonej przypisane do ulic, metodę zastosowano przy analizie problemów społecznych, co pomogło uzyskać dokładne wyniki oraz dokładnie zidentyfikować problemy w przestrzeni miasta,
- Podliczanie w stosunku do jednostek urbanistycznych –w strefach funkcjonalno-przestrzennej, gospodarczej i techniczno-środowiskowej, niezbędne było wyznaczenie w strukturze gminy 10 głównych jednostek funkcjonalnych, dla których zebrano i przeliczono kolejne wskaźniki.

W wyniku tak przeprowadzonej analizy otrzymano ulice o najwyższych wskaźnikach problemów społecznych oraz jednostki funkcjonalne o najwyższych wskaźnikach degradacji. W analizie końcowej zestawiono oba wyniki i na tej podstawie został wyznaczony obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji.

Weryfikacja wskaźników objęła następujące elementy:

- Poprawność metodologiczna - wskaźnik powinien opisywać w sposób klarowny i przejrzysty dany problem, powinien być prosty w odbiorze przez czytelnika, nietrudno weryfikowalny, powinien również różnicować przestrzeń Gminy i być skonstruowany zgodnie z zasadami matematycznymi i statystycznymi.
- Poprawność przestrzenna - wskaźnik powinien zostać odniesiony do jednostki mniejszej niż Gmina, w tym przypadku do ulicy dla analiz społecznych i do jednostki funkcjonalnej dla pozostałych analiz.

W wyniku tak przeprowadzonej procedury wskazano listę 11 wskaźników dla sfery społecznej i 7 wskaźników dla pozostałych stref tematycznych, które zastosowano dla wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizowanego.

IX. Diagnoza stanu kryzysowego

Obszar zdegradowany zgodnie z treścią Ustawy o rewitalizacji oraz Wytycznych Ministerstwa to obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy, tj. stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych. Dlatego też w kolejnym etapie diagnozy podjęto próbę określenia, które obszary gminy Bardo charakteryzują się najwyższą kumulacją problemów.

A. Sfera społeczna

1. Ubóstwo

W celu zbadania poziomu ubóstwa wśród mieszkańców została wykonana analiza, uwzględniająca dwa wskaźniki: liczbę osób objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w gminie Bardo oraz liczbę osób niepełnosprawnych w tych rodzinach.

Zgodnie z danymi MOPS w gminie Bardo w 2015 r. wsparcie socjalne zostało skierowane do 268 osób, z czego 50 z nich to osoby niepełnosprawne. Łącznie wskaźnik ubóstwa dotyczył 5,29% mieszkańców badanego obszaru.

Tabela 10 Osoby w Bardzie objęte wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w sierpniu 2016

Ulica	Liczba zameldowanych	Liczba mieszkańców pobierających zasiłki	Procent mieszkańców pobierających zasiłki
Rynek	100	13	13,00%
1 Maja	105	2	1,90%
Mickiewicza	28	2	7,14%
Fabryczna	154	10	6,49%
Grunwaldzka	158	9	5,70%
Jagiellońska	169	7	4,14%
Kolejowa	98	6	6,12%
Krakowska	146	10	6,85%
Kwiatowa	34	1	2,94%
Leśna	32	2	6,25%
Męki Pańskiej	88	2	2,27%
Noworudzka	71	8	11,27%

Ulica	Liczba zameldowanych	Liczba mieszkańców pobierających zasiłki	Procent mieszkańców pobierających zasiłki
Pl. Wolności	58	10	17,24%
Polna	499	20	4,01%
Zielona	39	2	5,13%
Główna	556	50	8,99%
Chabrowa	8	0	0,00%
Słoneczna	9	0	0,00%
Ogrodowa	29	0	0,00%
Pl. Kasztelański	0	0	0,00%
Lipowa	4	0	0,00%
Spacerowa	17	0	0,00%
Kościuszki	176	0	0,00%
Skalna	0	0	0,00%
Cmentarna	0	0	0,00%
Razem	2578	154	5,97%

Źródło: UMiG Bardo

Tabela 11 Osoby w gminie Bardo objęte wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w sierpniu 2016

Sołectwo	Liczba zameldowanych	Liczba mieszkańców pobierających zasiłki	Procent mieszkańców pobierających zasiłki
Potworów	248	9	3,63%
Brzeźnica	543	15	2,76%
Opolnica	384	11	2,86%
Przytyk	675	43	6,37%
Janowiec	125	3	2,40%
Dębowina	100	3	3,00%
Dzbanów	204	10	4,90%
Laskówka	149	7	4,70%
Grochowa	307	13	4,23%
Razem	2735	114	4,17%

Źródło: UMiG Bardo

Tabela 12 Osoby niepełnosprawne wśród osób pobierających Świadczenia socjalne z MOPS w Bardzie w sierpniu 2016

Ulica	Liczba zameldowanych	Liczba niepełnosprawnych pobierających zasiłki	Procent niepełnosprawnych pobierających zasiłki wśród zameldowanych
Rynek	100	3	3,00%
1 Maja	105	0	0,00%
Mickiewicza	28	2	7,14%
Fabryczna	154	1	0,65%
Grunwaldzka	158	2	1,27%

Ulica	Liczba zameldowanych	Liczba niepełnosprawnych pobierających zasiłki	Procent niepełnosprawnych pobierających zasiłki wśród zameldowanych
Jagiellońska	169	1	0,59%
Kolejowa	98	1	1,02%
Krakowska	146	1	0,68%
Kwiatowa	34	1	2,94%
Leśna	32	2	6,25%
Męki Pańskiej	88	0	0,00%
Noworudzka	71	1	1,41%
Pl. Wolności	58	1	1,72%
Polna	499	5	1,00%
Zielona	39	0	0,00%
Główna	556	10	1,80%
Chabrowa	8	0	0,00%
Słoneczna	9	0	0,00%
Ogrodowa	29	0	0,00%
Plac Kasztelański	0	0	0,00%
Lipowa	4	0	0,00%
Spacerowa	17	0	0,00%
Kościuszki	176	0	0,00%
Skalna	0	0	0,00%
Cmentarna	0	0	0,00%
Razem	2578	31	1,20%

Źródło: UMiG Bardo

Tabela 13 Osoby niepełnosprawne wśród osób pobierających Świadczenia socjalne z MOPS w Gminie Bardo w sierpniu 2016

Sołectwo	Liczba zameldowanych	Liczba niepełnosprawnych pobierających zasiłki	Procent niepełnosprawnych pobierających zasiłki wśród zameldowanych
Potworów	248	0	0,00%
Brzeźnica	543	2	0,37%
Opolnica	384	5	1,30%
Przyłęk	675	8	1,19%
Janowiec	125	0	0,00%
Dębowina	100	1	1,00%
Dzbanów	204	0	0,00%
Laskówka	149	2	1,34%
Grochowa	307	1	0,33%
Razem	2735	19	0,69%

Źródło: UMiG Bardo

2. Dysfunkcja rodziny

a) Uzależnienie

W ramach badań dysfunkcji rodziny problemów leczenia uzależnień przeanalizowano dane dotyczące liczby klientów MOPS wobec których w roku 2015 prowadzono postępowanie w sprawie zastosowania procedury poddania się leczeniu odwykowemu. Z przytoczonych danych wynika, że problemem uzależnienia dotyczy 78 osób z badanego obszaru, co stanowi 1,54% wszystkich zameldowanych na poszczególnych ulicach.

Tabela 14 Liczba osób dotkniętych chorobą alkoholową wśród klientów MOPS w Bardzie w sierpniu 2016

Ulica	Liczba zameldowanych	Liczba osób dotkniętych chorobą alkoholową wśród klientów MOPS	Procent wśród zameldowanych
Rynek	100	8	8,00%
1 Maja	105	1	0,95%
Mickiewicza	28	1	3,57%
Fabryczna	154	3	1,95%
Grunwaldzka	158	2	1,27%
Jagiellońska	169	2	1,18%
Kolejowa	98	1	1,02%
Krakowska	146	12	8,22%
Kwiatowa	34	1	2,94%
Leśna	32	1	3,13%
Męki Pańskiej	88	0	0,00%
Noworudzka	71	2	2,82%
Pl. Wolności	58	3	5,17%
Polna	499	12	2,40%
Zielona	39	1	2,56%
Główna	556	5	0,90%
Chabrowa	8	0	0,00%
Słoneczna	9	0	0,00%
Ogrodowa	29	0	0,00%
Plac Kasztelański	0	0	0,00%
Lipowa	4	0	0,00%
Spacerowa	17	0	0,00%
Kościuszki	176	0	0,00%
Skalna	0	0	0,00%
Cmentarna	0	0	0,00%
Razem	2578	55	2,13%

Źródło: UMiG Bardo

Tabela 15 Liczba osób dotkniętych chorobą alkoholową wśród klientów MOPS w Gminie Bardo w sierpniu 2016

Sołectwo	Liczba zameldowanych	Liczba osób dotkniętych chorobą alkoholową wśród klientów MOPS	Procent wśród zameldowanych
Potworów	248	2	0,81%
Brzeźnica	543	2	0,37%
Opolnica	384	2	0,52%
Przyłęk	675	10	1,48%
Janowiec	125	0	0,00%
Dębowina	100	0	0,00%
Dzbanów	204	2	0,98%
Laskówka	149	1	0,67%
Grochowa	307	4	1,30%
Razem	2735	23	0,84%

Źródło: UMiG Bardo

b) Przemoc

Wśród rodzin korzystających ze świadczeń socjalnych, dużą grupę stanowią rodziny dotknięte problemem przemocy. W 2015 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej wspierał 15 osób dotkniętych tym negatywnym zjawiskiem. Jako wskaźnik przyjęto liczbę osób dotkniętych przemocą, w odniesieniu do liczby mieszkańców gminy.

Tabela 16 Liczba osób dotkniętych przemocą wśród klientów MOPS w Bardzie w sierpniu 2016

Ulica	Liczba zameldowanych	Liczba osób dotkniętych przemocą wśród klientów MOPS	Procent wśród zameldowanych
Rynek	100	0	0,00%
1 Maja	105	0	0,00%
Mickiewicza	28	0	0,00%
Fabryczna	154	1	0,65%
Grunwaldzka	158	0	0,00%
Jagiellońska	169	0	0,00%
Kolejowa	98	0	0,00%
Krakowska	146	1	0,68%
Kwiatowa	34	0	0,00%
Leśna	32	0	0,00%
Męki Pańskiej	88	0	0,00%
Noworudzka	71	0	0,00%
Pl. Wolności	58	0	0,00%

Ulica	Liczba zameldowanych	Liczba osób dotkniętych przemocą wśród klientów MOPS	Procent wśród zameldowanych
Polna	499	1	0,20%
Zielona	39	0	0,00%
Główna	556	1	0,18%
Chabrowa	8	0	0,00%
Słoneczna	9	0	0,00%
Ogrodowa	29	0	0,00%
Plac Kasztelański	0	0	0,00%
Lipowa	4	0	0,00%
Spacerowa	17	0	0,00%
Kościuszki	176	0	0,00%
Skalna	0	0	0,00%
Cmentarna	0	0	0,00%
Razem	2578	4	0,16%

Źródło: UMiG Bardo

Tabela 17 Liczba osób dotkniętych przemocą wśród klientów MOPS w Gminie Bardo w sierpniu 2016

Sołectwo	Liczba zameldowanych	Liczba osób dotkniętych przemocą wśród klientów MOPS	Procent wśród zameldowanych
Potworów	248	2	0,81%
Brzeźnica	543	4	0,74%
Opolnica	384	0	0,00%
Przyłęk	675	3	0,44%
Janowiec	125	0	0,00%
Dębowina	100	0	0,00%
Dzbanów	204	0	0,00%
Laskówka	149	2	1,34%
Grochowa	307	0	0,00%
Razem	5313	15	0,28%

Źródło: UMiG Bardo

3. Bezrobocie

a) Stopa bezrobocia w podregionie wałbrzyskim

Dane dotyczące bezrobocia pochodzą z Powiatowego Urzędu Pracy w Ząbkowicach Śląskich oraz opracowania „Województwo Dolnośląskie 2015 - podregiony, powiaty, gminy”.

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Dane o bezrobotnych zarejestrowanych obejmują osoby, które zgodnie z ustawą z dnia 20.04.2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, obowiązującą od 01.06.2004r. (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r. poz. 674, z późn. zm.) określone są jako bezrobotne. Pod pojęciem bezrobotnego należy rozumieć osobę, która ukończyła 18 lat i nie osiągnęła wieku emerytalnego, jest osobą niezatrudnioną i niewykonywającą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy, nieuczącą się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych lub szkół wyższych w systemie studiów niestacjonarnych, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, z dodatkowymi włączeniami dotyczącymi źródeł dochodów, zapisanymi w ustawie.

W celach porównawczych w niniejszej analizie przedstawiono także wskaźniki stopy bezrobocia we wszystkich powiatach podregionu wałbrzyskiego. Stopa bezrobocia jest wskaźnikiem określającym stosunek liczby bezrobotnych do liczby ludności aktywnej zawodowo. Stopa bezrobocia w powiecie ząbkowickim osiągnęła pod koniec grudnia 2015 r. wartość 15,3%, co stawia powiat na 3 miejscu spośród powiatów podregionu wałbrzyskiego. Liderem jest powiat świdnicki (9,9% bezrobocia). Z kolei najwyższe wartości stopy bezrobocia zanotował powiat wałbrzyski (21,6%). Wynik powiatu ząbkowickiego kształtował się na nieco wyższym poziomie niż średnia podregionu wałbrzyskiego (13,9%) i na zdecydowanie wyższym poziomie od stopy bezrobocia w województwie dolnośląskim, która wyniosła w adekwatnym okresie 8,6%.

Tabela 18 Stopa bezrobocia w 2015 r. we wszystkich powiatach podregionu wałbrzyskiego

Wyszczególnienie	Stopa bezrobocia [%]
Powiat ząbkowicki	15,3
dzierżoniowski	11,8
kłodzki	20
świdnicki	9,9
wałbrzyski	21,6
Podregion Wałbrzyski	13,9
Województwo dolnośląskie	8,6

Źródło: dane wg PUP

Należy dodać, że statystyka rynku pracy obrazowana przez wskaźnik stopy bezrobocia nie uwzględnia tzw. „bezrobocia ukrytego”, które głównie na obszarach wiejskich rozwinięte jest w największym stopniu fałszując niejako prawdziwą sytuację na lokalnym rynku pracy. Gdyby osoby, które z różnych przyczyn nie rejestrują się w urzędach pracy formalnie zarejestrowały się w PUP jako osoby bezrobotne, wówczas stopa bezrobocia w powiatach mogłaby wzrosnąć.

b) Stopa bezrobocia w powiecie ząbkowickim

Powiat ząbkowicki, podobnie jak podregion wałbrzyski i województwo dolnośląskie, od kilku lat odnotowuje malejącą stopę bezrobocia. Rynek pracy powiatu ząbkowickiego także w latach 2010-2014 charakteryzował się wyższymi wskaźnikami bezrobocia w porównaniu z wartościami regionalnymi i wojewódzkimi. Stopa bezrobocia zanotowana na koniec 2015 roku była niższa o 6,7 punktu procentowego w porównaniu z danymi z roku 2010. W tym samym czasie wskaźnik bezrobocia w podregionie wałbrzyskim zmniejszył się o 5,4 pp., a w skali województwa 4,5 pp.

Tabela 19 Stopa bezrobocia w powiecie ząbkowickim w latach 2010-2015

Stopa bezrobocia [%]	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.
Powiat ząbkowicki	22,7	22	22,8	22,4	19	15,3
Podregion Wałbrzyski	20	19,3	21,1	20,4	16,8	13,9
Województwo dolnośląskie	13,1	12,4	13,5	13,1	10,4	8,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie: danych z Banku Danych Regionalnych GUS

c) Poziom bezrobocia w gminie Bardo

W gminie Bardo odnotowuje się wysoki poziom bezrobocia, szczególnie wśród kobiet, osób młodych oraz osób z niskimi kwalifikacjami.

Tabela 20 Stan bezrobocia w gminie Bardo i pozostałych gmin powiatu ząbkowickiego w latach 2010-2015

Gmina	Liczba bezrobotnych	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Bardo	ogółem	487	502	538	497	432	305
	kobiety	224	241	240	225	194	129
Cieptowody	ogółem	232	215	278	270	239	192
	kobiety	99	91	117	113	101	78
Kamieniec	ogółem	785	611	670	590	490	400
	kobiety	388	333	334	303	258	225
Stoszowice	ogółem	474	431	401	424	361	292
	kobiety	252	237	189	208	178	156
Ząbkowice	ogółem	1 552	1 588	1 612	1 491	1 270	1 012
	kobiety	750	825	750	707	626	497
Ziębice	ogółem	1 442	1 389	1 362	1 457	1 073	821
	kobiety	659	656	655	665	530	413
Złoty Stok	ogółem	465	436	548	531	486	341
	kobiety	223	212	273	260	233	167

Źródło: PUP Ząbkowice Śląskie 2015

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ząbkowicach Śląskich pod koniec pierwszego kwartału 2015 roku liczba bezrobotnych w gminie Bardo wynosiła 305 osoby, z czego 129 stanowiły kobiety. We wszystkich gminach powiatu ząbkowickiego zanotowano spadek bezrobocia w stosunku do roku 2010.

Tabela 21 Udział kobiet wśród bezrobotnych w Gminie Bardo w latach 2010-2015

Liczba bezrobotnych	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ogółem	487	502	538	497	432	305
Kobiety	224	241	240	225	194	129
Procent kobiet wśród wszystkich bezrobotnych	46,00%	48,01%	44,61%	45,27%	44,91%	42,30%

Źródło: PUP Ząbkowice Śląskie 2015

Z danych za I kwartał 2015 roku wynika, iż wśród osób bezrobotnych największy udział stanowią osoby młode, od 25 do 34 roku życia. Ponad 37% wszystkich bezrobotnych nie ukończyło jeszcze 35 roku życia. Oznacza to, że problem bezrobocia dotyczy przede wszystkim osób młodych, kończących naukę i nieposiadających długoletniego stażu zawodowego.

Tabela 22 Bezrobotni zarejestrowani w gminie Bardo według wieku w 2014 roku

Zarejestrowani bezrobotni	Wiek						Razem
	<24	24-34	35-44	45-54	55-59	>60	
Gmina Bardo	66	91	91	87	58	40	433
Procent wśród wszystkich bezrobotnych	15,24%	21,02%	21,02%	20,09%	13,39%	9,24%	

Źródło: PUP Ząbkowice Śląskie 2015

Bezrobocie w gminie Bardo w dużej mierze powiązane jest z poziomem wykształcenia. Ponad 30% bezrobotnych legitymuje się wyłącznie wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym, podobnie wygląda sytuacja w przypadku osób posiadających wykształcenie zawodowe, podczas gdy jedynie 29 bezrobotnych posiada wykształcenie wyższe, co stanowi 7 % wszystkich bezrobotnych w gminie.

Tabela 23 Struktura zatrudnienia w gminie Bardo według poziomu wykształcenia

Wykształcenie	Liczba osób bezrobotnych	Procent wśród wszystkich osób bezrobotnych
Wyższe	29	6,70%
Policealne i licealne	93	21,48%
Średnie	39	9,01%
Zawodowe	132	30,48%
Gimnazjalne i podstawowe	140	32,33%
Razem	433	100%

Źródło: PUP Ząbkowice Śląskie 2015

Według danych z pierwszego półrocza 2016 roku w Gminie Bardo najwięcej długotrwale bezrobotnych, zarówno pod względem ilościowym jak i procentowym jest zameldowanych w miejscowościach: Bardo, Przyłęk oraz Brzeźnica. Natomiast najmniej długotrwale bezrobotnych, zarówno pod względem ilościowym jak i procentowym jest zameldowanych w miejscowościach: Dębowa, Janowiec oraz Grochowa.

Według danych z pierwszego półrocza 2016 roku w Mieście Bardo najwięcej długotrwale bezrobotnych, zarówno pod względem ilościowym jak i procentowym jest zameldowanych na ulicach: Głównej, Polnej oraz Krakowskiej. Natomiast najmniej długotrwale bezrobotnych, zarówno pod względem ilościowym jak i procentowym jest zameldowanych na ulicach: Fabrycznej, Leśnej, Mickiewicza i Noworudzkiej.

Tabela 24 Długotrwanie bezrobotni w Bardzie w I półroczu 2016 roku

Ulica	Liczba zameldowanych	Liczba osób długotrwanie bezrobotnych	Procent wśród zameldowanych
Rynek	100	4	4,00%
1 Maja	105	0	0,00%
Mickiewicza	28	1	3,57%
Fabryczna	154	1	0,65%
Grunwaldzka	158	3	1,90%
Jagiellońska	169	4	2,37%
Kolejowa	98	4	4,08%
Krakowska	146	9	6,16%
Kwiatowa	34	0	0,00%
Leśna	32	1	3,13%
Męki Pańskiej	88	0	0,00%
Noworudzka	71	1	1,41%
Plac Wolności	58	4	6,90%
Polna	499	13	2,61%
Zielona	39	0	0,00%
Główna	556	15	2,70%
Chabrowa	8	0	0,00%
Słoneczna	9	0	0,00%
Ogrodowa	29	0	0,00%
Plac Kasztelański	0	0	0,00%
Lipowa	4	0	0,00%
Spacerowa	17	0	0,00%
Kościuszki	176	3	1,70%
Skalna	0	0	0,00%
Cmentarna	0	0	0,00%
Razem	2578	63	2,44%

Źródło: PUP Zabkowice Śląskie 2016

Tabela 25 Długotrwanie bezrobotni w Gminie Bardo w I półroczu 2016 roku

Sołectwo	Liczba zameldowanych	Liczba osób długotrwanie bezrobotnych	Procent wśród zameldowanych
Potworów	248	9	3,63%
Brzeźnica	543	15	2,76%
Opolnica	384	10	2,60%
Przyłęk	675	31	4,59%
Janowiec	125	4	3,20%
Dębowina	100	2	2,00%
Dzbanów	204	9	4,41%
Laskówka	149	8	5,37%
Grochowa	307	7	2,28%
Razem	2735	95	3,47%

Źródło: PUP Ząbkowice Śląskie 2016

W ostatnich latach obserwuje się w Gminie Bardo stały spadek bezrobocia, który jest rezultatem aktywności PUP oraz tworzenia programów na rzecz przeciwdziałania bezrobociu. Zmniejszenie bezrobocia wynika także ze wzrostu inwestycji gospodarczych w powiecie ząbkowickim. Wyniki analiz statystycznych Urzędu Pracy nie są jednak miarodajne, co związane jest z ukrytym bezrobociem zamaskowanym poprzez rzekome zatrudnienie w domowych gospodarstwach rolnych lub z braku rejestracji osób, które utraciły prawo do zasiłków i poszukują pracy samodzielnie, głównie na zasadzie prac dorywczych lub rezygnują z ubezpieczenia społecznego na rzecz braku konieczności okresowego podpisywania list w PUP.

4. Przestępczość

Przestępczość stanowi jeden z ważniejszych czynników wpływających na jakość życia mieszkańców. Poczucie bezpieczeństwa zwłaszcza w przestrzeni miejskiej stanowi jedno z podstawowych kryteriów oceny obszaru, w którym się żyje, pracuje i spędza czas. Zgodnie z informacjami uzyskanymi z Komendy Powiatowej Policji w Ząbkowicach Śląskich łącznie na terenie Barda w 2015 prowadzono 65 postępowań w sprawie wykroczeń. Związane one były z grupą wykroczeń takich, jak: rozboje, bójki i pobicia, kradzieże, zniszczenia mienia, spożywanie alkoholu, itp. Najwięcej postępowań w sprawie wykroczeń, zarówno w przedziale procentowym jak i liczbowym przeprowadzono na ulicach: Głównej, Skalnej oraz Fabrycznej, a najmniej postępowań w sprawie wykroczeń, zarówno w

przedziale procentowym jak i liczbowym przeprowadzono na ulicach: Krakowskiej, Kwiatowej, Leśnej oraz Noworudzkiej.

Tabela 26 Liczba prowadzonych postępowań w sprawach o wykroczenia w Bardzie w 2015 roku

Ulica	Liczba zameldowanych	Liczba prowadzonych postępowań w sprawach o wykroczenia	Liczba postępowań na mieszkańca	Procent wśród wszystkich wykroczeń ²
Rynek	100	5	0,05	5,2%
1 Maja	105	3	0,03	3,1%
Mickiewicza	28	1	0,04	1,0%
Fabryczna	154	8	0,05	8,3%
Grunwaldzka	158	2	0,01	2,1%
Jagiellońska	169	1	0,01	1,0%
Kolejowa	98	1	0,01	1,0%
Krakowska	146	0	0,00	0,0%
Kwiatowa	34	0	0,00	0,0%
Leśna	32	0	0,00	0,0%
Męki Pańskiej	88	1	0,01	1,0%
Noworudzka	71	0	0,00	0,0%
Plac Wolności	58	3	0,05	3,1%
Polna	499	4	0,01	4,2%
Zielona	39	0	0,00	0,0%
Główna	556	24	0,04	25,0%
Chabrowa	8	0	0,00	0,0%
Słoneczna	9	0	0,00	0,0%
Ogrodowa	29	0	0,00	0,0%
Plac Kasztelański	0	1	0,00	1,0%
Lipowa	4	0	0,00	0,0%
Spacerowa	17	0	0,00	0,0%
Kościuszki	176	0	0,00	0,0%
Skalna	0	11	0,00	11,5%
Cmentarna	0	0	0,00	0,0%
Razem	2578	65	0,03	67,71%

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Ząbkowicach Śląskich 2015

² W odniesieniu do wszystkich wykroczeń na terenie miejscowości Bardo i gminy Bardo

Tabela 27 Liczba prowadzonych postępowań w sprawach o wykroczenia w Gminie Bardo w 2015 roku

Sołectwo	Liczba zameldowanych	Liczba prowadzonych postępowań w sprawach o wykroczenia	Liczba postępowań na mieszkańca	Procent wśród wszystkich wykroczeń ³
Potworów	248	1	0,00	1,04%
Brzeźnica	543	1	0,00	1,04%
Opolnica	384	2	0,01	2,08%
Przyłęk	675	13	0,02	13,54%
Janowiec	125	3	0,02	3,13%
Dębowina	100	2	0,02	2,08%
Dzbanów	204	2	0,01	2,08%
Laskówka	149	4	0,03	4,17%
Grochowa	307	3	0,01	3,13%
Razem	2735	31	0,01	32,29%

Źródło: Komenda Powiatowej Policji w Ząbkowicach Śląskich 2015

Według danych Komendy Powiatowej Policji w Ząbkowicach Śląskich w 2015 roku przeprowadzono łącznie 235 interwencji policji. Najwięcej interwencji, zarówno w przedziale procentowym jak i liczbowym przeprowadzono na ulicach: Głównej, 1 Maja oraz Fabrycznej, a najmniej interwencji, zarówno w przedziale procentowym jak i liczbowym przeprowadzono na ulicach: Kwiatowej, Ogrodowej oraz Leśnej.

Tabela 28 Liczba interwencji policji w Bardzie w 2015 roku

Ulica	Liczba zameldowanych	Liczba przeprowadzonych interwencji	Liczba interwencji na zameldowanego	Procent wśród wszystkich interwencji ⁴
Rynek	100	10	0,10	3,64%
1 Maja	105	23	0,22	8,36%
Mickiewicza	28	12	0,43	4,36%
Fabryczna	154	23	0,15	8,36%
Grunwaldzka	158	15	0,09	5,45%
Jagiellońska	169	9	0,05	3,27%
Kolejowa	98	13	0,13	4,73%
Krakowska	146	11	0,08	4,00%
Kwiatowa	34	1	0,03	0,36%
Leśna	32	2	0,06	0,73%
Męki Pańskiej	88	8	0,09	2,91%

³ W odniesieniu do wszystkich wykroczeń na terenie miejscowości Bardo i gminy Bardo

⁴ W odniesieniu do wszystkich interwencji na terenie miejscowości Bardo i gminy Bardo

Ulica	Liczba zameldowanych	Liczba przeprowadzonych interwencji	Liczba interwencji na zameldowanego	Procent wśród wszystkich interwencji ⁴
Noworudzka	71	7	0,10	2,55%
Plac Wolności	58	14	0,24	5,09%
Polna	499	18	0,04	6,55%
Zielona	39	0	0,00	0,00%
Główna	556	43	0,08	15,64%
Chabrowa	8	0	0,00	0,00%
Słoneczna	9	0	0,00	0,00%
Ogrodowa	29	1	0,03	0,36%
Plac Kasztelański	0	6	0,00	2,18%
Lipowa	4	0	0,00	0,00%
Spacerowa	17	0	0,00	0,00%
Kościuszki	176	10	0,06	3,64%
Skalna	0	6	0,00	2,18%
Cmentarna	0	3	0,00	1,09%
Razem	2578	235	0,09	85,45%

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Ząbkowicach Śląskich 2015

Tabela 29 Liczba interwencji policji w Gminie Bardo w 2015 roku

Sołectwo	Liczba zameldowanych	Liczba przeprowadzonych interwencji	Liczba interwencji na mieszkańca	Procent wśród wszystkich interwencji ⁵
Potworów	248	1	0,00	0,36%
Brzeźnica	543	2	0,00	0,73%
Opolnica	384	3	0,01	1,09%
Przytek	675	19	0,03	6,91%
Janowiec	125	3	0,02	1,09%
Dębowina	100	3	0,03	1,09%
Dzbanów	204	2	0,01	0,73%
Laskówka	149	4	0,03	1,45%
Grochowa	307	3	0,01	1,09%
Razem	2735	40	0,01	14,55%

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Ząbkowicach Śląskich 2015

5. Edukacja

Na terenie gminy Bardo działa jedna szkoła podstawowa 6-cio klasowa: Zespół Szkolno-Przedszkolny im. Komisji Edukacji Narodowej w Bardzie, ul. Polna 1, a także Gimnazjum Publiczne im. Janusza

⁵ W odniesieniu do wszystkich interwencji na terenie miejscowości Bardo i gminy Bardo

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Kusocińskiego w Przyłęku. Ponadto, w Domu Opieki Społecznej w Opolnicy zlokalizowany jest zespół szkół specjalnych. Gmina Bardo oferuje również opiekę przedszkolną realizowaną przez Zespół Szkolno-Przedszkolny im. Komisji Edukacji Narodowej w Bardzie z filią w Przyłęku. Obecnie istniejąca sieć szkolna odpowiada potrzebom mieszkańców i jest optymalna z punktu widzenia logistyki dowozów i finansowania działalności oświatowej przez gminę. Gmina, nie zamierza również inwestować w szkolnictwo ponadgimnazjalne, wskazując na szkolnictwo zlokalizowane w ośrodkach miejskich.

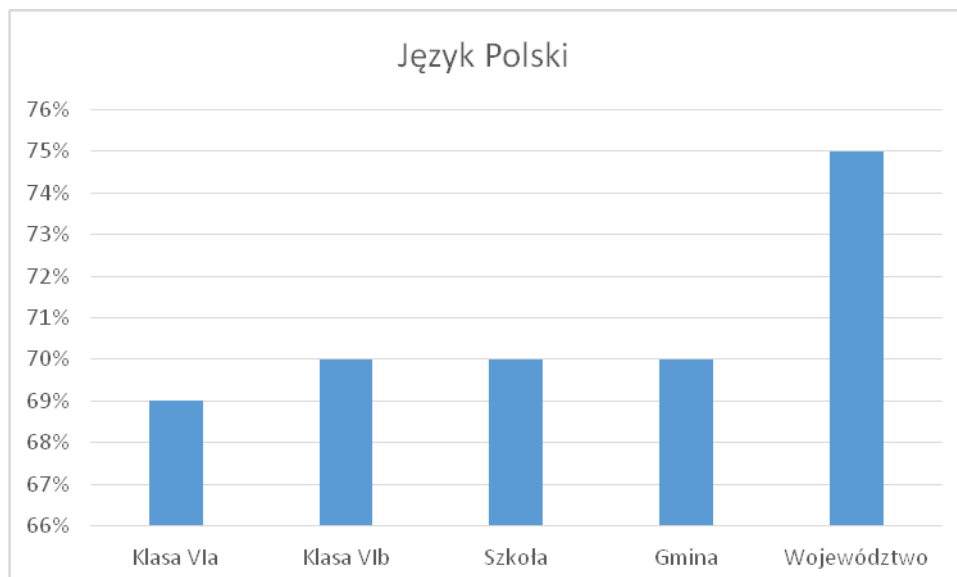
a) Sprawdzian VI – klasisty

Sprawdzian jest przeprowadzany na podstawie wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego oraz sprawdza, w jakim stopniu składa się z dwóch części, które trwają odpowiednio 80 i 45 minut. Pierwsza część obejmuje wiadomości i umiejętności z języka polskiego oraz z matematyki, w tym wykorzystanie wiadomości i umiejętności z tych przedmiotów w zadaniach osadzonych w kontekście historycznym lub przyrodniczym. Druga część natomiast zawiera wiadomości i umiejętności z języka obcego nowożytnego. Do części drugiej sprawdzianu uczeń przystępuje z jednego z następujących języków obcych nowożytnych: angielskiego, francuskiego, hiszpańskiego, niemieckiego, rosyjskiego i włoskiego. Do części drugiej sprawdzianu uczeń lub słuchacz przystępuje z tego języka obcego nowożytnego, którego uczy się w szkole w ramach obowiązkowych zajęć edukacyjnych.

6. Wyniki sprawdzianu szóstoklasisty w Zespole Szkolno-Przedszkolnym

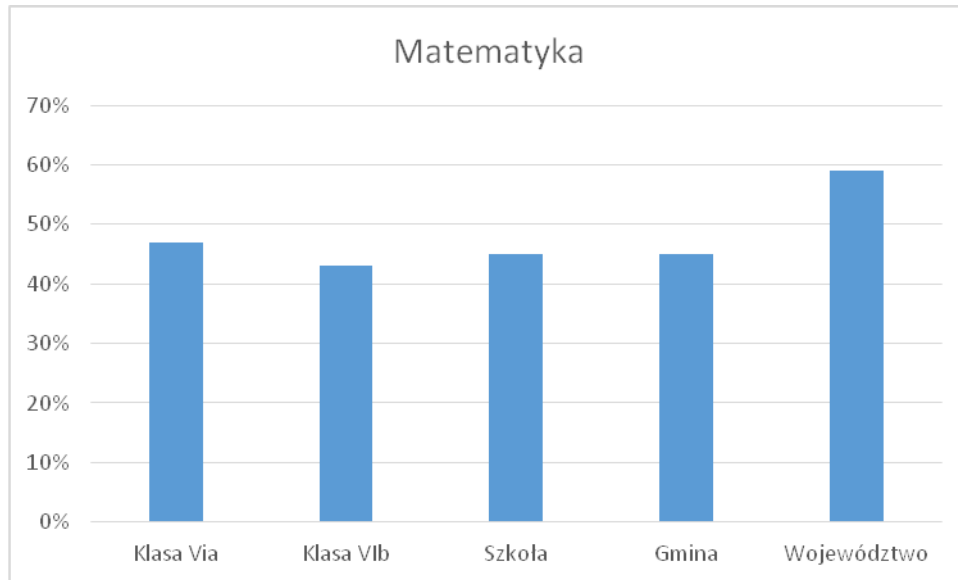
W kwietniu 2015 roku uczniowie klas szóstych w Zespole Szkolno-Przedszkolnym im. Komisji Edukacji Narodowej przystąpili do ważnego egzaminu. Sprawdzian składał się z dwóch części, w trakcie których sprawdzana jest wiedza z języka polskiego, matematyki (w kontekście historycznym i przyrodniczym) oraz z języka obcego, nowożytnego.

Podczas sprawdzianu szóstoklasisty średni wynik szkoły z języka polskiego wyniósł 70%. Na ten wynik złożyło się zdobycie 69% punktów przez uczniów klasy VIA i 70% przez uczniów klasy VIB. Średnia gminy wyniosła tyle samo, co średnia szkoły jednakże średnia wojewódzka okazała się nieznacznie wyższa i wyniosła 73%.

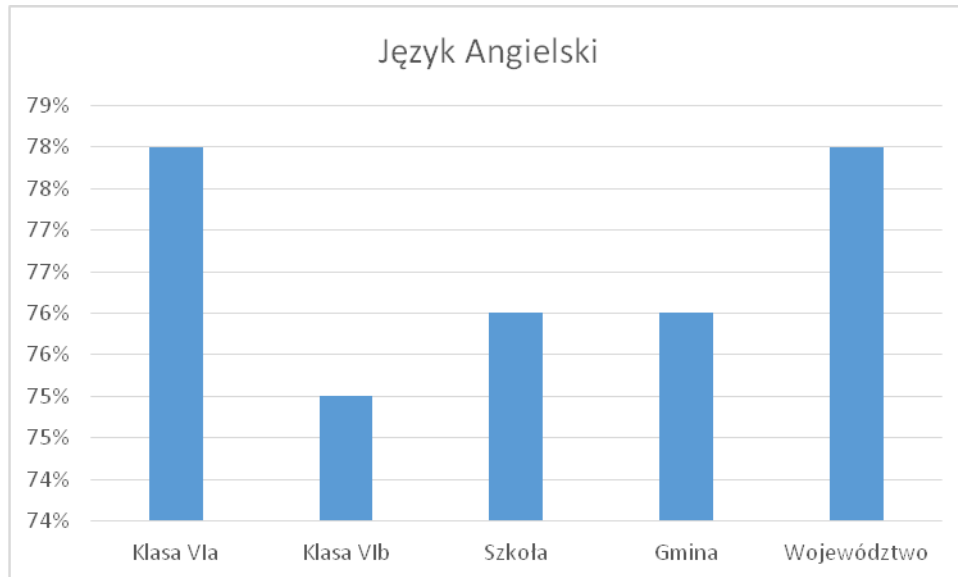
Rysunek 10 Wyniki sprawdzianu VI-klasisty – język polski
Źródło: ZSP im. Komisji Edukacji Narodowej w Bardzie

Podczas sprawdzianu VI-klasisty średni wynik szkoły z matematyki wyniósł 45%. Na ten wynik złożyło się zdobycie 47% punktów przez uczniów klasy VIA i 43% przez uczniów klasy VIB. Średnia wojewódzka okazała się kilkanaście procent wyższa i wyniosła 59%.

Rysunek 11 Wyniki sprawdzianu VI-klasisty – matematyka
Źródło: ZSP im. Komisji Edukacji Narodowej w Bardzie

Podczas sprawdzianu VI – klasisty średni wynik szkoły z języka angielskiego wyniósł 76%. Na ten wynik złożyło się zdobycie 78% punktów przez uczniów klasy VIA i 75% przez uczniów klasy VIB. Średnia gminy wyniosła tyle samo, co średnia szkoły jednakże średnia wojewódzka okazała się nieznacznie wyższa oraz równocześnie jednakowa jak wynik klasy VIA i wyniosła 78%.

Rysunek 12 Wyniki sprawdzianu VI-klasisty – język angielski
Źródło: ZSP im. Komisji Edukacji Narodowej w Bardzie

Z powyższych wykresów wynika, że uczniom Szkoły Podstawowej im. Komisji Edukacji Narodowej w Bardzie najlepiej poszedł test z języka obcego nowożytnego, a najgorzej ten z matematyki. Klasa VIA uzyskała lepsze wyniki od klasy VIB w każdej z przedstawionych kategorii. Średnia szkoły w każdym wypadku wynosiła tyle samo, co średnia gminy, ale była kilka lub kilkanaście procent (w przypadku matematyki) niższa od tej wojewódzkiej.

7. Aktywność społeczna

Na przestrzeni lat 2010 – 2014 ilość organizacji pozarządowych na 10 tysięcy mieszkańców była w Bardzie większa zarówno w odniesieniu do kraju, województwa jak i powiatu. Szczególnie pozytywnie na tym tle wyróżniał się obszar wiejski Gminy Bardo.

Tabela 30 Liczba organizacji pozarządowych w gminie Bardo

Jednostka terytorialna	Ilość organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	27	28	30	32	33
Polska - miasto	30	31	33	35	37
Dolnośląskie	28	30	32	34	36
Dolnośląskie - miasto	30	31	33	36	38
Powiat wrocławski	25	26	28	30	31

Powiat wrocławski - miasto	0	0	32	34	34
Bardo	38	38	42	43	45
Bardo - miasto	32	25	33	36	41
Bardo - obszar wiejski	43	50	50	50	50

Źródło: GUS

Na terenie Gminy Bardo zarejestrowane są w Krajowym Rejestrze Sądowym następujące organizacje pozarządowe:

1. Ochotnicza Straż Pożarna w Brzeźnicy
2. Ochotnicza Straż Pożarna w Dzbanowie
3. Ochotnicza Straż Pożarna w Przyłęku
4. Ochotnicza Straż Pożarna w Bardzie
5. Bardzkie Forum Samorządowe
6. Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Pracowników Ochrony Zdrowia Przy Domu Pomocy Społecznej W Brzeźnicy
7. Stowarzyszenie Na Rzecz Ochrony Zabytków Barda, Pomoc Poszkodowanym Losowo Oraz W Wypadkach Komunikacyjnych
8. Bardzkie Stowarzyszenie Pomocy Szkole „Spełnione Marzenia”
9. Stowarzyszenie Pomocy Kobietom w Kryzysie „Związek Maryjny”
10. Związek Zawodowy Pracowników Domów Pomocy Społecznej w Opolnicy
11. Stowarzyszenie Miłośników Wsi Laskówka
12. Stowarzyszenie Aktywnych Brzeźniczan
13. Fundacja „Serce Barda”
14. Stowarzyszenie „Przełom Bardzki”
15. Fundacja Oświatowa „Salamandra”
16. Stowarzyszenie „Viktoria”
17. Stowarzyszenie „Bardo.Kultura”
18. Stowarzyszenie „Kopciuszek”

Sektor organizacji pozarządowych, które działają w gminie jest szerszy niż oficjalnie wpisane do KRS podmioty. Należą do niego również liczne organizacje sportowe, turystyczne czy religijne:

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

1. „Unia” Bardo
2. „Piasek” Potworów
3. „Cis” Brzeźnica
4. Red Dragon
5. Black Skorpion
6. Stowarzyszenie „Związek Maryjny”
7. KGW Brzeźnica
8. Stowarzyszenie Przełom Bardzki
9. UKS Kusy

Organizacje umożliwiają lokalnej społeczności lokalnej realizowanie projektów i aktywności, które przyczyniają się do rozwoju potencjału społecznego i rewitalizacji gminy.

8. Uczestnictwo w życiu kulturalnym.

O jakości życia mieszkańców świadczy ich uczestnictwo w kulturze. Gmina Bardo oferuje swoim mieszkańcom liczne możliwości zaspokojenia potrzeb kulturalnych.

Ważnym punktem na mapie kulturalnej miasta i gminy jest **Centrum Kultury i Biblioteka w Bardzie**. Centrum Kultury i Biblioteka w Bardzie powstało 1 stycznia 2016 r. z połączenia Centrum Kultury i Promocji w Bardzie i Biblioteki Publicznej w Bardzie. Centrum kieruje swoją ofertą do dzieci i młodzieży, jak również osób starszych.

W ramach oferty Centrum znajdują się zajęcia dla dzieci i młodzieży organizowane regularnie w roku szkolnym. Dodatkowo możliwe jest uczestnictwo w warsztatach artystycznych prowadzonych przez ciekawych gości. Dla dzieci spędzających wakacje w gminie organizowane są półkolonie oraz wycieczki. Przykłady działań, w których mogą uczestniczyć mieszkańcy:

- warsztaty artystyczne, np. praca w drewnie, ceramika, balet, taniec, śpiew
- projekty filmowe,
- wycieczki rodzinne,
- koncerty muzyczne,
- Twórcze Piątki
- Wakacje w Mieście

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Centrum organizuje również zajęcia sportowo-rekreacyjne takie jak aerobik, joga, warsztaty teatralne.

Gmina Bardo wraz z Centrum jest organizatorem takich wydarzeń jak:

- Festiwal Bardzkich Cudów
- Dni Barda - Noc Świętojańska
- Jarmark Wielkanocny
- Dni Barda - Jarmark Świętojański
- Międzynarodowe Forum Muzyczne „Bardzkie Lato Organowe”

Na terenie gminy odbywają się również wydarzenia kulturalne o zasięgu krajowym i międzynarodowym, z których najważniejsze to Wratislavia Cantans.

Regularnie organizowane są koncerty muzyki sakralnej i klasycznej w Bazylice Mniejszej. Na występy przyjeżdża m.in. Zespół „Śląsk”, Orkiestra Symfoniczna i inni zespoły.

W ramach oferty kulturalnej mieszkańcy i turyści mogą uczestniczyć w atrakcyjnych wydarzeniach:

- Orszak Trzech Króli,
- Spływ na BeleCzym,
- Dożynki Gminne,
- Motoserce,
- Fundacja Serce Barda - spotkania na Skalnej Półce,
- Bardo.Szopka.

Bardo to znane centrum pielgrzymkowe. Bazylika Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Bardzie jest ważnym miejscem kultu Maryjnego. Regularnie odbywają się pielgrzymki wiernych z całego kraju. Organizowany jest również odpust parafialny połączony z Pasterką Maryjną.

Organizowane są również imprezy okolicznościowe dla mieszkańców: Złote Gody, odwiedziny u Jubilatów 90+, Dzień Kobiet, Dzień Seniora, Dzień Kobiet, Dzień Sybiraka.

Funkcje kulturalne realizowane są również w ramach świetlic w miejscowościach:

- Brzeźnica
- Dębowina

- Dzbanów
- Grochowa
- Janowiec
- Laskówka
- Opolnica (w Sali budynku CKiB)
- Potworów
- Przyłęk

Mieszkańcy postulują o zwiększenie ilości spotkań, zajęć i warsztatów.

9. Udział w wyborach

a) Wybory do Sejmu i Senatu

Na przestrzeni lat 2001– 2015 średnia frekwencja w wyborach do Sejmu i Senatu wynosiła 42,78%. Największą frekwencję Gmina odnotowała w roku 2007 (47,77%), a najmniejszą w roku 2005 (36,62%).

Tabela 31 Frekwencja w wyborach do Sejmu i Senatu

Wybory do Sejmu i Senatu			
Rok	Liczba uprawnionych do głosowania	Liczba wydanych kart	Frekwencja
2001	4427	1987	44,88%
2005	4514	1653	36,62%
2007	4679	2235	47,77%
2011	4584	1884	41,10%
2015	4415	1922	43,53%

Źródło: UMIG

b) Wybory prezydenckie

Na przestrzeni lat 2000– 2015 średnia frekwencja w wyborach prezydenckich wynosiła 50,63%. Największą frekwencję Gmina odnotowała w roku 2000 (60,21%), a najmniejszą w roku 2005 (45,40%).

Tabela 32 Frekwencja w wyborach prezydenckich

Wybory prezydenckie			
Rok	Liczba uprawnionych do głosowania	Liczba wydanych kart	Frekwencja
2000	4 421	2 662	60,21%

2005	4 496	2 041	45,40%
2010	5 618	2 681	47,72%
2015	4406	2 168	49,21%

Źródło: UMIG

c) *Wybory samorządowe*

Na przestrzeni lat 2006– 2014 średnia frekwencja w wyborach samorządowych wynosiła 54,12%. Największą frekwencję Gmina odnotowała w roku 2010 (57,03%), a najmniejszą w roku 2006 (50,19%).

Tabela 33 Frekwencja w wyborach samorządowych

Wybory samorządowe			
Rok	Liczba uprawnionych do głosowania	Liczba wydanych kart	Frekwencja
2006	4535	2276	50,19%
2010	4521	2588	57,03%
2014	4468	2463	55,13%

Źródło: UMIG

W wyborach do Rady Miejskiej średnia frekwencja wynosiła 54,12%. Największą frekwencję odnotował okręg wyborczy zlokalizowany w Brzeźnicy (56,84%), a najmniejszą lokal zlokalizowany w Bardzie na ulicy Kolejowej (53,41%).

Tabela 34 Frekwencja w wyborach do Rady Miejskiej

Wybory do Rady Miejskiej 2014			
Okręg wyborczy	Liczba uprawnionych	Liczba wydanych kart	Frekwencja
Centrum Kultury i Promocji, Bardo ul. Kolejowa 12	1391	743	53,41%
Urząd Miasta i Gminy, Bardo ul. Rynek 2	1187	672	56,61%
Publiczne Gimnazjum, im. Janusza Kusocińskiego, Przyłek ul. Fabryczna 7	998	541	54,21%
Wiejski Dom Kultury, Brzeźnica 46	892	507	56,84%

Źródło: UMIG

10. Demografia

Według danych w Gminie Bardo najwięcej mieszkańców jest w wieku produkcyjnym, a najmniej w wieku przedprodukcyjnym. Mieszkańcy w wieku produkcyjnym mają znaczną przewagę nad mieszkańcami w wieku przedprodukcyjnym oraz poprodukcyjnym. Najwięcej mieszkańców w wieku produkcyjnym znajduje się na ulicach Głównej oraz Polnej oraz na obszarze sołectwa Przyłek. Najmniej mieszkańców w wieku produkcyjnym znajduje się natomiast na ulicach: Lipowej, Chabrowej oraz Słonecznej. Najwięcej mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym znajduje się na ulicy Głównej oraz na obszarze sołectw: Przyłek, Opolnica oraz Brzeźnica. Najmniej mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym znajduje się natomiast na ulicach: Chabrowej, Lipowej, Mickiewicza, Spacerowej oraz Słonecznej. Najwięcej mieszkańców w wieku poprodukcyjnym znajduje się na ulicach Głównej oraz Polnej oraz na obszarze sołectwa Przyłek. Najmniej mieszkańców w wieku poprodukcyjnym znajduje się natomiast na ulicach: Lipowej, Chabrowej oraz Słonecznej.

Tabela 35 Struktura wieku mieszkańców w Bardzie w sierpniu 2016 roku

Ulica	Wiek przedprodukcyjny (0-17)	Wiek produkcyjny (18-60 kobiety; 18-65 mężczyźni)	Wiek poprodukcyjny (> 60 kobiety; > 65 mężczyźni)	Razem
1 Maja	15	62	28	105
Chabrowa	0	8	0	8
Fabryczna	21	100	33	154
Główna	69	392	95	556
Grunwaldzka	23	98	37	158
Jagiellońska	24	108	37	169
Kolejowa	17	61	20	98

Ulica	Wiek przedprodukcyjny (0-17)	Wiek produkcyjny (18-60 kobiety; 18-65 mężczyźni)	Wiek poprodukcyjny (> 60 kobiety; > 65 mężczyźni)	Razem
Kościuszki	24	115	37	176
Krakowska	20	87	39	146
Kwiatowa	6	25	3	34
Leśna	5	18	9	32
Lipowa	2	2	0	4
Męki Pańskiej	16	60	12	88
Mickiewicza	2	18	8	28
Noworudzka	10	44	17	71
Ogrodowa	5	19	5	29
Plac Wolności	14	35	9	58
Polna	61	314	124	499
Rynek	9	67	24	100
Słoneczna	2	7	0	9
Spacerowa	2	11	4	17
Zielona	5	27	7	39
Skalna	0	0	0	0
Plac Kasztelański	0	0	0	0
Cmentarna	0	0	0	0
Razem	352	1678	548	2578

Źródło: UMiG Bardo

Tabela 36 Struktura wieku mieszkańców Gminy Bardo w sierpniu 2016 roku

Sołectwo	Wiek przedprodukcyjny (0-17)	Wiek produkcyjny (18-60 kobiety; 18-65 mężczyźni)	Wiek poprodukcyjny (> 60 kobiety; > 65 mężczyźni)	Razem
Potworów	49	155	44	248
Brzeźnica	101	360	82	543
Opolnica	69	260	55	384
Przyłek	118	431	126	675
Janowiec	22	81	22	125
Dębowina	17	61	22	100
Dzbanów	25	133	46	204
Laskówka	13	102	34	149
Grochowa	59	207	41	307
Razem	825	3468	1020	5313

Źródło: UMiG Bardo

Procentowo najwięcej mieszkańców w wieku produkcyjnym jest zameldowanych na ulicach: Chabrowej, Kwiatowej oraz Słonecznej, natomiast procentowo najmniej mieszkańców w wieku produkcyjnym jest zameldowanych na ulicach: Lipowej, Leśnej oraz 1 Maja. Procentowo najwięcej mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym jest zameldowanych na ulicach Lipowej, Plac Wolności oraz Słonecznej, natomiast procentowo najmniej mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym jest zameldowanych na ulicach Chabrowej oraz Mickiewicza, a także na terenie sołectwa Laskówka. Procentowo najwięcej mieszkańców w wieku poprodukcyjnym jest zameldowanych na ulicach: Mickiewicza, Lipowej oraz 1 Maja, natomiast procentowo najmniej mieszkańców w wieku poprodukcyjnym jest zameldowanych na ulicach: Chabrowej, Lipowej oraz Słonecznej.

Tabela 37 Struktura wieku mieszkańców Barda w sierpniu 2016 – przedział procentowy

Ulica	Razem	Procent mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym	Procent mieszkańców w wieku produkcyjnym	Procent mieszkańców w wieku poprodukcyjnym
1 Maja	105	14,29%	59,05%	26,67%
Chabrowa	8	0,00%	100,00%	0,00%
Fabryczna	154	13,64%	64,94%	21,43%
Główna	556	12,41%	70,50%	17,09%
Grunwaldzka	158	14,56%	62,03%	23,42%
Jagiellońska	169	14,20%	63,91%	21,89%
Kolejowa	98	17,35%	62,24%	20,41%
Kościuszki	176	13,64%	65,34%	21,02%
Krakowska	146	13,70%	59,59%	26,71%
Kwiatowa	34	17,65%	73,53%	8,82%
Leśna	32	15,63%	56,25%	28,13%
Lipowa	4	50,00%	50,00%	0,00%
Męki Pańskiej	88	18,18%	68,18%	13,64%
Mickiewicza	28	7,14%	64,29%	28,57%
Noworudzka	71	14,08%	61,97%	23,94%
Ogrodowa	29	17,24%	65,52%	17,24%
Pl. Wolności	58	24,14%	60,34%	15,52%
Polna	499	12,22%	62,93%	24,85%
Rynek	100	9,00%	67,00%	24,00%
Słoneczna	9	22,22%	77,78%	0,00%
Spacerowa	17	11,76%	64,71%	23,53%
Zielona	39	12,82%	69,23%	17,95%
Skalna	0	0,00%	0,00%	0,00%

Ulica	Razem	Procent mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym	Procent mieszkańców w wieku produkcyjnym	Procent mieszkańców w wieku poprodukcyjnym
Plac Kasztelański	0	0,00%	0,00%	0,00%
Cmentarna	0	0,00%	0,00%	0,00%
Razem	2578	13,65%	65,09%	21,26%

Źródło: UMiG Bardo

Tabela 38 Struktura wieku mieszkańców Gminy Bardo w sierpniu 2016 – przedział procentowy

Sołectwo	Razem	Procent mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym	Procent mieszkańców w wieku produkcyjnym	Procent mieszkańców w wieku poprodukcyjnym
Potworów	248	19,76%	62,50%	17,74%
Brzeźnica	543	18,60%	66,30%	15,10%
Opolnica	384	17,97%	67,71%	14,32%
Przyłęk	675	17,48%	63,85%	18,67%
Janowiec	125	17,60%	64,80%	17,60%
Dębowina	100	17,00%	61,00%	22,00%
Dzbanów	204	12,25%	65,20%	22,55%
Laskówka	149	8,72%	68,46%	22,82%
Grochowa	307	19,22%	67,43%	13,36%
Razem	5313	15,53%	65,27%	19,20%

Źródło: UMiG Bardo

W Gminie Bardo liczba kobiet przeważa nad liczbą mężczyzn. Najwięcej kobiet jest zameldowanych na ulicy Głównej oraz na terenie sołectw Brzeźnica oraz Przyłęk. Najmniej kobiet zameldowanych jest na ulicach: Lipowej, Słonecznej oraz Chabrowej. Najwięcej mężczyzn jest zameldowanych na ulicy Głównej oraz na terenie sołectw Brzeźnica oraz Przyłęk. Najmniej mężczyzn zameldowanych jest na ulicach: Lipowej, Chabrowej oraz Słonecznej.

Tabela 39 Struktura płci mieszkańców Barda w sierpniu 2016

Ulica	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn	Razem
1 Maja	68	37	105
Chabrowa	5	3	8
Fabryczna	81	73	154
Główna	286	270	556
Grunwaldzka	84	74	158
Jagiellońska	93	76	169
Kolejowa	48	50	98
Kościuszki	91	85	176
Krakowska	82	64	146
Kwiatowa	17	17	34

Ulica	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn	Razem
Leśna	19	13	32
Lipowa	2	2	4
Męki Pańskiej	51	37	88
Mickiewicza	16	12	28
Noworudzka	34	37	71
Ogrodowa	17	12	29
Pl. Wolności	28	30	58
Polna	265	234	499
Rynek	47	53	100
Słoneczna	4	5	9
Spacerowa	9	8	17
Zielona	21	18	39
Skalna	0	0	0
Plac Kasztelański	0	0	0
Cmentarna	0	0	0
Razem	1368	1210	2578

Źródło: UMiG Bardo

Tabela 40 Struktura płci mieszkańców Bardo w sierpniu 2016

Sołectwo	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn	Razem
Potworów	127	121	248
Brzeźnica	267	276	543
Opolnica	174	210	384
Przytęk	350	325	675
Janowiec	67	58	125
Dębowina	53	47	100
Dzbanów	105	99	204
Laskówka	74	75	149
Grochowa	145	162	307
Razem	2730	2583	5313

Źródło: UMiG Bardo

Procentowo najwięcej kobiet jest zameldowanych na ulicach: 1 Maja, Chabrowej oraz Leśnej. Procentowo najmniej kobiet zameldowanych jest na ulicach Słonecznej oraz Rynek oraz na terenie sołectwa Grochowa. Procentowo najwięcej mężczyzn jest zameldowanych na ulicach Słonecznej oraz Rynek oraz na terenie sołectwa Grochowa. Najmniej mężczyzn zameldowanych jest na ulicach: 1 Maja, Chabrowej oraz Leśnej.

Tabela 41 Struktura płci mieszkańców Barda w sierpniu 2016 – przedział procentowy

Ulica	Razem	Procentowa liczba kobiet	Procentowa liczba mężczyzn
1 Maja	105	64,76%	35,24%
Chabrowa	8	62,50%	37,50%
Fabryczna	154	52,60%	47,40%
Główna	556	51,44%	48,56%
Grunwaldzka	158	53,16%	46,84%
Jagiellońska	169	55,03%	44,97%
Kolejowa	98	48,98%	51,02%
Kościuszki	176	51,70%	48,30%
Krakowska	146	56,16%	43,84%
Kwiatowa	34	50,00%	50,00%
Leśna	32	59,38%	40,63%
Lipowa	4	50,00%	50,00%
Męki Pańskiej	88	57,95%	42,05%
Mickiewicza	28	57,14%	42,86%
Noworudzka	71	47,89%	52,11%
Ogrodowa	29	58,62%	41,38%
Pl. Wolności	58	48,28%	51,72%
Polna	499	53,11%	46,89%
Rynek	100	47,00%	53,00%
Słoneczna	9	44,44%	55,56%
Spacerowa	17	52,94%	47,06%
Zielona	39	53,85%	46,15%
Skalna	0	0,00%	0,00%
Plac Kasztelański	0	0,00%	0,00%
Cmentarna	0	0,00%	0,00%
Razem			

Źródło: UMiG Bardo

Tabela 42 Struktura płci mieszkańców Gminy Bardo w sierpniu 2016 – przedział procentowy

Sołectwo	Razem	Procentowa liczba kobiet	Procentowa liczba mężczyzn
Potworów	248	51,21%	48,79%
Brzeźnica	543	49,17%	50,83%
Opolnica	384	45,31%	54,69%
Przytęk	675	51,85%	48,15%
Janowiec	125	53,60%	46,40%
Dębowina	100	53,00%	47,00%

Dzbanów	204	51,47%	48,53%
Laskówka	149	49,66%	50,34%
Grochowa	307	47,23%	52,77%
Razem	5313	51,38%	48,62%

Źródło: UMiG Bardo

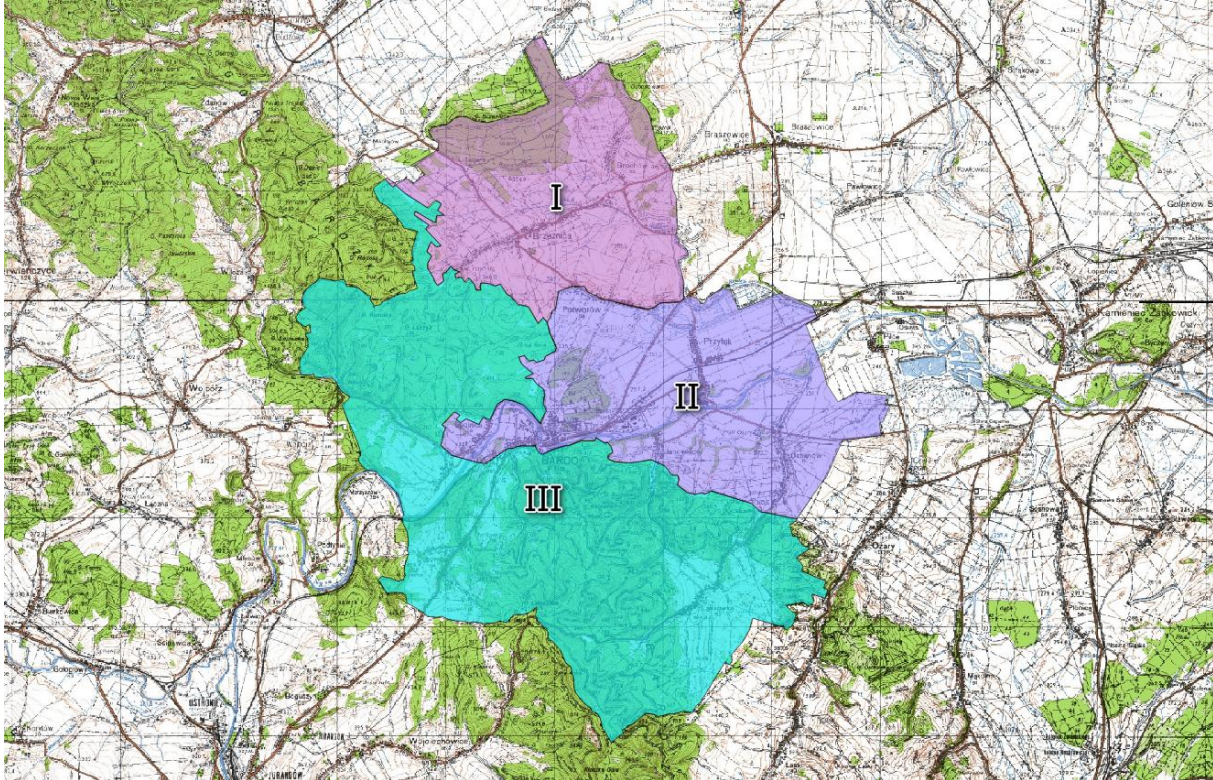
B. Sfera funkcjonalno-przestrzenna

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy wyróżniają się trzy strefy:

- część północna gminy u podnóża Gór Bardzkich,
- część środkowo-wschodnia w rejonie przełomu Nysy Kłodzkiej i wyjścia przełęczy na Nizinę Śląską,
- część południowo-zachodnia w obrębie Gór Bardzkich, najsilniej pofałdowana, zalesiona i poprzecinana liniami potoków zlewni i przełomu Nysy Kłodzkiej z otwarciem na Kotlinę Kłodzką.

Osadnictwo strefy północnej skupia się wzdłuż ciągów komunikacyjnych z ośrodkiem usługowym we wsi Brzeźnica dla potrzeb rolnictwa jak również dla mieszkańców wsi Grochowa i Potworów.

Środkowo-wschodnia strefa jest bardziej zurbanizowana i zaludniona w większości wykorzystywana dla potrzeb przemysłu i rolnictwa z głównym ośrodkiem miejskim obsługującym gminę tj. miastem Bardo o wielowiekowych tradycjach ruchu pielgrzymkowego i turystyki. Strefa Gór Bardzkich z doliną przełomu Nysy Kłodzkiej po jej południowo - zachodniej stronie to najbardziej atrakcyjna pod względem przyrodniczym i krajobrazowym część gminy z kształtującym się w tym rejonie ośrodkiem systemu obsługi turystyczno-wypoczynkowej we wsi Opolnica.

Rysunek 13 Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Bardo
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UMiG Bardo oraz geoportal.gov.pl

1. Identyfikacja barier komunikacji pieszej oraz barier dla osób niepełnosprawnych

a) *Miasto Bardo*

Miasto przecina Droga Krajowa nr 8, co z jednej strony daje mieszkańcom i turystom dobre możliwości komunikacyjne, a z drugiej strony stanowi swoistą barierę dzielącą obie części miasta.

Miasto przecina ul. Główna, która jest główną arterią komunikacyjną. Mieszkańcy podczas spotkań wskazywali na konieczność odnowy nawierzchni ulicy wraz z chodnikami. W Bardzie występuje wystarczająca ilość przejść dla pieszych, część jednak przejść wymaga odnowienia. Została odnowiona ul. Cmentarna (chodnik, parking przy cmentarzu oraz nawierzchnia) oraz ul. Krakowska – są to drogi prowadzące na szlaki turystyczne. Pilną kwestią jest brak sygnalizacji świetlnej na przejściu dla pieszych przy DK8, prowadzącym na stację PKP. Przekroczenie drogi w tym miejscu jest niebezpieczne ze względu na natężony ruch tranzytowy. Mieszkańcom doskwiera również

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

konieczność przejścia przez DK8 (na wyjeździe/wjeździe do Barda) przy DPS Zamek. Uciążliwością jest również przejście przez DK8 na przystanek autobusowy w kierunku Wrocławia (autobusy nie wjeżdżają do centrum miasta, co jest również bolączką mieszkańców). W odczuciu społeczności lokalnej jest to bardzo niebezpieczne miejsce. Chodnik przy głównej drodze jest tylko po prawej stronie. Chodnik prowadzi do przystanku autobusowego jak i dojścia do Karczmy Missoni. Chodnik wzdłuż DK8 w części przebiegu jest bardzo wąski, tuż przy pasie ruchu, co zagraża pieszemu przy przemieszczaniu się w kierunku ul. Polnej oraz Opolnicy.

Miasto stara się dostosować infrastrukturę do potrzeb osób niepełnosprawnych. W Urzędzie Miasta i Gminy Bardo jest dostępna winda przy schodach. Przy Bazylice Mniejszej, głównej atrakcji pielgrzymkowo-turystycznej utworzony został podjazd dla niepełnosprawnych. Toalety miejskie są dostosowane do osób niepełnosprawnych oraz jest do nich swobodne dojście. Do dworca PKP można dojechać z obu stron, jednak przejście przez schody na perony nie jest możliwe dla osoby ograniczonej ruchowo lub na wózku. Większość sklepów znajduje się na poziomie chodnika. Pod sklepem Chata Polska urządzony jest podjazd.

Chodniki w niektórych miejscach są zbyt wąskie, jak np. przy DK8 na ul. Kolejowej w kierunku ul. Polnej – brak możliwości poruszania się tam na wózku. Jako problem pojawia się również brak nawierzchni na ul. Lipowej prowadzącej do Hotelu Bardo i na trasę różańcową – utrudnia to dojście lub dojechanie na wózku dla osoby niepełnosprawnej.

b) Brzeźnica

Na terenie Brzeźnicy występuje konieczność zainstalowania przed wejściem do świetlicy wiejskiej bariery gwarantującej bezpieczeństwo od strony drogi powiatowej oraz budowy chodników w sołectwie – głównie centrum wioski i wejście na cmentarz. Niezbędne jest także zbudowanie podjazdów dla osób niepełnosprawnych.

c) Dębowina

Na terenie Dębowiny występuje potrzeba zbudowania przejścia dla pieszych na DK8 (górny przystanek). Niezbędne jest także zbudowanie podjazdu do świetlicy wiejskiej od strony parkingu dla niepełnosprawnych.

d) Dzbanów

Na terenie Dzbanowa brak jest przejść dla pieszych (przystanki autobusowe, sklep) oraz brak chodników. Niezbędny jest remont drogi Gminnej (położenie nawierzchni asfaltowej). Potrzebne jest także wykonanie wejścia do świetlicy wiejskiej dla osób niepełnosprawnych.

e) Grochowa

Na terenie Grochowej brak przejść dla pieszych oraz brak chodników, występuje konieczność ich stworzenia. Ponadto infrastruktura jest nieprzystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych.

f) Janowiec

Na terenie Janowca występuje potrzeba chodników, potrzeba przejścia dla pieszych. Ponadto infrastruktura jest nieprzystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych.

g) Potworów

Na terenie Potworowa brak przejścia dla pieszych oraz brak chodników, za wyjątkiem krótkiego odcinka do Świetlicy Wiejskiej do posesji nr 24.

h) Laskówka

Na terenie wsi Laskówka istnieją wygradzone tereny do poruszania się pieszych, jednak nie w całej miejscowości. Należy stworzyć odpowiednie warunki do poruszania się pieszych.

i) Opolnica

W większości miejscowości nie istnieją bezpieczne obszary dla ruchu pieszych.

j) Przytęk

W miejscowości mieszkańcy wskazują na brak chodnika na części ulicy Głównej, ul. Kamienieckiej, brak miejsc parkingowych oraz pilną potrzebę remontu drogi powiatowej przez Przytęk w kierunku Barda.

2. Komunikacja zbiorowa.

Mieszkańcy Gminy Bardo jako uciążliwość wskazują niewystarczająco rozwiniętą siatkę połączeń komunikacyjnych. Część osób mieszkających w gminie dojeżdża do pracy do miejscowości poza gminą, głównie Ząbkowice, Kłodzko. Część osób znajduje zatrudnienie w gminie Bardo i dojeżdża do pracy z miejscowości ościennych, także tych położonych w innych powiatach. Problem dojazdu środkami komunikacji publicznej, czy prywatnej jest zgłaszany jako ważny. Mieszkańcy miejscowości, które nie są obsługiwane przez operatorów (PKP, PKS, busy prywatne) mają utrudniony dostęp do większych ośrodków miejskich. Co skutkuje mniejszym dostępem do wydarzeń kulturalnych, opieki zdrowotnej, miejsc pracy. W gminie znajdują się dwa przystanki PKP: Bardo Śląskie i Bardo Przyłęk. Autobusy PKS oraz prywatne busy zatrzymują się w miejscowościach: Bardo, Brzeźnica, Dębowina, Grochowa, Opolnica, Potworów, Przyłęk.

Tabela 43 Dostępność komunikacji w gminie Bardo.

Miejscowość	Przystanek PKP	Przystanek PKS/bus	Operator Komunikacji
Bardo	TAK	TAK	TAK
Brzeźnica	NIE	TAK	TAK
Dębowina	NIE	TAK	TAK
Dzbanów	NIE	TAK	NIE
Grochowa	NIE	TAK	TAK
Janowiec	NIE	TAK	NIE
Laskówka	NIE	TAK	NIE
Opolnica	NIE	TAK	TAK
Potworów	NIE	TAK	TAK
Przyłęk	TAK	TAK	TAK

Źródło: opracowanie własne

3. Oferta sportowa w Gminie Bardo.

Na terenie Bardo istnieje ciekawa oferta sportowa, z której mogą korzystać mieszkańcy i turyści. W miejscowości Przyłęk w 2010 roku otwarto boisko wielofunkcyjne w ramach programu Orlik. Obiekt cieszy się dużą popularnością. Boiska sportowe znajdują się w miejscowościach: Bardo, Potworów, Brzeźnica, Dzbanowie, Janowcu, Grochowej i Opolnicy.

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

W szkołach na terenie gminy znajdują się sale gimnastyczne, które są użytkowane przez uczniów, a po lekcjach wynajmowane są dla osób chętnych. Ważnym elementem infrastruktury sportowej jest również boisko wielofunkcyjne przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Bardzie.

Do swobodnej dyspozycji chętnych jest również siłownia zewnętrzna na placu zabaw w Bardzie. Plac zabaw zostały urządzone w każdej miejscowości.

W Gminie Bardo są trzy drużyny piłki nożnej: „Unia” Bardo grająca w IV lidze, Cis Brzeźnica – A klasa oraz Piasek Potworów grający w B klasie.

Najważniejsze wydarzenia sportowe w Gminie Bardo to:

- Regularne rozgrywki piłkarskie - 3 kluby na terenie Gminy
- Bardzka Piąteczka - bieg przełajowy
- MTB Jesień w Mieście Cudów
- Ogólnopolski Splyw Kajakowy Rzeką Nysa Kłodzka im. Narcyza Bondyra
- Janowicki Bieg Rodzinny

Wydarzenia współorganizowane przez Gminę Bardo:

- MTB Challenge
- Festiwal Biegów Górskich
- Rajd Tukan
- Rajd o Kropelce

Na terenie gminy znajdują się liczne szlaki rowerowe.

Działalność sportową rozwija m.in. Młodzieżowy Klub Sportowy Red Dragon. Został powołany do życia w czerwcu 2009 r. Stowarzyszenie swoją działalność statutową opiera na dofinansowaniu z Urzędu Miasta i Gminy oraz wsparcia sponsorów, dochodach z prowadzonej działalności statutowej, społecznej pracy swoich działaczy. Klub posiada własną siłownię.

Siedziba Młodzieżowego Klubu Sportowego Red Dragon w Bardzie mieści się w pomieszczeniach „Unii” Bardo przy Centrum Kultury i Biblioteka w Bardzie.

Podobne pole zainteresowań posiada UKS Black Skorpion. Black Skorpion Przyłęk (Professional Armwrestling Team) założona została w 2009 r. Posiada siedzibę: ul. Kamieniecka 16 a, Przyłęk.

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Zaprasza na treningi osoby chcące uprawiać armwrestling i poprawiać formę fizyczną. Klub osiąga znaczące sukcesy na arenie krajowej i międzynarodowej zdobywając medale mistrzostw Polski, Europy i świata.

Na terenie gminy działa również UKS Kusy, który specjalizuje się w sportach kolarskich. Zawodnicy tego klubu zdobywają mistrzostwa Dolnego Śląska w kolarstwie górskim. Klub zrzesza młodzież gimnazjalną, ponadgimnazjalną oraz dorosłych. Natomiast Fundacja Oświatowa „Salamandra” trenuje w kolarstwie górskim najmłodszych: dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym.

Drużynę sportową posiada również Dom Pomocy Społecznej w Opolnicy, która regularnie bierze udział w rozgrywkach DPSów.

Celem przewodnim klubów jest przede wszystkim:

- krzewienie aktywności sportowej wśród mieszkańców gminy, głównie młodzieży
- promowanie miasta i gminy od strony pozytywnych wartości związanych ze sportem
- promowanie sportów jako alternatywnej formy spędzania czasu wolnego
- wychowanie młodzieży, przeciwdziałanie agresji i patologii wśród młodzieży
- promocja zdrowego stylu życia

Powyższe cele realizowane są poprzez:

- organizowanie, czy też współorganizowanie różnego rodzaju imprez okolicznościowych typu Majówka, Dzień dziecka, Dni Barda, Zakończenie lata itp.
- uczestnictwo w różnego rodzaju imprezach sportowych
- współpracę i zarazem współzawodnictwo i innymi klubami czy też stowarzyszeniami,

W organizację wydarzeń sportowych, oprócz, zaangażowane są, organizacje pozarządowe, a także, sąsiadujące z Bardem samorządy. W ostatnich latach Bardo wypromowało się dzięki imprezom sportowym, które cieszą się coraz większą popularnością. Należy zaznaczyć, że wielu dużym przedsięwzięciom sportowym towarzyszą imprezy kulturalne, najczęściej w postaci koncertów, przedstawień plenerowych czy wystaw. Kalendarz imprez kulturalnych i organizowane imprezy sportowe, wynikają w części z uwarunkowań przyrodniczych i środowiskowych. Wykorzystuje się naturalne warunkowania terenu oraz tradycje kulturowe.

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

C. Sfera gospodarcza

1. Analiza przedsiębiorczości i liczby pracujących

Na terenie miasta i gminy Bardo w rejestrze ewidencji działalności gospodarczej w 2015 r. figurowało 447 podmiotów gospodarczych, z czego: 9 w sektorze rolniczym, 30 w sektorze przemysłowym, 62 w sektorze budowlanym. Wśród w/w podmiotów gospodarczych dominują firmy zajmujące się handlem i naprawą pojazdów samochodowych (30,2%), budownictwem (13,9%) oraz przemysłowe (6,7%). Dane te nie uwzględniają jednak osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Tabela 44 Podmioty gospodarcze w rejestrze regon wg wybranych sekcji

Gmina	Ogółem	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	Przemysł	Budownictwo	Handel, naprawa pojazdów samochodowych	Transport i gospodarka magazynowa	Zakwaterowanie i gastronomia	Informacja i komunikacja	Obsługa rynku nieruchomości	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
Bardo	447	9	30	62	135	24	12	4	21	28
Ząbkowice Śląskie	2 720	33	227	343	677	122	43	10	515	183
Ziębice	1 713	55	167	191	481	80	47	21	292	58
Złoty Stok	490	22	109	54	94	14	20	6	119	17
Stoszowice	506	34	57	58	139	33	28	7	5	15
Kamieniec Ząbkowicki	669	44	65	108	163	36	12	2	66	27
Ciepłowody	214	18	23	51	53	8	5	2	1	11
Powiat ząbkowicki	6 759	215	646	867	1742	317	167	82	1019	339
Podregion Wałbrzyski	73 520	1 201	6 584	7 782	18 144	4156	2 353	996	13 238	4 167
Województwo dolnośląskie	351 121	4 890	28 240	40 611	86 414	19 369	10 352	10 222	38 683	32 868

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych GUS; opracowanie: „Województwo Dolnośląskie 2015 - podregiony, powiaty, gminy”

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Tabela 45 Udział procentowy podmiotów gospodarczych w rejestrze regon wg wybranych sekcji w Gminie Bardo

Podmioty gospodarcze	Ogółem	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	Przemysł	Budownictwo	Handel, naprawa pojazdów samochodowych	Transport i gospodarka magazynowa	Zakwaterowanie i gastronomia	Informacja i komunikacja	Obsługa rynku nieruchomości	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
Bardo	447	9	30	62	135	24	12	4	21	28
Procent wśród wszystkich podmiotów gospodarczych	100,00%	2,01%	6,71%	13,87%	30,20%	5,37%	2,68%	0,89%	4,70%	6,26%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych GUS; opracowanie: „Województwo Dolnośląskie 2015 - podregiony, powiaty, gminy”

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

W gospodarce gminy Bardo dominuje sektor małych i średnich firm usługowo – handlowo - produkcyjnych. Handlem detalicznym, hurtowym i obwoźnym zajmuje się na terenie gminy ponad 200 podmiotów gospodarczych. Rozmieszczenie placówek handlu detalicznego na terenie gminy jest równomierne. W rodzajowej strukturze placówek handlowych różnych branż dominują sklepy o charakterze ogólnym (spożywcze uzupełniane przez sprzedaż artykułów przemysłowych, a także spożywcze, przemysłowe, mięsne). Handel detaliczny w mieście realizowany jest również na jednym stałym targowisku oraz okazjonalnych targowiskach na terenie gminy. Ponadto, na terenie gminy Bardo, obserwuje się malejącą liczbę przedsiębiorców w sektorze publicznym. Spowodowane to zostało procesami restrukturyzacyjnymi, prywatyzacyjnymi, przekształceniami własnościowymi a także ogłoszeniem upadłości. Notowany w latach 1997 – 2000 r. wzrost podmiotów gospodarczych w zakresie budownictwa spowodowany był nagłym wzrostem zapotrzebowania na usługi budowlane w związku z koniecznością odbudowy zniszczeń popowodziowych z roku 1997. Tendencja wzrostu widoczna jest również w sektorze handel i naprawy, chodzi tutaj przede wszystkim o handel obwoźny. W zakresie innych podmiotów usługowych, wzrost ich liczby notuje się na przestrzeni kilku lat. Duży odsetek stanowią usługi leśne. Do największych zakładów przemysłowych w gminie Bardo należą: Dolnośląskie Zakłady Magnezytowe – zatrudniające 122 osoby, Lasy Państwowe - 120 osób. Blisko 10 % zatrudnionych pracuje w rolnictwie. Dużą rolę odgrywają również Domy Pomocy Społecznej w Opolnicy i Zespół Szkół Specjalnych w Bardzie, które zatrudniają 203 osoby. Pozostałe zatrudnienie to mniejsze zakłady pracy oraz jednostki gminne. Dane o osobach pracujących dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód. Do pracujących zalicza się⁶:

- osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy
- pracodawców i pracujących na własny rachunek
- właścicieli, współwłaścicieli i dzierżawców gospodarstw indywidualnych w rolnictwie
- inne osoby pracujące na własny rachunek, np. osoby wykonujące wolne zawody
- osoby wykonujące prace nakładczą
- agentów (łącznie z pomagającymi im członkami rodzin oraz pracownikami agentów)
- członków spółdzielni produkcji rolniczej
- duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie.

⁶ Źródło: „Województwo Dolnośląskie 2015 - podregiony, powiaty, gminy

**Fundusze
Europejskie**
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

W 2015 roku w gminie Bardo pracowały 1082 osoby, z czego 530 kobiet. Odsetek pracujących kobiet stanowił niemal 49%. Liczba pracujących kobiet oscyluje wokół wartości powiatowej (52% pracujących stanowiły kobiety) i ponadregionalnej (50%). Na tle gmin powiatu ząbkowickiego gmina Bardo wypada natomiast nieco gorzej. Tylko dwie gminy miały gorszy współczynnik liczby pracujących kobiet. Była to gmina Stoszowice (44%) i Kamieniec Ząbkowicki (37%).

W 2015 roku w gminie Bardo pracowały 1082 osoby, z czego 530 kobiet. Odsetek pracujących kobiet stanowił niemal 49%. Liczba pracujących kobiet oscyluje wokół wartości powiatowej (52% pracujących stanowiły kobiety) i ponadregionalnej (50%). Na tle gmin powiatu ząbkowickiego gmina Bardo wypada natomiast nieco gorzej. Tylko dwie gminy miały gorszy współczynnik liczby pracujących kobiet. Była to gmina Stoszowice (44%) i Kamieniec Ząbkowicki (37%).

Tabela 46 Pracujący w wybranych sektorach gospodarki narodowej - Gmina Bardo na tle powiatu, podregionu I kraju⁷

Gmina	Ogółem	W tym kobiet	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Przemysł i budownictwo	Handel i naprawa samochodów, transport, i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja	Działalność finansowa ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości oraz pozostałe usługi
Bardo	1 082	530	b.d.	367	b.d.	395
Ząbkowice Śląskie	5 023	2 785	46	1 829	1 206	1 942
Ziębice	1 417	919	101	396	220	700
Złoty Stok	504	293	b.d.	204	b.d.	188
Stoszowice	625	275	33	380	76	136
Kamieniec Ząbkowicki	1 426	530	81	477	391	477
Ciepłowody	190	97	b.d.	62	b.d.	78
Powiat ząbkowicki	10 267	5 429	363	3 715	2 273	3 916
Podregion Wałbrzyski	122 965	62 164	1 884	51 738	22 068	47 275
Woj. dolnośląskie	730 013	362 601	8 479	266 092	160 788	294 654

Źródło: opracowanie własne na podstawie: danych z Banku Danych Regionalnych GUS; opracowania „Województwo Dolnośląskie 2015 - podregiony, powiaty, gminy”

⁷ Liczba pracujących wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych w rolnictwie. Pod pojęciem pozostałe usługi należy rozumieć następujące sekcje PKD: działalność profesjonalna, naukowa, techniczna; administrowanie i działalność wspierająca; Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; edukacja; opieka zdrowotna i pomoc społeczna; działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją oraz pozostała działalność usługowa.

W 2014 roku struktura prowadzonej działalności w Bardzie rozkładała się procentowo w taki sam sposób jak w kraju: najmniej popularny był sektor rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (2%), kolejny był sektor przemysłu i budownictwa (21%), a najbardziej popularny okazał się sektor pozostałych usług (77%).

W latach 2010 – 2014 w Gminie Bardo liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym odnotowała okres spadku w latach 2010-2012, żeby wzrosnąć w latach 2013 - 2014. Gmina, a zwłaszcza obszar wiejski ma mniejszy w porównaniu do kraju jak i województwa współczynnik osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjny.

Tabela 47 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym

Jednostka terytorialna	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	11,9	11,6	11,9	12,1	12,2
Polska - miasto	13,9	13,6	13,8	14,1	14,2
Dolnośląskie	12,3	12,0	12,3	12,6	12,7
Gmina Bardo	9,6	8,7	8,2	8,6	8,8
Bardo - miasto	10,1	9,4	9,1	9,3	10,0
Bardo - obszar wiejski	9,0	8,1	7,4	8,0	7,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie: danych z Banku Danych Regionalnych GUS; opracowania „Województwo Dolnośląskie 2015 - podregiony, powiaty, gminy”

W latach 2010 – 2014 w Gminie Bardo saldo jednostek nowych i wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. ludności odnotowało okres znacznego spadku w roku 2011, a w 2012 saldo nadal pozostawało na ujemnym poziomie. W 2013 saldo nabrało wartości dodatniej ażeby w 2014 roku znowu stracić kilka punktów. Gmina pod tym względem wypadła gorzej, zarówno na tle województwa oraz powiatu, a w latach 2010-2013 także na tle kraju.

Tabela 48 Liczba jednostek nowych i wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. ludności

Jednostka terytorialna	Saldo jednostek nowych i wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. ludności				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	42	-10	28	25	14
Polska - miasto	48	-17	32	27	12
Dolnośląskie	48	-12	32	37	13
Bardo	25	-61	-18	26	16
Bardo - miasto	17	-68	-11	3	37
Bardo - obszar wiejski	32	-54	-25	47	-4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS;

Tabela 49 Saldo jednostek nowych i wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. ludności

Jednostka terytorialna	Saldo jednostek nowych i wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. ludności				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	42	-10	28	25	14
Polska - miasto	48	-17	32	27	12
Dolnośląskie	48	-12	32	37	13
Bardo	25	-61	-18	26	16
Bardo - miasto	17	-68	-11	3	37
Bardo - obszar wiejski	32	-54	-25	47	-4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Tabela 50 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności

Jednostka terytorialna	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	1 015	1 004	1 032	1 057	1 071
Polska - miasto	1 244	1 225	1 257	1 285	1 297
Dolnośląskie	1 135	1 123	1 156	1 194	1 207
Bardo	958	827	784	813	811
Bardo - miasto	1 164	961	925	938	946
Bardo - obszar wiejski	749	692	645	691	680

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Tabela 51 Podmioty gospodarcze zatrudniające 0 - 9 pracowników na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym

Jednostka terytorialna	Podmioty gospodarcze zatrudniające 0 - 9 pracowników na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	1495,6	1485,5	1542,1	1593,1	1625,5
Polska - miasto	1808,5	1795,0	1867,7	1932,8	1973,8
Dolnośląskie	1658,2	1650,9	1717,8	1793,0	1831,6
Bardo	1388,3	1193	1143,6	1201,3	1198,8

Jednostka terytorialna	Podmioty gospodarcze zatrudniające 0 - 9 pracowników na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym				
	2010	2011	2012	2013	2014
Bardo - miasto	1679,2	1385,7	1339,6	1392,5	1410,5
Bardo - obszar wiejski	1091,0	1002,2	950,8	1016,3	1000,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Tabela 52 Podmioty gospodarcze zatrudniające 10-49 pracowników na 10 tys. mieszkańców

Jednostka terytorialna	Podmioty gospodarcze zatrudniające 10 - 49 pracowników na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	65,1	65,0	59,5	59,5	60,6
Polska - miasto	76,8	76,9	71,4	72,1	73,9
Dolnośląskie	57,2	57,5	54,2	54,9	56,1
Bardo	48,8	46,2	38,6	30,4	39,0
Bardo - miasto	64,4	65,5	61,6	44,9	57,6
Bardo - obszar wiejski	32,9	27,1	16,4	16,3	21,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Tabela 53 Podmioty gospodarcze zatrudniające 50 - 249 pracowników na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym

Jednostka terytorialna	Podmioty gospodarcze zatrudniające 50 - 249 pracowników na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	12,0	11,9	12,1	12,1	12,2
Polska - miasto	16,4	16,3	16,7	16,8	17
Dolnośląskie	11,2	10,9	11,5	11,5	11,6
Bardo	8,1	8,2	8,3	8,3	8,4
Bardo - miasto	5,4	5,5	5,6	5,6	5,8
Bardo - obszar wiejski	11,0	10,8	10,9	10,9	10,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Tabela 54 Podmioty gospodarcze zatrudniające powyżej 250 pracowników na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym

Jednostka terytorialna	Podmioty gospodarcze zatrudniające powyżej 250 pracowników na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	2	1,9	1,9	1,8	1,8
Polska - miasto	2,9	2,8	2,8	2,8	2,8
Dolnośląskie	2	2,0	2	1,9	1,9
Powiat wrocławski - miasto	0,0	0,0	3,2	3,2	3,1
Bardo	0,0	0	0,0	0,0	0,0
Bardo - miasto	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bardo - obszar wiejski	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Tabela 55 Liczba podmiotów gospodarczych w Bardzie w odniesieniu do liczby mieszkańców

Ulica	Liczba zameldowanych	Liczba podmiotów gospodarczych	Procent wśród zameldowanych na ulicy	Procent wśród podmiotów gospodarczych ⁸
Rynek	100	0	0,00%	0,00%
1 Maja	105	6	5,71%	2,05%
Mickiewicza	28	1	3,57%	0,34%
Fabryczna	154	14	9,09%	4,79%
Grunwaldzka	158	17	10,76%	5,82%
Jagiellońska	169	11	6,51%	3,77%
Kolejowa	98	8	8,16%	2,74%
Krakowska	146	7	4,79%	2,40%
Kwiatowa	34	1	2,94%	0,34%
Leśna	32	5	15,63%	1,71%
Męki Pańskiej	88	5	5,68%	1,71%
Noworudzka	71	3	4,23%	1,03%
Plac Wolności	58	1	1,72%	0,34%
Polna	499	13	2,61%	4,45%
Zielona	39	0	0,00%	0,00%
Główna	556	65	11,69%	22,26%
Chabrowa	8	0	0,00%	0,00%
Słoneczna	9	1	11,11%	0,34%
Ogrodowa	29	3	10,34%	1,03%
Plac Kasztelański	0	0	0,00%	0,00%
Lipowa	4	1	25,00%	0,34%
Spacerowa	17	2	11,76%	0,68%
Kościuszki	176	10	5,68%	3,42%
Skalna	0	0	0,00%	0,00%
Cmentarna	0	0	0,00%	0,00%
Razem	2578	174	6,75%	59,59%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 56 Liczba podmiotów gospodarczych w Gminie Bardo w odniesieniu do liczby mieszkańców

Sołectwo	Liczba zameldowanych	Liczba podmiotów gospodarczych	Procent wśród zameldowanych na ulicy	Procent wśród podmiotów gospodarczych ⁸
Potworów	248	10	4%	3,42%
Brzeźnica	543	24	4%	8,22%
Opolnica	384	19	4,03%	6,51%
Przyłęk	675	31	4,42%	10,62%

⁸ W odniesieniu do wszystkich podmiotów gospodarczych na terenie miasta Bardo i gminy Bardo

Sołectwo	Liczba zameldowanych	Liczba podmiotów gospodarczych	Procent wśród zameldowanych na ulicy	Procent wśród podmiotów gospodarczych ⁸
Janowiec	125	6	4,95%	2,05%
Dębowina	100	2	4,59%	0,68%
Dzbanów	204	12	4,80%	4,11%
Laskówka	149	6	2,00%	2,05%
Grochowa	307	8	5,88%	2,74%
Razem	2735	118	4,31%	40,41%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

2. Analiza dostępu usług

a) Miasto Bardo

Obiekty strefy usługowej:

- Liczne małe sklepy spożywcze (wysokie ceny),
- punkty usługowe typu fryzjer, kosmetyczka,
- mechanicy samochodowi
- poczta oraz dwa punkty odbioru paczek,
- dwie wypożyczalnie rowerów,
- targ,
- weterynarz - dwa gabinety,
- dwie apteki,
- dwie przystanie z pontonami,
- straż pożarna.
- dwie restauracje, pizzeria, smażalnia pstrąga (sezonowo)
- przychodnia czynna tylko w dni robocze.

Wady strefy usługowej:

- brak dyskontu,
- brak całotygodniowej opieki medycznej,
- brak lekarzy specjalistów,
- brak opieki lekarskiej w szkole,
- brak opieki nad starszymi,

- brak żłobka,
- niedostateczna pomoc dla osób uzależnionych,
- brak policji, brak prewencji, pieszych patroli policji - dzielnicowy pełni dyżur jedynie kilka godzin w tygodniu.

b) Brzeźnica

Obiekty strefy usługowej:

- sklepy spożywcze
- ochotnicza straż pożarna
- piekarnia
- biblioteka publiczna
- Świetlica wiejska

Wady strefy usługowej:

- brak dostępu do lekarza,
- brak patroli policji,
- brak oznakowania numeracji budynków.

c) Dębowina

Obiekty strefy usługowej:

- świetlica wiejska.

Wady strefy usługowej:

- brak sklepu,
- brak patroli policji,
- brak dostępu do lekarza,
- brak parkingu z kostki koło świetlicy wiejskiej.

d) Dżbanów

Obiekty strefy usługowej:

- sklep spożywczy,

- świetlica wiejska,
- Ochotnicza Straż Pożarna,
- zakład naprawy maszyn rolniczych,
- zakład blacharstwa samochodowego,
- zakład usług dekarских.

Wady strefy usługowej:

- brak dostępu do lekarza osób starszych,
- brak komunikacji autobusowej do innych miast Gminy.

e) Grochowa

Obiekty strefy usługowej:

- sklep spożywczy
- świetlica wiejska

Wady strefy usługowej:

- brak komunikacji miejskiej,
- brak patroli policji,
- brak dostępu do lekarza.

f) Janowiec

Obiekty strefy usługowej:

- świetlica wiejska
- miejsca spotkań: boisko, park nad Nysą, Kamieniołom, plac zabaw,

Wady strefy usługowej:

- brak wodociągu,
- brak zagospodarowania przestrzeni boiska,
- brak sklepu,
- brak oznakowania szlaków turystycznych biegnących przez Janowiec,
- brak przystani dla kajaków,

-
- brak programów i działalności świetlic wiejskich
 - brak patroli policji,
 - brak dostępu do lekarza,
 - brak komunikacji miejskiej.

g) Potworów

Obiekty strefy usługowej:

- sklep spożywczo-gospodarczy
- świetlica wiejska
- mechanicy samochodowi,
- prywatna komunikacja autobusowa.

Wady strefy usługowej:

- brak komunikacji miejskiej,
- brak patroli policji,
- brak dostępu do lekarza.

h) Przytęk.

Obiekty strefy usługowej:

- sklepy spożywczo-gospodarcze,
- mechanicy samochodowi,
- prywatna komunikacja autobusowa.
- Ochotnicza Straż Pożarna

Wady strefy usługowej:

- brak patroli policji,
- brak dostępu do lekarza.

i) Opolnica

Obiekty strefy usługowej:

- sklep spożywczo-gospodarczy,

- Dom Pomocy Społecznej,
- prywatna komunikacja autobusowa.

Wady strefy usługowej:

- brak patroli policji,
- brak dostępu do lekarza.

j) *Laskówka*

Obiekty strefy usługowej:

- sklep spożywczo-gospodarczy,
- prywatna komunikacja autobusowa
- świetlica wiejska

Wady strefy usługowej:

- brak patroli policji,
- brak dostępu do lekarza.

W gminie można skorzystać z następującej oferty usług zdrowotnych świadczonych poza NFZ: pulmonolog, dentysta, rehabilitacja w OPS Zamek oraz w ramach NFZ: podstawowa opieka zdrowotna, dentysta.

3. Noclegi

Na terenie gminy istnieją dogodne warunki do rozwijania turystyki. Środowisko przyrodnicze i kulturowe sprzyja powstawaniu nowych obiektów noclegowych. Systematyczny wzrost ilości turystów przekłada się na zwiększanie ilości noclegów udzielanych na terenie gminy.

Tabela 57 Noclegi udzielone rezydentom polskim na 1000 mieszkańców w tys.

Jednostka terytorialna	Noclegi udzielone rezydentom polskim na 1000 mieszkańców				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	1 187	1 207	1 301	1 312	1 393
Polska - miasto	1 353	1 390	1 489	1 520	1 620
Dolnośląskie	1 302	1 361	1 575	1 654	1 812
Bardo	421	401	452	541	552
Bardo - miasto	858	819	887	1069	1087
Bardo - obszar wiejski	30	31	33	34	36

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Tabela 58 Noclegi udzielone rezydentom polskim na 1000 mieszkańców

Jednostka terytorialna	Noclegi udzielone turystom zagranicznym na 1000 mieszkańców				
	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	261	276	308	324	338
Polska - miasto	384	408	458	487	506
Dolnośląskie	348	352,0	387	380	388
Bardo	0	0	0,73	0,36	0
Bardo - miasto	0	0	1	0	0
Bardo - obszar wiejski	0	0	0	0,71	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Tabela 59 Liczba obiektów noclegowych w Bardzie

Ulica	Liczba obiektów noclegowych	Procent wśród wszystkich miejsc noclegowych
Rynek	1	8%
1 Maja	0	0%
Mickiewicza	0	0%
Fabryczna	0	0%
Grunwaldzka	2	15%
Jagiellońska	0	0%
Kolejowa	0	0%
Krakowska	2	15%
Kwiatowa	1	8%
Leśna	0	0%
Męki Pańskiej	1	8%
Noworudzka	0	0%
Plac Wolności	1	8%
Polna	1	8%
Zielona	0	0%
Główna	2	15%
Chabrowa	0	0%
Słoneczna	0	0%
Ogrodowa	0	0%
Plac Kasztelański	0	0%
Lipowa	1	8%
Spacerowa	0	0%
Kościuszki	1	8%
Skalna	0	0%
Cmentarna	0	0%
Razem	13	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie: danych z GUS

Tabela 60 Liczba obiektów noclegowych w gminie Bardo

Sołectwo	Liczba obiektów noclegowych	Procent wśród wszystkich miejsc noclegowych
Potworów	1	5%
Brzeźnica	2	10%
Opolnica	3	15%
Przytyk	0	0%
Janowiec	1	5%
Dębowina	1	5%
Dzbanów	0	0%
Laskówka	2	10%
Grochowa	0	0%
Razem	20	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie: danych z GUS

Najwięcej miejsc noclegowych znajduje się w mieście Bardo. Największym obiektem hotelowym z nowoczesną ofertą i dużą bazą noclegową jest Hotel Bardo, który posiada sale konferencyjne, restaurację i kawiarnię, basen i strefę wellness. Popularnymi obiektami noclegowymi są również:

- Zajazd Złoty Lew
- Zajazd Złote Wrota
- Dom Wypoczynkowy Brido
- Dom Wczasów Dziecięcych w Bardzie
- Apartamenty Żywioły
- Pokoje Gościnne Bardo
- Pokoje w Karczmie Misoni
- Agroturystyka Pod Lasem
- Agroturystyka Uroczysko
- Willa Ina
- Chrobrówka
- Dom Pod Słońcem
- Agroturystyka Pod Nutami
- Domek Myśliwski
- Agroturystyka Pod Cisową Górą
- Agroturystyka Pod Świerkami.

Rozwój bazy noclegowej i posiadanie zróżnicowanej oferty dla grup klientów o różnej zasobności jest istotne dla rozwoju gminy w oparciu o turystykę.

D. Sfera techniczna i środowiskowa

1. Obszary zdegradowanej zabudowy

Na terenie Miasta Bardo oraz sołectw: Brzeźnica, Dębowina nie odnotowano terenów zdegradowanej zabudowy. Tereny zdegradowanej zabudowy występują na terenie sołectwa Grochowa (prywatne budynki mieszkalne i gospodarcze oraz budynek wspólnoty mieszkaniowej którym jest świetlica wiejska), Janowiec (stodoła, która może ulec zawaleniu przy nr 2), Potworów (większość zabudowań mieszkalnych i gospodarczych takich jak stodoły, komórki, garaże powstała na początku XX wieku. Katastrofą budowlaną grozi ok. 5 zabudowań gospodarczych oraz mur oporowy przy rzece Mszaniec na odcinku ok. 100 m), Dzbanów (budynek o złym stanie technicznym).

2. Gospodarka niskoemisyjna

W 2015 roku w gminie Bardo produkcja energii ze źródeł odnawialnych realizowana jest głównie z biomasy i w niewielkim, pomijalnym statystycznie zakresie z energii słonecznej i płytkiej geotermii oraz energii spadku wód. Szczegółowe dane uzyskane na podstawie ankiet, lustracji gminy oraz wywiadów przeprowadzonych z sołtysami zamieszczono poniżej.

Tabela 61 Rodzaje systemów grzewczych w gminie Bardo w 2015 roku

Rodzaj paliwa	Ilość domów dla danej instalacji	Udział procentowy domów z daną instalacją w sołectwie	Rodzaj zastosowanej instalacji OZE	Ilość domów z zastosowaniem instalacji OZE	Udział procentowy instalacji OZE w sołectwach
węgiel/energia elektryczna	6	0,98%	kolektory słoneczne	13	2,10%
drewno/energia elektryczna	20	3,30%			
węgiel-drewno / energia elektryczna	574	94,10%			
olej opałowy	5	0,80%	pompa ciepła	2	0,30%
gaz LPG	4	0,70%			

Źródło: UMiG Bardo

a) Energia wiatrowa

W zakresie energetyki wiatrowej warunki panujące w gminie Bardo są niezadowalające. Aktualnie na terenie gminy nie występują urządzenia produkujące energię z wiatru. W najbliższej przyszłości nie

przewiduje się rozwoju energetyki wiatrowej. W gminie aktualnie prowadzone są rozmowy z inwestorem dotyczące budowy elektrowni wiatrowej. Aktualizowane jest Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bardo. Przewidywana moc elektrowni wiatrowych około 8-12 MW. Inwestycja nie została zgłoszona i ujęta w PGN dla Barda.

b) Energia spadku wód

W zakresie energetyki wodnej na terenie gminy Bardo aktualnie działają dwie małe elektrownie wodne o łącznej mocy 790 kW. W najbliższych latach 2015-2020 nie przewiduje się rozwoju energetyki wodnej. Według danych uzyskanych w gminie łączna średnia produkcja energii z elektrowni wodnych w 2013 i 2014 roku wynosiła średnio 4 490 MWh.

c) Energia słoneczna

W zakresie energetyki solarnej na terenie gminy Bardo występują średnie warunki nasłonecznienia, pozwalające pozyskać około 1000 – 1100 kWh/m² z powierzchni czynnej kolektora słonecznego. Ze względu na program wsparcia realizowany przez NFOŚiGW powstało kilkanaście instalacji termicznych. W ramach przeprowadzonej inwentaryzacji zlokalizowano 13 przydomowych termicznych instalacji solarnych, produkujących ciepłą wodę użytkową. Łączna szacunkowa produkcja energii cieplnej ze słońca wynosi 77 500 kWh/rok. Nie zaobserwowano instalacji PV. Należy liczyć się z szybkim wzrostem instalacji produkujących prąd elektryczny lub energię cieplną ze słońca.

d) Geotermia

Geotermia głęboka - W zakresie geotermii głębokiej istnieją teoretyczne możliwości wykorzystania energii ziemi. Ze względu na brak odpowiednich działań tym zakresie nie przeprowadzono bardziej szczegółowych analiz, które potwierdziłyby możliwości wykorzystania energii geotermalnej. *Geotermia płytka* - warunki gruntowe dla rozwoju geotermii płytkiej miejscami dostateczne, miejscami są zadowalające, zależnie od lokalnych warunków wodno-gruntowych. Aktualnie w zakresie geotermii płytkiej zinwentaryzowano 2 przydomowych instalacji grzewczych, opartych o pompy ciepła. Udział energii geotermalnej z geotermii płytkiej jest aktualnie pomijalny. Istnieją przesłanki ekonomiczne i energetyczne wzrostu produkcji energii z geotermii płytkiej.

e) *Biomasa*

Aktualnie większość budynków zlokalizowanych w niezgazyfikowanych sołectwach ogrzewana jest za pomocą kotłów stałopalnych wykorzystujących również biomasę. Pokrycie zapotrzebowania na ciepło realizowane z biomasy waha się w przedziale od 30% do nawet 100%. Nadleśnictwo w Bardzie dostarcza na rynek rocznie 7000 - 8000 m³ biomasy o łącznej wartości energetycznej wynoszącej 242 000 MWh. Tylko nieznaczna część trafia na rynek lokalny. Dodatkowo na rynku wykorzystywane jest do spalania drewno budowlane oraz wiatrołomy o nieznannej wartości energetycznej.

Na podstawie szacunków określono, że aktualnie wykorzystywane jest około 26 660 MWh. Na podstawie ankietyzacji oraz lustracji gminy stwierdzono, że średnie wykorzystanie biomasy do celów grzewczych wynosi od 30-60%, średnio ok. 40% całkowitego zapotrzebowania na ciepło. Należy zauważyć, że produkcja ciepła w budynkach mieszkaniowych realizowana jest w piecach kaflowych, kominkach lub nisko sprawnych kotłach wielopaliwowych. Pomimo uznania biomasy, jako paliwo ekologiczne, spalanie biomasy w tego typu urządzeniach jest przyczyną emisji. Brak jest bilansu energetycznego biomasy. Trudno jest, więc ostatecznie oszacować dalsze możliwości wykorzystania tego paliwa do celów energetycznych w gminie. *Biopaliwa* - na terenie gminy Bardo nie występują producenci biopaliw oraz urządzenia funkcjonujące na biopaliwa. Istnieje jedynie zużycie biopaliwa zawartego w paliwach zużywanych w transporcie. *Biogaz* - na terenie gminy Bardo nie zlokalizowano biogazowni oraz urządzeń produkujących energię z biogazu.

3. Gospodarka odpadami.

Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych znajduje się na terenie oczyszczalni ścieków przy DK8. Punkt czynny jest dwa razy w tygodniu – we wtorek i w czwartek od godziny 10 do 17.00. Do PSZOK-u przyjmowane są selektywnie zebrane odpady komunalne pochodzące z terenu gminy Bardo, wytworzone i dostarczone przez właścicieli nieruchomości zamieszkałych oraz nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne. Dzięki wysypiska na bieżąco są usuwane zgodnie ze zgłoszeniami. Odpady komunalne odbiera Eneris Surowce SA w Krapkowiach.

Tabela 62 Zestawienie odpadów dostarczonych do PSZOK – I półrocze 2016 r.

Rodzaj odpadu	Kod odpadu	Styczeń (masa kg)	Luty (masa kg)	Marzec (masa kg)	Kwiecień (masa kg)	Maj (masa kg)	Czerwiec (masa kg)	RAZEM
Produkty z wapniowych metod odsiarczania	10 01 07	0	0	0	1800	0	0	1800
Odpady z hutnictwa	10 06 04	0	0	0	0	10	0	10

Rodzaj odpadu	Kod odpadu	Styczeń (masa kg)	Luty (masa kg)	Marzec (masa kg)	Kwiecień (masa kg)	Maj (masa kg)	Czerwiec (masa kg)	RAZEM
miedzi - inne cząstki i pyły								
Opakowania z papieru i tektury	15 01 01	0	0	0	0	8	0	8
Opakowania z tworzyw sztucznych	15 01 02	5	30	0	0	0	0	35
Opakowania z drewna	15 01 03	0	0	0	0	0	0	0
Opakowania z metali	15 01 04	0	0	0	0	0	0	0
Opakowania ze szkła	15 01 07	5	15	0	15	15	0	50
Zużyte opony	16 01 03	10	0	20	71	126	235	462
Odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów	17 01 01	0	0	0	100	0	0	100
Gruz ceglany	17 01 02	0	0	0	0	0	0	0
Odpady innych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia	17 01 03	0	50	0	0	40	0	90
Zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanoego,	17 01 07	0	1000	450	2100	850	1610	6010
Odpady materiałów i elementów budowlanych oraz infrastruktury drogowej (inne)	17 01 08	0	0	100	0	0	0	100
Usunięte tynki, tapety, okleiny itp.	17 01 80	300	0	0	1600	130	0	2030
Drewno	17 02 01	0	0	0	0	0	0	0
Szkło	17 02 02	0	0	0	0	1010	0	1010
Tworzywo sztuczne	17 02 03	0	0	60	200	90	70	420
Materiały izolacyjne niezawierające azbestu oraz substancji niebezpiecznych	17 06 04	0	0	30	0	45	120	195
Materiały konstrukcyjne zawierające gips niezanieczyszczone substancjami niebezpiecznymi	17 08 02	50	30	160	30	410	0	680
Papier i tektura	20 01 01	5	40	130	40	5	0	220
Szkło	20 01 02	0	0	0	0	0	0	0
22	20 01 03	0	0	0	0	0	0	0
Odzież	20 01 10	40	0	0	0	60	0	100
Tekstyli	20 01 11	0	0	0	0	0	0	0
Lampy fluorescencyjne i inne odpady zawierające rtęć	20 01 21	0	0	0	0	0	0	0
Urządzenia zawierające freony	20 01 23	0	0	0	0	0	0	0

Rodzaj odpadu	Kod odpadu	Styczeń (masa kg)	Luty (masa kg)	Marzec (masa kg)	Kwiecień (masa kg)	Maj (masa kg)	Czerwiec (masa kg)	RAZEM
Oleje i tłuszcze jadalne	20 01 25	0	0	0	0	0	0	0
Farby, tusze, farby drukarskie, kleje, lepiszcze i żywice zawierające substancje niebezpieczne	20 01 27	0	0	0	0	0	0	0
Farby, tusze, farby drukarskie, kleje, lepiszcze i żywice (inne)	20 01 28	0	0	0	0	0	0	0
Baterie i akumulatory łącznie z bateriami i akumulatorami oraz niesortowane baterie i akumulatory zawierające te baterie	20 01 33	0	0	0	0	0	0	0
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne zawierające niebezpieczne składniki (bez freonu i rtęci)	20 01 35	10	47	140	10	80	0	287
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne (bez freonu, rtęci oraz niebezpiecznych składników)	20 01 36	0	0	0	0	40	200	240
Drewno niezawierające substancji niebezpiecznych	20 01 38	0	0	0	0	0	0	0
Tworzywa sztuczne	20 01 39	25	130	110	70	60	45	440
Metale	20 01 40	0	0	0	0	0	0	0
Odpady z ogrodów i parków ulegające biodegradacji	20 02 01	0	0	0	60	190	250	500
Gleba i ziemia, w tym kamienie	20 02 02	0	0	0	0	0	0	0
Odpady wielkogabarytowe	20 03 07	40	330	310	150	450	660	1940
Opakowania wielomateriałowe	15 01 05	0	0	0	0	0	0	0
Baterie i akumulatory (inne)	20 01 34	0	0	0	0	0	0	0
RAZEM		490	1672	1510	6246	3619	3190	16727

Źródło: UMIG Bardo

W gminie Bardo produkcja odpadów zmieszanych na jednego mieszkańca jest mniejsza niż średnia w Polsce. Pozytywnie wyróżnia się na tle całego województwa.

Tabela 63 Ilość odpadów na 1 mieszkańca

Jednostka terytorialna	Odpady zmieszane na 1 mieszkańca					2014/2010
	2010	2011	2012	2013	2014	
	kg	kg	kg	kg	kg	%
Polska	238,3	229,5	222,5	212,9	215,2	-9,7
Polska - miasto	316,9	302,3	291,5	272,9	266,3	-16,0
Dolnośląskie	316,7	291,3	284,3	261,1	269,0	-15,1
Bardo	190,1	168,7	189,6	205,8	197,3	3,8
Bardo - miasto	203,9	177,7	216,8	231,6	235,6	15,5
Bardo - obszar wiejski	176,1	159,6	162,3	180,4	159,8	-9,3

Źródło: GUS

Ilość odpadów zmieszanych w całym kraju sukcesywnie spada. W Gminie Bardo nieznacznie wzrasta, ale mimo to utrzymuje się na relatywnie stałym poziomie.

1. Zdegradowane obszary komunalne

Na terenie Gminy Bardo znajdują się 64 zdegradowane budynki. Część z nich jest własnością gminy, ale znaczna większość z nich jest współwłasnością gminy. Najwięcej zdegradowanych budynków znajduje się na ulicach Głównych oraz Rynek oraz na obszarze sołectwa Przyłęk.

Tabela 64 Zdegradowane budynki na terenie Gminy Bardo

Ulica/Sołectwo	Liczba budynków (100% własności Gminy Bardo)	Liczba budynków (współwłasność Gminy Bardo)	Liczba budynków
Krakowska	1	3	4
Męki Pańskiej	1	1	2
Ogrodowa	3	0	3
Rynek	1	6	7
Główna	0	25	25
Kolejowa	0	4	4
Noworudzka	0	2	2
Pl. Wolności	0	3	3
Polna	0	1	1
Przyłęk	0	7	7
Grochowa	0	2	2
Janowiec	0	2	2

Ulica/Sołectwo	Liczba budynków (100% własności Gminy Bardo)	Liczba budynków (współwłasność Gminy Bardo)	Liczba budynków
Opolnica	0	2	2
Razem	6	58	64

Źródło: UMiG Bardo

Najwięcej budynków wybudowanych przed 1945 rokiem znajduje się na ulicach Główna oraz Rynek oraz na obszarze sołectwa Przyłęk.

Tabela 65 Budynki wybudowane przed 1945 rokiem na terenie Gminy Bardo

Ulica	Liczba budynków wybudowanych przed 1945 rokiem (100% własności Gminy Bardo)	Liczba budynków wybudowanych przed 1945 rokiem (współwłasność Gminy Bardo)	Liczba budynków wybudowanych przed 1945 rokiem
Krakowska	0	3	3
Męki Pańskiej	0	1	1
Rynek	1	6	7
Główna	0	25	25
Kolejowa	0	4	4
Noworudzka	0	2	2
Pl. Wolności	0	3	3
Przyłęk	0	7	7
Grochowa	0	2	2
Janowiec	0	2	2
Razem	1	55	56

Źródło: UMiG Bardo

Tabela 66 Obiekty zabytkowe na terenie Bardo

Ulica	Liczba obiektów zabytkowych	Procent wśród obiektów zabytkowych
Rynek	9	6%
1 Maja	3	2%
Mickiewicza	2	1%
Fabryczna	4	3%
Grunwaldzka	4	3%
Jagiellońska	0	0%
Kolejowa	6	4%
Krakowska	5	3%
Kwiatowa	0	0%
Leśna	0	0%
Męki Pańskiej	16	10%
Noworudzka	6	4%
Plac Wolności	3	2%
Polna	2	1%

Zielona	0	0%
Główna	49	31%
Chabrowa	0	0%
Słoneczna	0	0%
Ogrodowa	0	0%
Plac Kasztelański	0	0%
Lipowa	0	0%
Spacerowa	0	0%
Kościuszki	0	0%
Skalna	0	0%
Pozostałe	21	13%
Razem	109	69%

Źródło: UMiG Bardo

Tabela 67 Obiekty zabytkowe na terenie gminy

Bardo razem	109	69%
Sołectwo	Liczba obiektów zabytkowych	Procent wśród obiektów zabytkowych
Potworów	3	2%
Brzeźnica	8	5%
Opolnica	9	6%
Przyłęk	18	11%
Janowiec	2	1%
Dębowina	0	0%
Dzbanów	1	1%
Laskówka	6	4%
Grochowa	2	1%
Razem	158	100%

Źródło: UMiG Bardo

2. Zasoby mieszkaniowe

Informacje o zasobach mieszkaniowych dotyczą mieszkań, a także izb i powierzchni użytkowej w tych mieszkaniach, znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Dane nie obejmują lokali zbiorowego zamieszkania (hotelu pracowniczych, domów studenckich, internatów, domów opieki społecznej i in.) i pomieszczeń nieprzeznaczonych na cele mieszkaniowe, a z różnych względów zamieszkałych (pomieszczeń inwentarskich, barakowozów, statków, wagonów i in.).

Mieszkanie jest to lokal składający się z jednej lub kilku izb łącznie z pomieszczeniami pomocniczymi, wybudowany lub przebudowany dla celów mieszkalnych, konstrukcyjnie wydzielony (trwałymi

ścianami) o obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście. Izba to pomieszczenie w mieszkaniu oddzielone od innych pomieszczeń stałymi ścianami, o powierzchni, co najmniej 4 m², z bezpośrednim oświetleniem dziennym tj. oknem lub oszklonymi drzwiami w ścianie zewnętrznej budynku. Za izbę uważa się zarówno pokój jak i kuchnię-, jeśli odpowiada warunkom określonym w definicji. Dane o liczbie, iż w mieszkaniach uwzględniają także izby wykorzystywane wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej. Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

Jak wskazują dane Głównego Urzędu Statystycznego liczba budynków mieszkalnych na przestrzeni lat 2010-2014 w gminie Bardo sukcesywnie wzrasta. W 2014 roku liczba ta wyniosła 1044, co stanowi 4,4% wzrostu w stosunku do roku 2010. Pod względem wzrostu liczby budynków mieszkalnych, gmina Bardo wypada bardzo korzystnie na tle pozostałych gmin powiatu Ząbkowickiego, gdyż to właśnie w gminie Bardo zanotowano najwyższy współczynnik wzrostu liczby budynków mieszkalnych w powiecie ząbkowickim (1,6%). Wartość ta jest także porównywalna z wartością dla podregionu Wałbrzyskiego (4,8%).

Tabela 68 Liczba budynków mieszkalnych w gminie Bardo w latach 2010-2014. Gmina Bardo na tle powiatu, podregionu i województwa⁹

Gmina	2010	2011	2012	2013	2014	Współczynnik wzrostu w latach 2010-2014 [%]
Bardo	1 000	1 014	1 030	1 035	1 044	4,4
Ząbkowice Śląskie	2 921	2 961	2 986	2 995	3 014	1,4
Ziębice	3 095	3 124	3 126	3 132	3 136	1,3
Złoty Stok	913	931	934	935	937	2,6
Stoszowice	1 175	1 178	1 181	1 183	1 190	1,6
Kamieniec Ząbkowicki	1 578	1 573	1 579	1 583	1 587	0,6
Ciepłowody	690	644	647	649	652	-5,5
Powiat ząbkowicki	11 372	11 425	11 483	11 512	11 560	1,6
Podregion Wałbrzyski	75 137	77 302	77 779	78 222	78 727	4,8
Województwo dolnośląskie	332 096	346 299	350 637	355 402	360 176	8,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych GUS;

Zgodnie z danymi GUS, wielkość zasobów mieszkaniowych w gminie Bardo na koniec 2014 roku wynosiła 1 848 mieszkań, w tym 20 lokali socjalnych, o łącznej powierzchni 148 780 m². Przeciętna

⁹ Dane dotyczą budynków mieszkalnych i mieszkalno-usługowych, jeśli posiadają jedno mieszkanie

powierzchnia użytkowa tych mieszkań to 80,5 m², co plasuje gminę na 4 miejscu wśród gmin z powiatu ząbkowickiego. Przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę wynosiła 27 m², co także oscyluje wokół średniej wartości na tle gmin z powiatu ząbkowickiego.

Tabela 69 Zasoby mieszkaniowe gminy Bardo w 2014 roku w odniesieniu do powiatu, regionu i kraju

Gmina	Liczba mieszkań ogółem	Liczba izb ogółem	Powierzchnia użytkowa mieszkań	Liczba izb w mieszkaniu	Liczba osób na 1 mieszkanie	Liczba osób na 1 izbę	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania [m ²]	Przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę [m ²]
Bardo	1 848	7 531	148 780	4,08	2,98	0,73	80,5	27,0
Ząbkowice Śląskie	8 421	30 504	559 873	3,62	2,67	0,74	71,2	26,7
Ziębice	6 160	23 182	461 878	3,76	2,89	0,77	75,0	26,0
Złoty Stok	1 697	6 525	129 581	3,85	2,76	0,72	76,4	27,6
Stoszowice	1 725	7 701	163 723	4,46	3,19	0,71	94,9	29,8
Kamieniec Ząbkowicki	2 924	11 870	235 554	4,06	2,87	0,71	80,6	28,0
Ciepłowody	954	4068	81 959	4,26	3,25	0,76	85,9	26,5
Powiat ząbkowicki	23 279	91 387	1 821 348	3,85	2,84	0,74	76,8	27,0
Podregion Wałbrzyski	258 727	902 571	16 880 985	3,49	2,59	0,74	65,2	25,2
Województwo dolnośląskie	1 123 386	4 318 952	81 097 011	3,84	2,59	0,67	72,2	27,9

Źródło: opracowanie „Województwo Dolnośląskie 2015 - podregiony, powiaty, gminy”

Biorąc pod uwagę zmniejszającą się liczbą ludności w poszczególnych wsiach oraz znaczne oddalenie gminy od dużych ośrodków miejskich, nie należy spodziewać się w najbliższym czasie większego ruchu budowlanego w zakresie budownictwa mieszkaniowego. Przyrostu zasobów mieszkaniowych można spodziewać się jedynie we wsiach o charakterze turystycznym, takich jak Opolnica i Dębowa. Jak wynika z poniżej tabeli, na terenie gminy Bardo w 2014 r. oddano do użytkowania 13 mieszkań o przeciętnej powierzchni użytkowej jednego mieszkania 135,8 m². Wszystkie te mieszkania dotyczą budynków indywidualnych, stąd tak duża przeciętna powierzchnia użytkowa. Więcej mieszkań do użytkowania oddano jedynie w gminie Ząbkowice Śląskie.

Tabela 70 Mieszkania oddane do użytkowania w 2014 r.

Gmina	Mieszkania	Izby	Powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²]	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania [m ²]
Bardo	13	79	1 765	135,8
Ząbkowice Śląskie	45	189	4 748	105,5
Ziębice	11	50	1 486	135,1

Złoty Stok	6	34	752	125,3
Stoszowice	11	66	1 665	151,4
Kamieniec Ząbkowicki	6	27	846	141,0
Cieplowody	3	17	336	112,0
Powiat ząbkowicki	95	462	11 598	122,1
Podregion Wałbrzyski	1 335	5 525	137 097	102,7
Województwo dolnośląskie	13 953	52 687	1 255 414	90,0

Źródło: opracowanie „Województwo Dolnośląskie 2015 - podregiony, powiaty, gminy”

3. Ochrona środowiska.

Obecnie na terenie gminy Bardo znajdują się dwie oczyszczalnie ścieków komunalnych:

- w Bardzie - oczyszczalnia o przepustowości około 350 m³/d. Może obsłużyć 78% mieszkańców,
- w Przyłęku – obsługująca miejscowość Przyłek oraz ulicę Fabryczną w mieście Bardo.

Pozostałe tereny wiejskie nie posiadają kanalizacji sanitarnej, a ścieki bytowo- gospodarcze najczęściej gromadzone są w bezodpływowych zbiornikach ścieków, które jednak bywają nieszczelne. Występują również przypadki odprowadzania ścieków ze zbiorników bezodpływowych bezpośrednio do cieków, rowów lub też do gruntu. Część gospodarstw rolnych na terenach wiejskich nie posiada zbiorników bezodpływowych, co w konsekwencji prowadzi do kierowania ścieków bezpośrednio do gruntu, potoków, strumyków bądź do rowów lub też do rzeki Nysy Kłodzkiej.

Na terenach wiejskich, w miejscowościach: Dzbanów, Laskówka, Potworów, Brzeźnica, Grochowa i Dębowina znajduje się ponad 400 przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków, wybudowanych w ramach dotacji z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Tabela 71 Gospodarstwa domowe w Bardzie prowadzące zbiórkę selektywną

Ulica	Liczba gospodarstw domowych prowadzących selektywną zbiórkę odpadów	Procent wśród gospodarstw domowych prowadzących selektywną zbiórkę odpadów
Rynek	31	4%
1 Maja	27	3%
Mickiewicza	14	2%
Fabryczna	49	6%
Grunwaldzka	51	6%
Jagiellońska	49	6%
Kolejowa	33	4%
Krakowska	48	6%

Ulica	Liczba gospodarstw domowych prowadzących selektywną zbiórkę odpadów	Procent wśród gospodarstw domowych prowadzących selektywną zbiórkę odpadów
Kwiatowa	8	1%
Leśna	12	1%
Męki Pańskiej	23	3%
Noworudzka	23	3%
Plac Wolności	19	2%
Polna	187	23%
Zielona	9	1%
Główna	160	20%
Chabrowa	3	0%
Słoneczna	4	0%
Ogrodowa	10	1%
Plac Kasztelański	1	0%
Lipowa	2	0%
Spacerowa	5	1%
Kościuszki	46	6%
Skalna	0	0%
Cmentarna	0	0%
Razem	814	100%

Źródło: Opracowanie własne wg danych UMIG.

Tabela 72 Gospodarstwa domowe w gminie Bardo prowadzące selektywną

Sołectwo	Liczba gospodarstw domowych prowadzących selektywną zbiórkę odpadów	Procent wśród gospodarstw domowych prowadzących selektywną zbiórkę odpadów
Potworów	63	4%
Brzeźnica	147	10%
Opolnica	83	5%
Przyłęk	194	13%
Janowiec	35	2%
Dębowina	20	1%
Dzbanów	56	4%
Laskówka	51	3%
Grochowa	83	5%
Razem	1546	100%

Źródło: Opracowanie własne wg danych UMIG.

Gospodarstwa domowe w gminie Bardo licznie uczestniczą w programie selektywnej zbiórki odpadów. Ma to szczególne znaczenie, gdyż tereny gminy należą do szczególnie cennych przyrodniczo.

Tabela 73 Udział obszarów prawnie chronionych w 2014 r

Jednostka terytorialna	Udział obszarów w powierzchni ogółem [%]
Polska	32,5
Dolnośląskie	18,6
Powiat wrocławski	10,9
Bardo	43,5

Źródło: wg danych GUS.

Ponad 43% obszarów gminy jest objęta różnymi formami ochrony przyrody.

4. Obszary Natura 2000.

Obszary chronionego krajobrazu to tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych. Obszar chronionego krajobrazu – Góry Bardzkie i Sowie został utworzony na mocy uchwały Nr 8/91 WRN w Wałbrzychu z dnia 8 listopada 1991 r. na powierzchni 17336 ha. Obecnie podstawą prawną jego funkcjonowania stanowi rozporządzenie nr 25/2008 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 28 listopada 2008 r. w sprawie obszaru chronionego krajobrazu Góry Bardzkie i Sowie.

Natura 2000 "Góry Bardzkie" obejmuje fragment Gór Bardzkich od Przełęczy Srebrnogórskiej na północy do Przełęczy Łaszczowej i okolic Laskówki na południu. Długość całego pasma Gór Bardzkich wynosi około 20 km, a szerokość maksymalnie 6-10 km. Cały obszar Gór Bardzkich zajmuje powierzchnię około 200 km², z czego ostoja Natura 2000 obejmuje jedynie 33 km² (3379 ha).

Góry Bardzkie mają charakter zrębu tektonicznego oddzielonego od Przedgórze Sudeckiego wyraźnie prostolinijnie przebiegającym uskokiem brzeżnym sudeckim, łagodnie opadającym w stronę Kotliny Kłodzkiej. Grzbiet Gór Bardzkich rozcięty jest malowniczym przełomem antecendentnym Nisy Kłodzkiej (rzeka jest starsza od gór).

W obszarze Natura 2000 można wyróżnić trzy jego główne fragmenty. Pierwszym jest rejon Zajęcznika (565 m n.p.m.) i Ostroga koło Srebrnej Góry, drugim południowo-wschodnia część Grzbietu Zachodniego z masywem Wilczaka (637 m n.p.m.), a trzecim północna część Grzbietu Wschodniego z kulminacjami Kalwarii (583 m n.p.m.) i Łaszczowej (622 m n.p.m.).

Góry mają bardzo złożoną budowę geologiczną, co sprzyja wykształcaniu się różnych siedlisk przyrodniczych. Dominują tu skały osadowe, takie jak: zlepieńce, szarogłazy, piaskowce, mułowce i

łupki, ale występują także np. gnejsy i granitoidy. W skałach osadowych można odnaleźć skamieniałości, na przykład graptolity, które występują w okolicach Żdanowa.

Góry Bardzkie zostały włączone do sieci obszarów Natura 2000 ze względu na występujące tutaj siedliska z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, przede wszystkim kwaśne i żyzne buczyny. W Ostoi występują również ciepłolubne murawy, grądy, jaworzyny i lasy klonowo lipowe, ciepłolubne dąbrowy ze storczykami, podgórskie łągi jesionowo olszowe.

Ze względu na swoje wartości krajobrazowe i zróżnicowane ekosystemy oraz zachowane duże kompleksy lasów, które są częścią korytarza ekologicznego, w 1981 r. ustanowiono Obszar Chronionego Krajobrazu Gór Sowich i Bardzkich, obejmujący pód. część Gór Sowich oraz całe Góry Bardzkie. W 2006 r., dla zachowania osuwiska skalnego w Bardzie, utworzono zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Obryw skalny”.

Zagrożenie może stanowić gospodarka leśna, nieuwzględniająca ochrony siedlisk przyrodniczych oraz zabudowa łąk – głównie domkami jednorodzinnymi, a także melioracje cieków wodnych. Istotne zagrożenie stanowi również intensywnie rozwijająca się energetyka wiatrowa. Plany budowy wysokich farm wiatrowych w górach i na ich przedgórzu stanowią poważną ingerencję w krajobraz i powodują wysoką śmiertelność nietoperzy i ptaków na trasach ich przelotów.

5. Analiza terenów rekreacyjnych na terenie gminy

a) *Miasto Bardo*

Na terenie Miasta Bardo znajdują się następujące obszary rekreacyjne:

- nowo odnowiony Rynek,
- plac zabaw oraz boisko na ul. 1 Maja,
- plac zabaw oraz boisko na ul. Polnej,
- plac zabaw ul. Grunwaldzka
- park na ul. Skalnej „Za Nysą” – największy teren rekreacyjny w mieście,
- dobrze dostępne szlaki turystyczne oraz punkty widokowe

Wady obszaru rekreacyjnego na terenie Miasta Bardo:

- brak placu zabaw dla dzieci w parku na ul. Skalnej,
- brak placu zabaw na osiedlu, np. ul. Jagiellońskiej.

Perspektywy na przyszłość:

- rozbudowanie terenów rekreacyjnych na terenach inwestycyjnych, np. skate park czy wieża widokowa na ul. Lipowej,

b) Brzeźnica

Na terenie Brzeźnicy znajdują się następujące obszary rekreacyjne:

- drogi rowerowe,
- drogi rekreacyjne dla turystów,
- boisko do siatkówki,
- park wiejski

Wady obszaru rekreacyjnego na terenie Brzeźnicy:

- zły stan dróg rowerowych,
- zły stan dróg rekreacyjnych dla turystów,
- braki w oznakowaniu szlaków turystycznych.

Perspektywy na przyszłość:

- ulepszenia dróg transportu rolnego, które pełnią również rolę ścieżek rowerowych i dróg rekreacyjnych dla turystów,
- zbudowanie siłowni zewnętrznej w parku,
- poprawa stanu boiska do siatkówki w parku,
- zamontowanie efektownego wejścia do parku wiejskiego,
- poprawa oznakowania szlaków turystycznych,
- przeprowadzenie akcji promującej potrzebę zwiększenia punktów obsługi agroturystycznej.

c) Dębowina

Na terenie Dębowiny znajdują się następujące obszary rekreacyjne:

- świetlica,
- plac zabaw,

- park z grillem i ławeczkami.

Wady obszaru rekreacyjnego na terenie Dębownicy:

- brak tablic informacyjnych i oświetlenia ulicznego (ul. Widokowa oraz lewa strona Dębownicy plus świetlica wiejska i plac zabaw).

Perspektywy na przyszłość:

- zbudowanie nowych boisk do siatkówki koło świetlicy wiejskiej,
- zbudowanie nowej siłowni dla dorosłych koło placu zabaw.

d) Dzbanów

Na terenie Dzbanowa znajdują się następujące obszary rekreacyjne:

- boisko sportowe
- plac zabaw
- świetlica

Wady obszaru rekreacyjnego na terenie Dzbanowa:

- brak ławek na boisku sportowym,
- brak ścieżek rowerowych,
- zły stan wejścia na plac zabaw.

Perspektywy na przyszłość:

- zbudowanie ławek na boisku sportowym,
- zbudowanie ścieżek rowerowych,
- odnowienie wejścia na plac zabaw.

e) Grochowa

Na terenie Grochowej znajdują się następujące obszary rekreacyjne:

- boisko sportowe,
- plac zabaw
- świetlica

Wady obszaru rekreacyjnego na terenie Grochowej:

- mała ilość terenów rekreacyjnych.

Perspektywy na przyszłość:

- rozbudowanie placu rekreacyjnego

f) Janowiec

Na terenie Janowca znajdują się następujące obszary rekreacyjne:

- boisko sportowe
- świetlica wiejska

Wady obszaru rekreacyjnego na terenie Janowca:

- mała ilość terenów rekreacyjnych.

Perspektywy na przyszłość:

- zbudowanie ławek na boisku sportowym,
- zbudowanie miejsca do grillowania.

g) Potworów

Na terenie Potworowa znajdują się następujące obszary rekreacyjne:

- park,
- plac zabaw,
- boisko sportowe
- świetlica wiejska

Wady obszaru rekreacyjnego na terenie:

- brak toalet, ławek, szatni, zadaszonych siedzisk dla trenerów i zawodników rezerwowych na boisku sportowym,
- brak ławek i stołów na terenie parku,
- brak ścieżek rowerowych.

Perspektywy na przyszłość:

-
- zbudowanie ławek, szatni, zadaszonych siedzisk dla trenerów i zawodników rezerwowych na boisku sportowym,
 - zbudowanie ławek i stołów na terenie parku,
 - zbudowanie ścieżek rowerowych.

h) Opolnica

Na terenie znajdują się następujące obszary rekreacyjne:

- plac zabaw,
- boisko sportowe
- przy DPS Opolnica znajduje się miejsce na ognisko, plac zabaw, kort tenisowy, boisko do siatkówki i altana.

Wady obszaru rekreacyjnego na terenie:

- brak ławek i stołów na terenie parku,

Perspektywy na przyszłość:

- zbudowanie ławek i stołów na terenie rekreacji.

i) Przytęk

Na terenie znajdują się następujące obszary rekreacyjne:

- plac zabaw
- świetlica wiejska
- boisko Orlik

Wady obszaru rekreacyjnego na terenie:

- brak ławek i stołów na terenie parku,

Perspektywy na przyszłość:

- zbudowanie ławek i stołów na terenie rekreacji.

j) Laskówka

Na terenie znajdują się następujące obszary rekreacyjne:

- plac zabaw
- świetlica

Wady obszaru rekreacyjnego na terenie:

- brak ławek i stołów na terenie parku,

Perspektywy na przyszłość:

- zbudowanie ławek i stołów na terenie rekreacji,

6. Analiza ilości azbestu na terenie Gminy Bardo

Poniższa statystyka, szczególnie w kolumnie obrazującej ilość azbestu przypadającego na jednego mieszkańca, ukazuje pewną prawidłowość. Już w trakcie inwentaryzacji terenowej zauważyć się dało, iż w Gminie Bardo ilość azbestu w kolejnych miejscowościach rozkłada się w sposób nierównomierny, ale przy analizie pewnych uwarunkowań zewnętrznych (historycznych i obecnych) dający się uzasadnić występowaniem w określonych rejonach państwowych gospodarstw rolnych.

Występują wsie, w których zgromadzenie azbestu (ilości przypadających na jednego mieszkańca lub mniejszej ilości, ale za to rozproszonych w wielu gospodarstwach) jest zdecydowanie powyżej średniej w gminie oraz takie gdzie statystycznie jest go bardzo mało.

Tabela 74 Ilość azbestu na terenie Gminy Bardo w 2014 roku

Miejscowość	Liczba mieszkańców 02.09.14r.	Liczba azbestu ogółem m ²	Ilość azbestu na mieszkańca m ² /os.	Ilość azbestu ogółem Mg (przy gęstości 0,11 Mg/m ²)
Bardo	2639	2459	0,93	27,06
Brzeźnica	533	6140	11,52	67,54
Dębowina	92	325	3,53	3,57
Dzbanów	217	1308	6,03	14,39
Grochowa	302	2885	9,55	31,74
Janowiec	129	437	3,39	4,81
Laskówka	149	904	6,07	9,94
Opolnica	366	4059	11,09	44,65
Potworów	254	3454	13,6	37,99
Przyłęk	683	4438	6,5	48,81
Średnia	-	2641	7,221	29,05
Razem	5364	26210	4,92	290,51

Źródło: dokument „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Bardo”

W mieście Bardo, podobnie jak w Gminie Bardo ilość azbestu także rozkłada się w sposób nierównomierny. Ulice, w których zagęszczenie azbestu jest największe to: Skalna (na której odnotowano jeden obiekt zawierający azbest, a był to obiekt gospodarczy), Kolejowa (na której odnotowano 3 obiekty gospodarcze oraz 1 obiekt usług publicznych zawierające azbest), Krakowska (na której odnotowano 4 obiekty gospodarcze zawierające azbest) oraz Grunwaldzka (na której odnotowano 4 obiekty gospodarcze oraz 2 obiekty usług publicznych zawierające azbest). Średnia liczba azbestu wynosi 223,55 m² oraz 2,46 0,11Mg/m². 5 spośród 11 ulic, na których występuje azbest przekracza tą średnią. Ogólna ilość odnotowanego na terenie miasta azbestu wynosi 2459 m² oraz 27,05 0,11Mg/m² i przypada ona na 27 obiektów gospodarczych, 1 obiekt mieszkalny oraz 3 obiekty usług publicznych.

Tabela 75 Ilość azbestu z podziałem na ulice na terenie Miasta Bardo w 2014 r

Ulica	m ²	Mg	Liczba budynków	Obiekty gospodarcze	Obiekty mieszkalne	Obiekty usług publicznych
Cmentarna	53	0,58	2	2	0	0
Kościuszki	22	0,24	1	1	0	0
Jagiellońska	24	0,26	1	1	0	0
Męki Pańskiej	67	0,75	2	2	0	0
1 Maja	36	0,39	2	2	0	0
Rynek	363	4,00	8	8	0	0
Grunwaldzka	366	4,03	6	4	0	2
Kolejowa	522	5,74	4	3	0	1
Skalna	566	6,23	1	1	0	0
Krakowska	440	4,83	4	4	0	0
Średnia	223,55	2,46	2,82	2,45	0,09	0,27
Razem	2459	27,05	31	27	1	3

Źródło: dokument „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Bardo”

Występowanie azbestu degraduje środowisko naturalne i zdrowie człowieka. Jego rozpowszechnienie na terenie gminy świadczy o występowaniu stanu problemowego na wybranych obszarach.

X. Określenie obszaru zdegradowanego

A. Stan kryzysowy

Zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji, w programach operacyjnych na lata 2014-2020 stan kryzysowy spowodowany jest koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności

bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- gospodarczej
- środowiskowej
- przestrzenno-funkcjonalnej
- technicznej

Analiza zjawisk w sferze społecznej gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, która przeprowadzono została w poprzednich rozdziałach, pozwoliła na wstępne wytypowanie obszarów problemowych występujących na obszarze gminy.

Jako główne problemy zidentyfikowano:

- w sferze społecznej: problemy demograficzne zmniejszanie się populacji, starzenie się społeczeństwa gminy, niski poziom zamożności mieszkańców, bezrobocie, przestępczość, degradacja społeczna, problemy alkoholowe mieszkańców, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu społecznym,
- w sferze gospodarczej: niski poziom przedsiębiorczości oraz niski poziom konkurencyjności lokalnej gospodarki,
- w sferze środowiskowej: występowanie azbestu w materiałach pokryciowych,
- w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: ograniczony dostęp do usług, w tym usług komunikacji zbiorowej; ogólnie dostępnych dobrze wyposażonych miejsc rekreacji,
- w sferze technicznej: stopień degradacji tkanki technicznej.

Niniejszy rozdział stanowi pogłębienie prac analitycznych, zmierzających do ustalenie koncentracji negatywnych zjawisk w wyżej wymienionych sferach oraz problemach w ujęciu terytorialnym. W kolejnym kroku dokonano więc analiz rozmieszczenia wybranych problemów w przestrzeni gminy. Analiz dokonano w oparciu o podział terytorialny gminy na poszczególne sołectwa, a w przypadku miejscowości Bardo także w oparciu o poszczególne ulic. Problemy definiowano na podstawie szeregu dostępnych wskaźników statystycznych. Poszczególne wskaźniki sprowadzono do wspólnego mianownika, którym najczęściej była liczba mieszkańców.

Do negatywnych zjawisk społecznych należy zaliczyć:

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Duży udział mieszkańców korzystających z pomocy społecznej – średnio 5% wszystkich mieszkańców jest objęta wsparciem Ośrodka Pomocy Społecznej. Sytuacja nieco lepiej przedstawia się w sołectwach, natomiast nasileniu ulega w mieście Bardo, gdzie osiąga wartości dwucyfrowe na ulicach: Rynek, Noworudzka, Plac Wolności.

Kolejnym ważnym problemem społecznym jest **choroba alkoholowa**, która degraduje tkankę społeczną i negatywnie oddziałuje na procesy społeczne w gminie. Przekroczenie średniej gminnej, która wynosi 1,47% mieszkańców, następuje tylko w jednym sołectwie: Przyłęk oraz na licznych ulicach miasta Bardo. Nasilenie tego zjawiska jest szczególnie odczuwalne na ulicach Krakowskiej, Rynek, Plac Wolności. Alkoholizm szczególnie wyniszczająco wpływa na rodzinę, poczucie więzi społecznych oraz poziom poczucia bezpieczeństwa.

Na niskie poczucie bezpieczeństwa i jakości życia w gminie wpływa **przestępczość** odnotowywana na terenie gminy. Wybrano wskaźniki: ilość spraw o wykroczenia i ilość interwencji policji. Sołectwa odnotowują wartości wyższe od średniej, natomiast szczególna koncentracja następuje w mieście na ulicach: I Maja, Fabryczna, Plac Wolności, ul. Główna, jako jedna z najważniejszych w mieście posiada wyjątkowo wysokie wartości wskaźników: 25% wszystkich wykroczeń i 15% wszystkich interwencji ma miejsce na ulicy Główniej.

Niepokojąco przedstawia się również ilość **długotrwale bezrobotnych** w strukturze mieszkańców, gdzie średnia dla gminy wynosi prawie 3%. Większym nasileniem zjawisko to następuje w sołectwach: Potworów, Przyłęk, Janowiec, Dzbanów i Laskówka. W mieście zjawisko to jest silniejsze niż na terenie wsi i koncentruje się przy ulicach: Mickiewicza, Rynek, Krakowska, Kolejowa, Plac Wolności.

Starzenie się społeczności jest również problemem społecznym mierzonym wskaźnikami: ilość osób w wieku produkcyjnym i ilość osób w wieku poprodukcyjnym. Zwiększony odsetek osób w wieku poprodukcyjnym występuje w sołectwach: Dębowina, Dzbanów i Laskówka. W mieście Bardo problem ten jest odnotowywany przy m.in. następujących ulicach: Rynek, 1 Maja, Mickiewicza, Fabryczna, Grunwaldzka, Jagiellońska, Kolejowa, Krakowska, Polna, Noworudzka, Kościuszki.

Do negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej należą **słaby rozwój przedsiębiorczości** na terenie gminy Bardo. W 2014 r. liczba osób prowadzących działalność gospodarczą na 100 w wieku produkcyjnym w gminie Bardo wynosiła 8,8 i miała trend spadający, podczas gdy średnia dla

Fundusze
Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

województwa dolnośląskiego była równa 12,7 i miała trend rosnący. Tak duża dysproporcja świadczy o stanie kryzysowym na terenie całej gminy. Wskaźnik, który dobrano, aby zdiagnozować koncentrację stanu kryzysowego to udział ilość przedsiębiorstw z danego obszaru w przedsiębiorstwach ogółem, które zlokalizowane są w gminie. Wskaźnik ten jest negatywnie przekroczony w zdecydowanej większości sołectw i ulic miasta Bardo.

W sferze środowiskowej negatywnym zjawiskiem jest **występowanie azbestu** w budynkach mieszkalnych i gospodarczych na terenie gminy Bardo. Problem zdiagnozowana i zmierzono za pomocą wskaźnika wyrażonym w mkw na osobę. Średnia w gminie to 4,92 mkw/osobę. Średnia ta przekroczona jest w miejscowościach: Potworów, Brzeźnica, Opolnica, Przyłęk, Dzbanów, Laskówka, Grochowa. W mieście stan środowiskowy zagrożenia azbestem jest lepszy – przekroczenie średniej gminnej odnotowuje się na ulicy Kolejowej.

W sferze negatywnych zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych na obszarze Gminy Bardo jest **ograniczony dostęp do usług**, w tym usług komunikacji zbiorowej. Społeczność lokalna jako obszar problemowy w tej sferze zidentyfikowała: dostępność komunikacyjna poszczególnych miejscowości, a także dostęp do całodobowej opieki lekarskiej. Cała gmina dotknięta jest tym problemem – zarówno miasto oraz wszystkie sołectwa. Podczas konsultacji problem komunikacji i dostępu do lekarzy różnych specjalności wskazywany był jako jedna z głównych bolączek. Ponieważ dostępność do całodobowej i weekendowej opieki jest taka sama dla całej gminy nie zdecydowano się umieścić tego jako wskaźnika. Jako wskaźnik umieszczono dostępność do komunikacji rozumianej jako funkcjonowanie operatorów komunikacji (typu PKP, PKS, busy) na terenie miejscowości.

Sfera techniczna dotknięta jest kumulacją zjawisk negatywnych w następujących obszarach: **zdegradowana tkanka techniczna miejska i wiejska**. Problemem jest jakość zabudowy, w tym budynków pochodzących sprzed 1945 r. Problemem, który wpływa na atrakcyjność turystyczną miasta i gminy jest niska estetyka budynków mieszkaniowych i gospodarczych. Odczucia estetyczne nie stanowią jednak o głównym problemie – jest nim wysoki stopień zużycia budynków, a co za tym idzie niskie parametry energetyczne.

Sferę techniczną opisują następujące wskaźniki: ilość budynków sprzed 1945 r. oraz ilość budynków zdegradowanych. Wysoka koncentracja negatywnych wartości tych wskaźników ma miejsce w sołectwie Przyłęk, a w mieście na ul. Główna, Rynek, Kolejowa, Krakowska.

**Fundusze
Europejskie**
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Dokładne dane dotyczące wskaźników oraz obszarów problemowych przedstawione są w poniższych tabelach.

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Tabela 76 Tabela wskaźników sfery społecznej w odniesieniu do liczby zameldowanych i średniej w gminie

Ulica/Sołectwo	Długotrwale bezrobotni	Średnia	Objęci wsparciem MOPS	Średnia	Dotknięci chorobą alkoholową	Średnia	Sprawy o wykroczenia	Średnia	Interwencje policji na osobę	Średnia	Osoby w wieku produkcyjnym	Średnia	Osoby w wieku poprodukcyjnym	Średnia	Suma pkt.
		2,97%		5,04%		1,47%		1,81%		0,052		65,27%		19,20%	
Rynek	4,00%	1	13,00%	1	8,00%	1	5,21%	1	0,100	1	67,00%	0	24,00%	1	5
1 Maja	0,00%	0	1,90%	0	0,95%	0	3,13%	1	0,219	0	59,05%	1	26,67%	1	3
Mickiewicza	3,57%	1	7,14%	1	3,57%	1	1,04%	0	0,429	1	64,29%	1	28,57%	1	6
Fabryczna	0,65%	0	6,49%	1	1,95%	1	8,33%	1	0,149	0	64,94%	1	21,43%	1	5
Grunwaldzka	1,90%	0	5,70%	1	1,27%	0	2,08%	1	0,095	1	62,03%	1	23,42%	1	5
Jagiellońska	2,37%	0	4,14%	0	1,18%	0	1,04%	0	0,053	0	63,91%	1	21,89%	1	2
Kolejowa	4,08%	1	6,12%	1	1,02%	0	1,04%	0	0,133	1	62,24%	1	20,41%	1	5
Krakowska	6,16%	1	6,85%	1	8,22%	1	0,00%	0	0,075	0	59,59%	1	26,71%	1	5
Kwiatowa	0,00%	0	2,94%	0	2,94%	1	0,00%	0	0,029	1	73,53%	0	8,82%	0	2
Leśna	3,13%	1	6,25%	1	3,13%	1	0,00%	0	0,063	0	56,25%	1	28,13%	1	5
Męki Pańskiej	0,00%	0	2,27%	0	0,00%	0	1,04%	0	0,091	1	68,18%	0	13,64%	0	1
Noworudzka	1,41%	0	11,27%	1	2,82%	1	0,00%	0	0,099	0	61,97%	1	23,94%	1	4
Plac Wolności	6,90%	1	17,24%	1	5,17%	1	3,13%	1	0,241	1	60,34%	1	15,52%	0	5
Polna	2,61%	0	4,01%	0	2,40%	1	4,17%	1	0,036	0	62,93%	1	24,85%	1	4
Zielona	0,00%	0	5,13%	1	2,56%	1	0,00%	0	0,000	0	69,23%	0	17,95%	0	2
Główna	2,70%	0	8,99%	1	0,90%	0	25,00%	1	0,077	1	70,50%	0	17,09%	0	3
Chabrowa	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,000	0	100,00%	0	0,00%	0	0
Słoneczna	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,000	0	77,78%	0	0,00%	0	0
Ogrodowa	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,034	1	65,52%	0	17,24%	0	1
Plac Kasztelański	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	1,04%	0	0,000	0	0,00%	0	0,00%	0	0

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Ulica/Sołectwo	Długotrwałe bezrobotni	Średnia	Objęci wsparciem MOPS	Średnia	Dotknięci chorobą alkoholową	Średnia	Sprawy o wykroczenia	Średnia	Interwencje policji na osobę	Średnia	Osoby w wieku produkcyjnym	Średnia	Osoby w wieku poprodukcyjnym	Średnia	Suma pkt.
		2,97%		5,04%		1,47%		1,81%		0,052		65,27%		19,20%	
Lipowa	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,000	0	50,00%	1	0,00%	0	1
Spacerowa	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,000	0	64,71%	1	23,53%	1	2
Kościuszki	1,70%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,057	1	65,34%	0	21,02%	1	2
Skalna	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	11,46%	1	0,000	0	0,00%	0	0,00%	0	0
Cmentarna	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,000	0	0,00%	0	0,00%	0	0
Sołectwa															
Potworów	3,63%	1	3,63%	0	0,81%	0	1,04%	0	0,004	1	62,50%	1	17,74%	0	3
Brzeźnica	2,76%	0	2,76%	0	0,37%	0	1,04%	0	0,004	0	66,30%	0	15,10%	0	0
Opolnica	2,60%	0	2,86%	0	0,52%	0	2,08%	1	0,008	1	67,71%	0	14,32%	0	1
Przyłęk	4,59%	1	6,37%	1	1,48%	1	13,54%	1	0,028	0	63,85%	1	18,67%	0	5
Janowiec	3,20%	1	2,40%	0	0,00%	0	3,13%	1	0,024	1	64,80%	1	17,60%	0	3
Dębowina	2,00%	0	3,00%	0	0,00%	0	2,08%	1	0,030	0	61,00%	1	22,00%	1	2
Dzbanów	4,41%	1	4,90%	0	0,98%	0	2,08%	1	0,010	1	65,20%	1	22,55%	1	4
Laskówka	5,37%	1	4,70%	0	0,67%	0	4,17%	1	0,027	0	68,46%	0	22,82%	1	2
Grochowa	2,28%	0	4,23%	0	1,30%	0	3,13%	1	0,010	1	67,43%	0	13,36%	0	1

Źródło: opracowanie własne

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Tabela 77 Tabela wskaźników sfery środowiskowej w odniesieniu do liczby zameldowanych i średniej w gminie

Ulica/Sołectwo	Liczba zdegradowanych budynków na 1 mieszkańca	Średnia	Liczba budynków sprzed 1945r. na 1 mieszkańca	Średnia	Procent podmiotów gospodarczych	Średnia	ilość azbestu [m ² /os.]	Średnia	Dostępność komunikacji	Suma pkt.
		0,0120		0,0105		5,50%		4,92		
Rynek	0,0700	1	0,0700	1	0,00%	1	3,63	0	0	3
1 Maja	0,0000	0	0,0000	0	2,05%	1	0,34	0	0	1
Mickiewicza	0,0000	0	0,0000	0	0,34%	1	0,00	0	0	1
Fabryczna	0,0000	0	0,0000	0	4,79%	1	0,00	0	0	1
Grunwaldzka	0,0000	0	0,0000	0	5,82%	0	2,32	0	0	0
Jagiellońska	0,0000	0	0,0000	0	3,77%	1	0,14	0	0	1
Kolejowa	0,0408	1	0,0408	1	2,74%	1	5,33	1	0	4
Krakowska	0,0274	0	0,0205	0	2,40%	1	3,01	0	0	1
Kwiatowa	0,0000	0	0,0000	0	0,34%	1	0,00	0	0	1
Leśna	0,0000	0	0,0000	0	1,71%	1	0,00	0	0	1
Męki Pańskiej	0,0227	1	0,0114	1	1,71%	1	0,76	0	0	3
Noworudzka	0,0282	0	0,0282	0	1,03%	1	0,00	0	0	1
Plac Wolności	0,0517	1	0,0517	1	0,34%	1	0,00	0	0	3
Połna	0,0020	0	0,0000	0	4,45%	1	0,00	0	0	1
Zielona	0,0000	0	0,0000	0	0,00%	1	0,00	0	0	1
Główna	0,0450	1	0,0450	1	22,26%	0	0,00	0	0	2
Chabrowa	0,0000	0	0,0000	0	0,00%	1	0,00	0	0	1
Słoneczna	0,0000	0	0,0000	0	0,34%	1	0,00	0	0	1
Ogrodowa	0,1034	1	0,0000	0	1,03%	1	0,00	0	0	2

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Plac Kasztelański	0,0000	0	0,0000	0	0,00%	1	0,00	0	0	1
Lipowa	0,0000	0	0,0000	0	0,34%	1	0,00	0	0	1
Spacerowa	0,0000	0	0,0000	0	0,68%	1	0,00	0	0	1
Kościuszki	0,0000	0	0,0000	0	3,42%	1	0,13	0	0	1
Skalna	0,0000	0	0,0000	0	0,00%	1	0,00	0	0	1
Cmentarna	0,0000	0	0,0000	0	0,00%	1	0,00	0	0	1
Sołectwa										
Potworów	0,0000	0	0,0000	0	3,42%	1	13,93	1	0	2
Brzeźnica	0,0000	0	0,0000	0	8,22%	0	11,31	1	0	1
Opolnica	0,0052	1	0,0000	0	6,51%	0	10,57	1	0	2
Przyłęk	0,0104	0	0,0104	1	10,62%	0	6,57	1	0	2
Janowiec	0,0160	1	0,0160	0	2,05%	1	3,50	0	1	3
Dębowina	0,0000	0	0,0000	0	0,68%	1	3,25	0	0	1
Dzbanów	0,0000	0	0,0000	0	4,11%	1	6,41	1	1	3
Laskówka	0,0000	0	0,0000	0	2,05%	1	6,07	1	1	3
Grochowa	0,0065	1	0,0065	1	2,74%	1	9,40	1	0	4

Źródło: opracowanie własne

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Tabela 78 Tabela wskaźników – podsumowanie punktacji

Ulica / Sołectwo	Długotrwałe bezrobotni	Objęci wsparciem MOPS	Dotknięci chorobą alkoholową	Procent spraw o wykroczenia	Interwencje policji na osobę	Osoby w wieku produkcyjnym	Osoby w wieku poprodukcyjnym	Liczba zdegradowanych budynków na 1 mieszkańca	Liczba budynków sprzed 1945r. na 1 mieszkańca	Procent podmiotów gospodarczych	ilość azbestu [m ² /os.]	Dostępność komunikacji	Suma
Rynek	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	0	9
Kolejowa	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	0	9
Plac Wolności	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0	0	9
Mickiewicza	1	1	1	0	1	1	1	0	0	1	0	0	7
Fabryczna	0	1	1	1	0	1	1	0	0	1	0	0	6
Krakowska	1	1	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	6
Leśna	1	1	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	6
Grunwaldzka	0	1	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	5
Noworudzka	0	1	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	5
Polna	0	0	1	1	0	1	1	0	0	1	0	0	5
Główna	0	1	0	1	1	0	0	1	1	0	0	0	5
1 Maja	0	0	0	1	0	1	1	0	0	1	0	0	4
Męki Pańskiej	0	0	0	0	1	0	0	1	1	1	0	0	4
Jagiellońska	0	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	3
Kwiatowa	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	3
Zielona	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	3
Ogrodowa	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	3
Spacerowa	0	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	3

Ulica / Sołectwo	Długotrwale bezrobotni	Objęci wsparciem MOPS	Dotknięci chorobą alkoholową	Procent spraw o wykroczenia	Interwencje policji na osobę	Osoby w wieku produkcyjnym	Osoby w wieku poprodukcyjnym	Liczba zdegradowanych budynków na 1 mieszkańca	Liczba budynków sprzed 1945r. na 1 mieszkańca	Procent podmiotów gospodarczych	ilość azbestu [m ² /os.]	Dostępność komunikacji	Suma
Kościuszki	0	0	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	3
Lipowa	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	2
Skalna	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	2
Chabrowa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Słoneczna	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Plac Kasztelański	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Cmentarna	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Sołectwa													
Dzbanów	1	0	0	1	1	1	1	0	0	1	1	1	8
Przytek	1	1	1	1	0	1	0	0	1	0	1	0	7
Janowiec	1	0	0	1	1	1	0	1	0	1	0	1	7
Laskówka	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	1	1	6
Grochowa	0	0	0	1	1	0	0	1	1	1	1	0	6
Potworów	1	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1	0	5
Opolnica	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	1	0	4
Dębowina	0	0	0	1	0	1	1	0	0	1	0	0	4
Brzeźnica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1

Źródło: opracowanie własne

B. Obszar zdegradowany

Analiza stanu kryzysowego wykazuje, że obszar zdegradowany obejmuje dużą część gminy. Koncentracja problemów społecznych ma miejsce w większości sołectw gminy Bardo. Szczególnie negatywna sytuacja panuje w sołectwie Przytek i Dzbanów. W miejscowościach tych następuje szczególna kumulacja problemów społecznych i infrastrukturalno-środowiskowych. Siedem z jedenastu wskaźników wskazuje na znaczny stan zdegradowania zarówno tkanki społecznej, jak i pozostałych obszarów analizy. Obszar zdegradowany obejmuje również sołectwa:

- Dzbanów
- Janowiec
- Grochowa
- Potworów
- Laskówka
- Opolnica
- Dębowa

Relatywnie dobra sytuacja panuje w sołectwie Brzeźnica, gdzie analiza wykazuje zmniejszoną skalę problemów społecznych. Wszystkie sołectwa oprócz Brzeźnicy zostają zaklasyfikowane jako obszar zdegradowany.

W mieście Bardo największa koncentracja problemów społecznych występuje na ulicach:

- Rynek
- Kolejowa
- Plac Wolności

Ulice te jako szczególnie problemowe wskazywane były we wszystkich ankietach mieszkańców. Ulice, na których występują problemy społeczne i problemy w pozostałych obszarach analizy również objęte zostaną obszarem zdegradowanym. Oprócz ww. obszarów są to ulice:

- Mickiewicza
- Fabryczna
- Krakowska

-
- Leśna
 - Grunwaldzka
 - Noworudzka
 - Polna
 - Główna
 - 1 Maja
 - Męki Pańskiej
 - Jagiellońska
 - Kwiatowa
 - Zielona
 - Ogrodowa
 - Kościuszki
 - Lipowa
 - Skalna

Obszar zdegradowany posłuży do wyznaczenia obszaru rewitalizacji.

C. Podsumowanie

Przeprowadzona analiza stanów kryzysowych wykazała, że problemy gminy to:

- w sferze społecznej: problemy demograficzne zmniejszanie się populacji gminy, starzenie się społeczeństwa gminy, niski poziom zamożności mieszkańców, bezrobocie, przestępczość, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu społecznym,
- w sferze gospodarczej: niski poziom przedsiębiorczości oraz niski poziom konkurencyjności lokalnej gospodarki,
- w sferze środowiskowej: występowanie azbestu w materiałach pokryciowych,
- w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: brak dostępu do usług, w tym usług komunikacyjnych;
- w sferze technicznej: stopień degradacji tkanki technicznej.

Ponadto w sferze technicznej, jak wynika z przeprowadzonych konsultacji społecznych oraz wizji lokalnych, problem jest stan budynków mieszkalnych, zarówno stanowiących zasoby komunalne, jak też obiektów prywatnych. Problem ten potwierdzają wyniki badań ankietowych, przeprowadzonych z mieszkańcami gminy. **W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono, że 88% respondentów**

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

uznało problem rewitalizacji za ważny dla miasta, a 45% jest skłonnych włączyć się do prac podejmowanych przez Gminę lub mieszkańców w celu rewitalizacji wybranych obszarów.

Jako główne obszary problemowe wskazano: ubóstwo, bezrobocie, patologie (alkoholizm i narkomania), starzenie się społeczeństwa, migracja młodych mieszkańców, słaba aktywność społeczna mieszkańców, brak integracji społecznej.

W sferze gospodarczej wskazano jako najbardziej pilne do rozwiązania problemy: niedostateczna ilość miejsc pracy, brak inwestorów, niedostateczne wsparcie dla małych przedsiębiorstw. Niska estetyka przestrzeni publicznej

W sferze technicznej, przestrzennej i środowiskowej wskazano jako problemy: zły stan techniczny budynków mieszkalnych komunalnych, zły stan techniczny budynków mieszkalnych spółdzielczych i prywatnych, niedostateczna infrastruktura drogowa i komunikacyjna (w tym brak dróg rowerowych), niedostateczna ilość i stan terenów rekreacyjno – wypoczynkowych.

Dodatkowo ankietowani wskazali oczekiwane efekty uzyskane w wyniku procesu rewitalizacji. Jako najważniejsze respondenci wytypowali poprawienie jakości i estetyki przestrzeni publicznych, poprawę bezpieczeństwa w miejscach publicznych, podniesienie standardów życia w społeczeństwie oraz eliminacja patologii społecznych.

D. Limitacja obszaru rewitalizacji

Limitacja obszaru zdegradowanego do obszaru rewitalizacji spowodowana jest koniecznością koncentracji działań, środków finansowych i zasobów. Koncentracja i precyzyjne działanie na tkance społecznej, środowiskowej i technicznej przyniesie szybsze i bardziej wymierne efekty. Precyzyjne wyznaczenie obszaru rewitalizacji i objęcie bezpośrednim wsparciem ograniczonej przestrzeni i konkretnej ilości osób przyczyni się w rzeczywistości poprzez efekt synergii do objęcia wsparciem całej powierzchni gminy i wszystkich jej mieszkańców. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Prace zespołu ds. rewitalizacji oraz konsultacje z mieszkańcami pozwoliły na ostateczne ustalenie obszaru rewitalizacji w mieście Bardo i koncentracji w historycznie i turystycznie cennym centrum miasta oraz ulicach szczególnie dotkniętych problemami. Jednocześnie obszar ten posiada wielki

potencjał rozwoju społeczno-gospodarczego. Jest wizytówką całej gminy. Na terenie obszaru i w jego bezpośredniej strefie oddziaływania znajdują się cenne zabytki i atrakcje turystyczne:

- Bazylika Mniejsza Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny
- Muzeum Sztuki Sakralnej i Szopka Panoramiczna
- Przystanie raftingu
- Droga Krzyżowa z punktami widokowymi
- Wzgórze Różańcowe
- Trasy spacerowe
- Rzeka Nysa Kłodzka, Przełom Bardzki
- Rynek
- Dawne zajazdy

Obszar ten jest najczęściej odwiedzany przez turystów, posiada największy potencjał rozwojowy i możliwość generowania efektów synergii, stanowi jednocześnie centrum życia społeczno-kulturowego dla mieszkańców całej gminy.

Rewitalizacja przestrzeni miejskiej w Bardzie przyciągnie do gminy dodatkowych turystów, zmobilizuje mieszkańców do wspólnego działania na rzecz rozwoju. Wyznaczony obszar niesie za sobą największe szanse na osiągnięcie założonych celów rewitalizacji istotnych dla rozwoju całej gminy.

Spółecznie uzgodniony obszar rewitalizacji zostały wyznaczony wokół ulic:

- Jagiellońska
- Główna
- Kościuszki nr 19
- Krakowska 1a, 1
- Noworudzka nr 1-10
- Rynek
- 1 Maja
- Kolejowa
- Plac Wolności
- Męki Pańskiej

- Skalna
- Fabryczna 1 - 19

Ulica Skalna jest ulicą niezamieszkałą jednak jest integralną częścią układu funkcjonalnego historyczno-turystycznego obszaru centralnego gminy. Przy Skalnej zlokalizowany jest szlak turystyczny na obryw skalny oraz przystań wodna raftingu, kajaków wraz z częścią gastronomiczną. Rzeka Nysa Kłodzka jest istotną dominantą w rewitalizowanym obszarze, dlatego zdecydowano się objąć zasięgiem obszaru rewitalizacji tereny zdegradowane wokół rzeki, czyli ulicę Skalną. Dodatkowo ulica ta objęta jest problemem przestępczości, co degraduje życie społeczne w gminie. Rewitalizacja przestrzeni miejskiej w Bardzie przyczyni się do stworzenia warunków dla rozwoju i osiągnięcia celów rewitalizacji.

Obszar zamieszkały jest przez 1330 osób, co stanowi 25% wszystkich mieszkańców gminy wg danych na koniec czerwca 2016 r. Obszar zajmuje ok. 70 ha powierzchni, co stanowi 2,4% powierzchni gminy.

Tabela 79 Liczba zameldowanych w obszarze objętym rewitalizacją

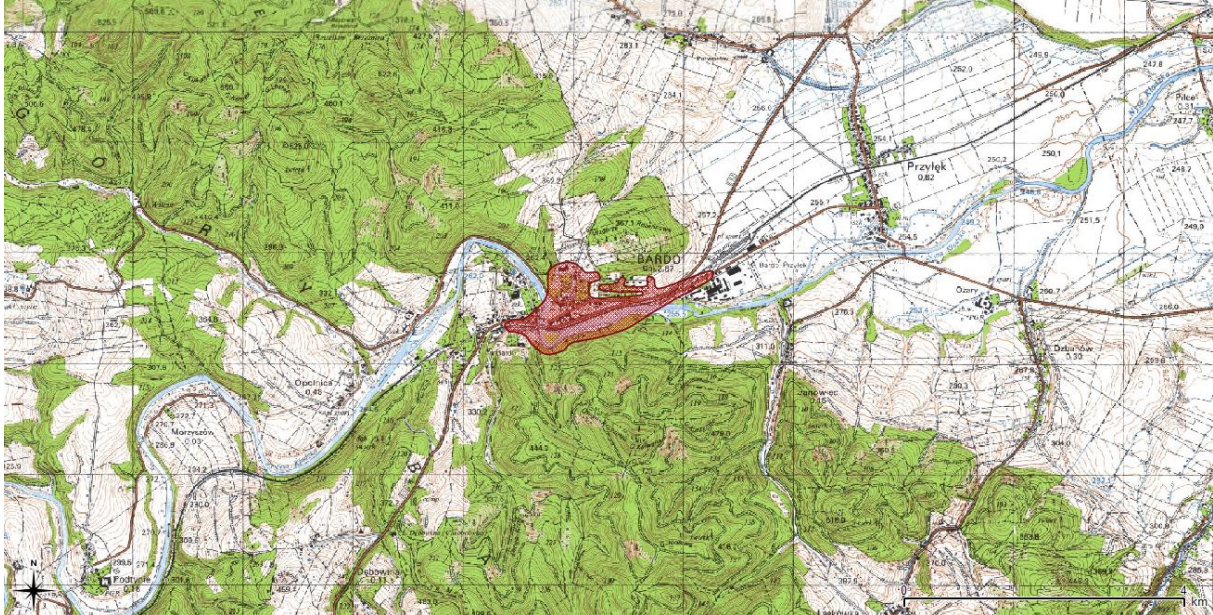
Ulica	Liczba zameldowanych
1 Maja	105
Fabryczna 1-19	113
Główna	557
Jagiellońska 1-10	107
Kolejowa 1-19	80
Kościuszki 19	10
Krakowska 1 i 1a	41
Męki Pańskiej	88
Noworudzka 1-10	71
Plac Wolności	58
Rynek	100
Skalna	0
Razem	1330

Źródło: dane wg UMIG

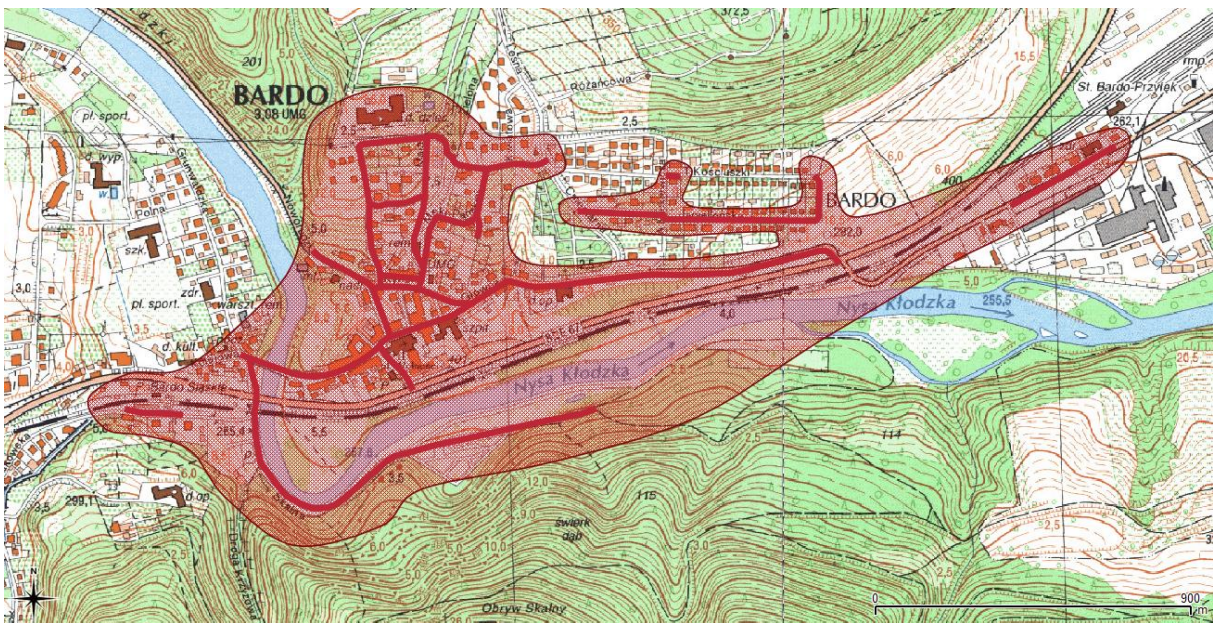

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Rysunek 14 Obszar rewitalizacji, skala 1:50 000.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z geoportal.gov.pl

Rysunek 15 Obszar rewitalizacji, skala 1:10 000
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z geoportal.gov.pl

E. Analiza SWOT

W trakcie warsztatów przeprowadzono sesję roboczą dotyczącą analizy SWOT (słabych i mocnych strony, szans i zagrożeń). Procedura SWOT jest narzędziem analitycznym, które pozwala uporządkować wiedzę nt. sytuacji wewnętrznej oraz otoczenia obszaru wskazanego do rewitalizacji. Pozwala wytypować najistotniejsze mocne strony oraz szanse, w oparciu, o które powinny być realizowane działania rewitalizacyjne, wpisujące się w długofalową politykę rozwoju gminy i jej otoczenia. Ponadto analiza słabych stron oraz zagrożeń wskazuje, które problemy obszaru rewitalizacji i zdegradowanego powinny być eliminowane lub przezwyciężane w pierwszej kolejności i jakich zagrożeń należy unikać w trakcie działań rewitalizacyjnych.

Mocne strony	Słabe strony
korzystne położenie geograficzne w obszarze nadgranicznym, położenie przy DK nr 8 występowanie zasobów przyrodniczych, historyczno-kulturalnych, położenie nad Nysą Kłodzką, liczne zabytki, bogate tradycje lokalne, koncentracja obszaru zdegradowanego w obrębie centrum historyczno-kulturowego, bogaty kalendarz imprez kulturalnych i sportowych, np. festiwali i imprez cyklicznych, członkostwo w Stowarzyszeniu QWsi.	starzenie się społeczeństwa i niekorzystny trend struktury wieku społeczeństwa – bardzo dynamiczny wzrost populacji w wieku poprodukcyjnym oraz spadek populacji w wieku przedprodukcyjnym, znaczny odsetek osób korzystających z pomocy społecznej, duży odsetek osób bezrobotnych niska aktywność osób w wieku produkcyjnym w kierunku rozwoju własnej przedsiębiorczości w stosunku do średnich wartości na poziomie kraju, województwa i powiatu, problem jakości powietrza związany z niską emisją i sposobem ogrzewania w dynamiczny wzrost liczby porad lekarskich związanych ze starzeniem się społeczeństwa, niski stopień wykorzystania miejsc noclegowych niewystarczająca liczba szlaków, tras i ścieżek, rowerowych, w tym ścieżek leśnych, niski poziom bezpieczeństwa, w tym brak infrastruktury drogowej i chodników przy DK 8 (oświetlenie, pasy, przystanki itp.), niski poziom aktywności obywatelskiej lokalnego społeczeństwa,
Szanse	Zagrożenia
możliwość zwiększenia aktywności lokalnej społeczności w zakresie aktywniejszego uczestnictwa w życiu kulturalnym i aktywności fizycznej, dobra współpraca jednostek organizacyjnych gminy, możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych, stworzenie oferty kulturalno-turystycznej dla turystów krajowych i zagranicznych rozwój turystyki i lokalnego produktu turystycznego, rozbudowa ścieżek i tras rowerowych i biegowych, duża ilość stowarzyszeń,	długotrwałe procedury uzyskiwania pozwoleń na inwestycje brak pewności źródeł finansowania inwestycji, brak wystarczających środków unijnych na realizację strategicznych zadań gminy, zmieniające się przepisy prawa.

XI. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Wizja rozwoju obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji to oczekiwany stan docelowy uwzględniający oczekiwania grup docelowych. Wizja pomaga ukierunkowanie się w zakresie działań strategicznych. Przypomina o wiodącej potrzebie zmian oraz warunkuje ducha przemian.

Wizja jako uwspólnione dążenie społeczności lokalnej do stanu, w którym nie tylko zażegnana została sytuacja kryzysowa, ale również rozwinięty został potencjał obszaru. Funkcjonuje jako wyobrażenie, które przyświeca wszystkim działaniom towarzyszącym realizacji procesu rewitalizacji.

Wizja powinna wypełniać następujące cechy:

- ukierunkowanie - umożliwia weryfikację zgodności bieżących działań z długofalowymi zamierzeniami i wartościami,
- integrowanie - stanowi wartość, wokół której ogniskują się emocje i wartości
- inspirowanie - zachęca do innowacji zmierzających do szybszego, lepszego, tańszego wcielenia w życie zamierzeń zawartych w wizji,

Wizja powinna być również spójna z dokumentami strategicznymi gminy.

Wizja rozwoju gminy jest następująca:

Bardo – Miasto Cudów. Gmina atrakcyjna dla mieszkańca, turysty i biznesu.

Wizja rozwoju obszaru objętego rewitalizacją, tworzona była podczas prac warsztatowych.

Uzgodniono, że rewitalizacja opierać się będzie o następujące wartości:

- zapewnienie włączenia osób starszych i młodych w życie społeczne i kulturalne
- bezpieczeństwo obszaru dla mieszkańca i turysty
- przywrócenie estetyki i ładu architektonicznego
- poszanowanie środowiska naturalnego
- aktywizację i mobilizację społeczności lokalnej

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

-
- zapewnienie warunków do zakładania nowych firm

Jako wspólną wizję zaakceptowano:

Bardo Miasto Cudów. Piękne, ekologiczne, bezpieczne i tworzące nowe możliwości.

Realizacja zadań i celów strategicznych powinno przyświecać wypełnianiu tej wizji.

Działania podjęte do realizacji powinny sprawić, że obszar stanie się estetyczny. Prowadzone prace przy obiektach mieszkalnych, czy zabytkowych poprawi wizualną stronę obszaru. Dodatkowo rozwiązania proekologiczne zastosowane przy pracach zapewnią bezpieczeństwo ekologiczne. Zmniejszą emisję do atmosfery, budynki będą bardziej energooszczędne.

Tak wypracowane nowe oblicze obszaru będzie bardziej atrakcyjne dla mieszkańca, turysty, czy osoby chcącej uruchamiać biznes na terenie objętym rewitalizacją. Spodziewane jest utworzenie nowych miejsc pracy w turystyce, rzemiośle i usługach.

Utworzenie obszarów przeznaczonych na inwestycje przyczyni się do trwałego rozwoju obszaru. Inwestycje będą oparte o rozwiązania nowoczesne i proekologiczne. Obszar zrewitalizowany ma stworzyć nowe możliwości rozwoju, który będzie promieniował na całą gminę.

Nowa estetyka i nowa jakość w gminie przyczyni się do wzrost ilości turystów. Co z kolei będzie przyczynkiem do rozwoju oferty w tym zakresie. Spodziewane jest pojawienie się nowych działalności gospodarczych w tym obszarze. Podczas spotkań rewitalizacyjnych grupa wskazywała, na potencjał ukryty i w tkance technicznej, ale przede wszystkim w społeczności. Podczas spotkań powstawały nowe inicjatywy, często nisko kosztowe, które ujawniały potencjał, który po stworzeniu odpowiednich warunków może zostać wykorzystany. Celem rewitalizacji jest przecież stworzenie nowych warunków do wykorzystania endogenicznego potencjału.

Wypracowane rozwiązania rewitalizacyjne pomogą wypełnić misję i otworzyć nowe możliwości.

XII. Cele rewitalizacji i kierunki działań

Wizja wytycza kierunki działań, które odpowiadają zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym. Aby wizja została zrealizowana powinny zostać wyznaczone cele strategiczne oraz cele szczegółowe, których osiągnięcie będzie:

- realne
- mierzalne
- umiejscowione w czasie.

Cele powinny stanowić punkty odniesienia przy planowaniu konkretnych działań. Cele wynikają z przeprowadzonej diagnozy stanu obecnego dla obszaru kryzysowego.

W trakcie prac grupy projektowej, w skład, której wchodziłi przedstawiciele różnych grup społecznych, określono główne cele i kierunki rewitalizacji:

- **CEL 1. Aktywizacja społeczna i wykorzystanie potencjału ludzkiego.**
- **CEL 2. Stworzenie warunków do rozwoju gospodarczego opartego o turystykę**
- **CEL 3. Poprawa jakości życia mieszkańców**

Cele strategiczne odpowiadają na zapotrzebowanie wynikające z analizy obszarów kluczowych.

CEL 1. Aktywizacja społeczna i wykorzystanie potencjału ludzkiego.

Cel Szczegółowy: 1.1. Stwarzanie warunków do rozwoju kapitału ludzkiego poprzez działania wspierające.

Działania:

- 1.2.1. Wspieranie działalności organizacji pozarządowych
- 1.2.2. Wspieranie integracji aktywistów lokalnych – utworzenie nieformalnego Forum dla Barda, którego działaniem inicjowałoby nowe projekty i wydarzenia lokalne.
- 1.2.3. Działanie na rzecz zatrudnienia, w tym zatrudnienia na terenach zdegradowanych.
- 1.2.4. Nauka i promowanie postaw proaktywnych, wśród dzieci i młodzieży.
- 1.2.5. Wspieranie i inicjowanie projektów rozwojowych dla klientów OPSu
- 1.2.6. Promowanie małych form projektów obywatelskich
- 1.2.7. Wspieranie lokalnego patriotyzmu

- 1.2.8. Włączanie mieszkańców w organizację wydarzeń gminnych
- 1.2.9. Organizacja lokalnych wydarzeń inicjowanych przez społeczność
- 1.2.10. Promocja zdrowego i aktywnego trybu życia.
- 1.2.11. Wspieranie wydarzeń kulturalnych i sportowych.

Cel Szczegółowy 1.2. Rozwój infrastruktury społecznej.

Działania:

- 1.2.1. Poprawia bezpieczeństwa publicznego.
- 1.2.2. Stworzenie przestrzeni publicznych, jako miejsca spotkań społeczności lokalnej
- 1.2.3. Rozbudowa infrastruktury sportowej, kulturowej, rekreacyjnej
- 1.2.4. Dbanie o estetykę przestrzeni publicznej w zakresie małej i dużej architektury
- 1.2.5. Rewitalizacja zdegradowanej tkanki technicznej

CEL 2. Stworzenie warunków do rozwoju gospodarczego opartego o turystykę

Cel szczegółowy 2.1. Rozwój potencjału turystycznego.

Działania:

- 2.1.1 Organizacja wydarzeń atrakcyjnych dla turystyki
- 2.1.2 Promocja oferty turystycznej gminy
- 2.1.3 Wspieranie i rozwój oferty w zakresie branż wspierających turystykę: kultury, sportu i rzemiosła lokalnego.
- 2.1.4 Tworzenie, wspieranie rozwoju i marketingu lokalnych produktów turystycznych.
- 2.1.5 Włączenie się w regionalne struktury promocji i organizacji turystyki.
- 2.1.6 Popieranie działań w zakresie kształcenia kadr dla turystyki.
- 2.1.7 Wspieranie postawy proekologicznej wśród mieszkańców i turystów.

Cel szczegółowy 2.2. Rozwój infrastruktury wspierającej gospodarkę.

Działania:

- 2.2.1 Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości wraz z niezbędną infrastrukturą
- 2.2.2 Rewitalizacja tkanki technicznej ważnej z punktu widzenia turystyki
- 2.2.3 Poprawa estetyki otoczenia miejsc atrakcyjnych turystycznie.
- 2.2.4 Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.

2.2.5 Działania inwestycyjne w zakresie gospodarki niskoemisyjnej. Wprowadzanie komponentów proekologicznych do inwestycji na terenie zdegradowanym takie jak: termomodernizacja, wymiana źródeł ciepła, rozwiązania BAT.

2.2.6 Wspieranie rozwiązań w zakresie odnawialnych źródeł energii.

CEL 3. Poprawa jakości życia mieszkańców

Cel szczegółowy 3.1. Rozwój infrastruktury.

Działania:

3.1.1 Rewitalizacja mieszkaniowej tkanki gminy.

3.1.2 Działania na rzecz poprawy jakości powietrza.

3.1.3 Działania na rzecz poprawy dostępności komunikacyjnej

3.1.4 Montaż oświetlenia i monitoringu ulicznego w obszarach narażonych na działania przestępcze.

Cel szczegółowy 3.2. Rozwój oferty dla społeczności lokalnej.

Działania:

3.2.1 Wspieranie i organizacja działań kulturowych na terenie gminy.

3.2.2 Włączenie osób starszych w życie społeczne.

3.2.3 Rozwój oferty sportowo-rekreacyjnej dla dzieci i młodzieży.

3.2.4 Stworzenie działań między generacyjnymi umożliwiających współpracę wszystkich grup wiekowych.

XIII. System zapewnienia komplementarności.

Rewitalizacja to systemowo rozumiany proces zmiany i naprawy obszaru problemowego, dokonany w taki sposób, aby jego efekty wpływały na rozwój całej gminy. Działania i projekty stanowiące jego całość muszą współdziałać i wykorzystywać efekt synergii. Aspekt społeczny zmian jest wiodący przy uznaniu pomocniczej roli obszarów:

- gospodarczych
- przestrzenno-funkcjonalnych
- technicznych

- środowiskowych

Program rewitalizacji realizowany będzie poprzez projekty, których autorami będzie sektor publiczny i prywatny. Do zgłaszania projektów zaproszone zostały szerokie grupy interesariuszy. Projekty realizowane będą ze środków zewnętrznych, jak i środków własnych. Szerokie spektrum projektów i rozwiązań pomoże uzyskać najlepsze efekty i wypracować rezultaty, które przyczynią się do osiągnięcia wskaźników rozwoju.

Wzajemne powiązania między projektami wzmocnią efekty każdego projektu, pod warunkiem zadbania o wzajemną komplementarność. Komplementarność projektów i wykorzystanie efektów synergii przyczyni się do zwiększenia szans powodzenia całego procesu.

Komplementarność projektów może następować na wielu poziomach. Im więcej projekt będzie posiadał wspólnych płaszczyzn z innymi tym lepiej wzmocni efekt oddziaływania na obszar kryzysowy.

Projekty mogą oddziaływać na siebie na następujących płaszczyznach:

- Komplementarność problemowa
- Komplementarność przestrzenno-funkcjonalna
- Komplementarność terminowa
- Komplementarność finansowa

Komplementarność problemowa powinna towarzyszyć jak największej ilości projektu. W ramach tej komplementarności projekty powinny odpowiadać na potrzeby i diagnozę sytuacji kryzysowej. Im więcej płaszczyzn problemowych pokrytych zostanie przez projekt, tym większe szanse na odwrócenie degradacji.

Komitet Rewitalizacji powinien uwrażliwiać autorów projektów na obszary problemowe i kierunkować projekty rozwiązania proaktywne. Spotkania w ramach grup roboczych pokazały, że interesariusze są otwarci na współpracę i wspólne dążenie do rozwiązań systemowych.

Koordynacja działań pomiędzy sektorem publicznym i prywatnym jest niezwykle istotna dla rozwinięcia potencjału projektów. Projekty realizowane w partnerstwie mogą być odpowiedzią na zwiększenie koordynacji projektów.

Komplementarność przestrzenno-funkcjonalna powinna być rozumiana, jako działanie oddziałujące na obszar w możliwie największym ujęciu. Projekty dotyczące obszaru zdegradowanego nie powinny działać tylko w obrębie danej ograniczonej lokalizacji, ale powinny mieć możliwie największy zasięg przestrzenny. Projekty realizowane w partnerstwie powinny najpełniej oddziaływać na obszar. Działania powinny być realizowane z uwzględnieniem kontekstu przestrzennego oddziaływania na obszar zdegradowany. Kompleks działań i projektów powinny pokrywać oddziaływaniem cały obszar kryzysowy. Należy zadbać, aby projektodawcy mieli potencjał wpływania na maksymalny obszar. Spotkania w ramach grup roboczych są jedną z odpowiedzi, jak uzyskać komplementarność projektów.

Komplementarność okresowa (terminowa) może być rozumiana, jako łączność projektów i działań z poprzednią perspektywą programową oraz z działaniami planowanymi w ramach obecnych ram czasowych. Nawiązanie i wykorzystanie efektów działań poprzednich oraz działań, które realizowane będą w ramach obecnego okresu jest kluczowe do osiągnięcia efektów skali projektów. Działania powinny być również koordynowane w czasie, tak, aby uniknąć obciążeń dla społeczeństwa i środowiska. Działania integrujące projektodawców są kluczowe dla powodzenia całego procesu.

Komplementarność finansowa rozumiana, jako komplementarność źródeł finansowania nawiązuje to planu finansowania przedsięwzięć. Projekty ubiegają się mogą o środki zewnętrzne:

- Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
- Europejskiego Funduszu Społecznego
- Środków z Europejskiego Obszaru Gospodarczego
- Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
- Funduszu Spójności
- Środki rządowe i samorządowe

Projekty powinny też uwzględniać udział środków własnych. Należy zapobiec podwójnemu finansowaniu. Ubieganie się o środki zewnętrzne, wymaga wkładu własnego. Koordynacja współpracy w zakresie zapewnienia środków dla projektów powinno zostać wsparte przez działalność Komitetu Rewitalizacji i jednostek samorządu terytorialnego. Utworzenie systemu wsparcia potencjalnych beneficjentów pod względem: informacyjnym, organizacyjnym i eksperckim.

Utworzenie Komitetu Rewitalizacji i wyznaczenie osób wspierających projektodawców jest istotnym elementem koordynacji i wymiany informacji między interesariuszami.

XIV. System realizacji programu rewitalizacji

System realizacji programu rewitalizacji można podzielić na dwie ważne fazy:

- Faza przygotowawcza – planistyczna
- Faza realizacji i ewaluacji

Faza pierwsza jest przygotowaniem całego procesu, zaplanowaniem jego przebiegu, wyłonieniem propozycji projektowych. Za fazę przygotowawczą odpowiada, jako inicjator Jednostka Samorządu Terytorialnego – Gmina Bardo. Nie jest to jedyny, ani najważniejszy uczestnik tej fazy. Naczelna zasada zgodnie z ustawą o rewitalizacji to partycypacja społeczna. W ramach analizy zidentyfikowano najważniejszych interesariuszy i włączono ich w prace nad procesem przygotowawczym. Zasada partnerstwa grup interesów i wdrożenie tego partnerstwa w instytucjonalne ramy jest niezbędne do powodzenia całości procesu rewitalizacji – obu faz.

Aby faktowi współpracy i uczestnictwa społecznego nadać instytucjonalne ramy powołano Komitet Rewitalizacyjny, który składa się ze stałych członków, ale też jest otwarty na wszystkich zainteresowanych. Spotkania Komitetu są otwarte dla chętnych.

Zasada partnerstwa i aktywnego włączenia w Gminie polega na:

- Tworzeniu klimatu do wzajemnej wymiany myśli, opinii i pomysłów.
- Zaproszeniu szerokiej grupy i inkluzywny charakter całego procesu rewitalizacji
- Prowadzenia analiz i badań w zakresie obszarów problemowych i kwestii ważnych i pilnych ze społecznego punktu widzenia
- Otwartości i szerokich ramach czasowych konsultacji w gminie zarówno w procesie rewitalizacji, jak i obszarach innej działalności
- Prowadzeniu dialogu oficjalnego np. w formie ankiet i dialogu nieformalnego z mieszkańcami i interesariuszami
- Inicjowania wspólnych przedsięwzięć zarówno infrastrukturalnych, jak i „miękkich” nisko kosztowych

-
- Wykorzystania efektu synergii dzięki współpracy różnych grup interesów
 - Koncentracja na społecznych efektach działań rewitalizacyjnych
 - Inicjowaniu projektów, które przyczynią się do trwałego i zrównoważonego rozwoju
 - Włączanie elementów proekologicznych do działań i projektów
 - Aktywny udział mieszkańców w realizacji projektów
 - Wprowadzenie nadzoru społecznego nad procesem rewitalizacji.

Realizacja projektów rewitalizacyjnych spoczywa na pomysłodawcach i potencjalnych beneficjentach.

Jednak Komitet Rewitalizacyjny rekomenduje:

- Włączanie elementów prospołecznych, integrujących społeczność lokalną w każdy projekt
- Stosowanie rozwiązań związanych z ochroną klimatu i ochroną środowiska
- Poprawę estetyki otoczenia.
- Realizacji działań i projektów nisko kosztowych włączającą zróżnicowane grupy interesariuszy, zwłaszcza osoby młode, seniorów i osoby bez zatrudnienia.

Istotnym elementem realizacji projektu rewitalizacji będzie prowadzenie działań w zakresie:

- Monitoringu
- Ewaluacji

Monitoring jest to proces nadzorowania i zbierania informacji na temat przebiegu procesu. Ewaluacja posiada w sobie elementy oceny i tzw. „feedback” w stosunku do działań rewitalizacyjnych.

Komitet Rewitalizacyjny uczestniczyć będzie w całym procesie rewitalizacyjnym od projektowania do oceny skutków i wskaźników rewitalizacji. Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji – wskazuje, że jednym z najważniejszych narzędzi realizacji programu rewitalizacji – zapewniających jego uspołecznienie oraz komplementarność jest właśnie Komitet Rewitalizacji (także jako Zespół ds. Rewitalizacji).

Ustawa przewiduje obowiązek powołania organu o funkcji opiniodawczo-doradczej – Komitetu Rewitalizacji (zgodnie z dokumentem Ustawa o Rewitalizacji – praktyczny komentarz). Komitet nie stanowi nowego organu gminy (tymi pozostają wyłącznie burmistrz i rada gminy), lecz podmiot, który nie dysponuje żadnymi uprawnieniami władczymi. Zadaniem Komitetu jest dostarczanie w procesie rewitalizacji opinii i stanowisk, które mają pomóc gminie w prawidłowym ukształtowaniu jego

przebiegu. Na forum Komitetu możliwe jest również prowadzenie dyskusji (dialogu) na temat planowanych rozwiązań, sposobu ich realizacji oraz ewaluacji rewitalizacji. Komitet stanowi organizacyjny łącznik między organami gminy a pozostałymi interesariuszami rewitalizacji, stanowiąc jeden ze środków zapewnienia partycypacyjnego charakteru rewitalizacji.

Komitet Rewitalizacji, aby sprawnie wypełniać swoją funkcję – jako miejsce dialogu, wymiany opinii i inicjowanie nowych projektów, powinien być wspierany organizacyjnie przez Urząd Miasta i jednostki podległe Burmistrzowi. Udział przedstawicieli Gminy jako Jednostki Organizacyjnej jest wskazany. Jednakże w przypadku głosowania, czy obradowania nad projektami, czy uchwałami Gminy, osoba taka powinna wstrzymać się od głosu (zasada bezstronności).

Powołanie Komitetu Rewitalizacji jest kluczowym punktem w procesie rewitalizacji gminy. Może to nastąpić w dowolnym momencie – również przed rozpoczęciem prac projektowych, ale także po uchwaleniu Programu.

Podsumowując realizacja procesu rewitalizacji składać się będzie z następujących elementów i działań:

- Przygotowanie, zbieranie materiałów, analiz nad projektem programu rewitalizacji.
- Aktywne uczestnictwo stałego Komitetu Rewitalizacji oraz otwartość na nowych uczestników w procesie uczestnictwa i konsultacji społecznych.
- Stworzenie projektu programu wraz z propozycjami programowymi.
- Opiniowanie projektu zmian.
- Realizacja programu rewitalizacji.
- Monitoring.
- Ewaluacja.

Proces konsultacji i uczestnictwa społecznego w procesie będzie przebiegał przez wszystkie te punkty projektowe jako jego horyzontalna zasada realizacji.

XV. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

A. Lista A

Tabela 80 Tabela przedsięwzięć rewitalizacyjnych Lista A

Lp.	Nazwa projektu	Nazwa wnioskodawcy	Uzasadnienie realizacji	Cel (cele) projektu	Zakres realizowanych zadań	Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	Szacowana wartość projektu brutto	Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji
1.	Remont dachu	Wspólnota mieszkaniowa ul. 1 Maja 5 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- remont dachu, - remont elewacji, - remont klatki schodowej, - wymiana stolarki drzwiowej i okiennej	ul. 1 Maja 5 57-256 Bardo	150 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 333,39 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania
2.	Remont dachu	Wspólnota mieszkaniowa ul. 1 Maja 10 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- remont dachu, - przemurowanie kominów, - remont instalacji gazowej	ul. 1 Maja 10 57-256 Bardo	80 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 244,42 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania
3.	Rewitalizacja	Wspólnota	Budynek o	Celem głównym projektu jest poprawa	Remont elewacji w	ul. 1 Maja 7	140 000,00 zł	Wskaźniki produktu: m ²

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Lp.	Nazwa projektu	Nazwa wnioskodawcy	Uzasadnienie realizacji	Cel (cele) projektu	Zakres realizowanych zadań	Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	Szacowana wartość projektu brutto	Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji
	budynku wielorodzinnego ul. 1 Maja 7 w Bardzie polegająca na remoncie elewacji i dachu	mieszkaniowa ul. 1 Maja 7 w Bardzie	znacznym stopniu degradacji ścian, elewacji i dachu. Rewitalizacja zakończy ten proces	warunków życia i bezpieczeństwa mieszkańców (właściciele mieszkań) budynku przy ulicy 1 Maja w Bardzie poprzez poprawę stanu technicznego, celem pośrednim jest zapobieganie dalszej degradacji budynku poprzez remont elewacji.	szczegółności obejmować będzie wymianę uszkodzonych tynków i detali architektonicznych, wymiana obróbek blacharskich. Wykonanie cienkowarstwowych wypraw elewacyjnych. Wymiana pokrycia dachowego	57-256 Bardo		Wartość docelowa: 226,88 Wskaźniki rezultatu: ilość osób Wartość docelowa: 6 osób
4.	Remont elewacji wraz z ociepleniem oraz remont klatki schodowej	Wspólnota mieszkaniowa ul. Fabryczna 3 i 5 w Bardzie	Problem w sferze technicznej. Budynek mocno zniszczony, znajdujący się w przemysłowej strefie Barda. Kosztowna eksploatacja budynku. Brak ocieplenia	Poprawa jakości życia i estetyki Cel szczegółowy 3.1	- remont elewacji, - wykonanie termomodernizacji, - tynkowanie ścian, - remont klatek schodowych, - wymiana drzwi, wejściowych, - naprawa tynków, - naprawa schodów, - malowanie ścian	ul. ul. Fabryczna 3 i 5 57-256 Bardo	220 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 659 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania
5.	Remont dachu i wymiana drzwi	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 7 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- remont dachu, - remont instalacji gazowej, - remont instalacji	ul. Główna 7 57-256 Bardo	180 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 291,1 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Lp.	Nazwa projektu	Nazwa wnioskodawcy	Uzasadnienie realizacji	Cel (cele) projektu	Zakres realizowanych zadań	Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	Szacowana wartość projektu brutto	Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji
			obniża estetykę miasta		elektrycznej, - remont elewacji, ocieplenie budynku, - remont klatki schodowej			budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania
6.	Remont dachu i elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 8 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- remont dachu, - remont instalacji gazowej, - remont elewacji, - remont instalacji kanalizacyjnej, - ocieplenie budynku, - remont klatki schodowej, - remont instalacji elektrycznej, - wymiana stolarki drzwiowej	ul. Główna 8 57-256 Bardo	85 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 165,90 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania
7.	Remont dachu i elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 11 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- remont dachu, - ocieplenie budynku, - wymiana stolarki drzwiowej i okiennej, - remont instalacji elektrycznej, remont instalacji	ul. Główna 11 57-256 Bardo	100 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 311,8 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i

Lp.	Nazwa projektu	Nazwa wnioskodawcy	Uzasadnienie realizacji	Cel (cele) projektu	Zakres realizowanych zadań	Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	Szacowana wartość projektu brutto	Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji
					sanitarnej			miejsca zamieszkania
8.	Remont dachu i elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 12 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- remont dachu, - ocieplenie budynku, - wymiana stolarki drzwiowej i okiennej, - przyłączenie do sieci kanalizacji sanitarnej miejskiej, - remont instalacji elektrycznej,- likwidacja szamba, - remont instalacji kanalizacyjnej	ul. Główna 12 57-256 Barda	93 500,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 146,01 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania
9.	Remont dachu i elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 13 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- remont dachu, - ocieplenie budynku, - wymiana stolarki drzwiowej i okiennej, - remont instalacji gazowej, - remont instalacji elektrycznej, - remont klatki schodowej, - remont instalacji	ul. Główna 13 57-256 Barda	100 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 166,49 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Lp.	Nazwa projektu	Nazwa wnioskodawcy	Uzasadnienie realizacji	Cel (cele) projektu	Zakres realizowanych zadań	Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	Szacowana wartość projektu brutto	Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji
10.	Remont dachu i elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 15 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	sanitarnej - remont dachu, - ocieplenie budynku, - wymiana stolarki drzwiowej i okiennej, - przyłączenie do sieci kanalizacji sanitarnej - remont klatki schodowej - likwidacja szamba, - remont instalacji kanalizacyjnej - remont schodów wewnętrznych- remont elewacji	ul. Główna 15 57-256 Bardzo	150 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 188,7 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania
11.	Remont dachu i remont elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 16 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- remont dachu, - przyłączenie do sieci sanitarnej kanalizacyjnej, - przemurowanie kominów - likwidacja szamba, - remont elewacji, - remont instalacji elektrycznej,	ul. Główna 16 57-256 Bardzo	200 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 164,55 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Lp.	Nazwa projektu	Nazwa wnioskodawcy	Uzasadnienie realizacji	Cel (cele) projektu	Zakres realizowanych zadań	Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	Szacowana wartość projektu brutto	Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji
					- remont instalacji wod-kan,, - remont instalacji gazowej			
12.	Remont klatki schodowej i wymiana drzwi	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 20-22 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- remont klatki schodowej, - wymiana stolarki drzwiowej	ul. Główna 20-22 57-256 Bardo	40 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 651,03 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania
13.	Remont instalacji gazowej, renowacja drzwi	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 28 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- renowacja stolarki drzwiowej, - remont instalacji gazowej, - remont instalacji wodnej	ul. Główna 28 57-256 Bardo	25 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 186,66 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania
14.	Remont dachu i elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 30 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- remont dachu z kominami - wymiana stolarki drzwiowej - remont elewacji,	ul. Główna 30 57-256 Bardo	90 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 124,14 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Lp.	Nazwa projektu	Nazwa wnioskodawcy	Uzasadnienie realizacji	Cel (cele) projektu	Zakres realizowanych zadań	Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	Szacowana wartość projektu brutto	Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji
			miasta		- ocieplenie budynku, - remont klatki schodowej			Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania
15.	Remont kominów	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 33 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- remont kominów	ul. Główna 33 57-256 Bardo	15 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 262,38 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania
16.	Remont dachu i remont elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 34 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- remont klatki schodowej, - renowacja stolarki okiennej i drzwiowej, - remont elewacji	ul. Główna 34 57-256 Bardo	100 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 520,48 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania
17.	Remont dachu i elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 35 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- remont dachu, - przemurowanie kominów, - wymiana stolarki	ul. Główna 35 57-256 Bardo	60 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 356,46 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Lp.	Nazwa projektu	Nazwa wnioskodawcy	Uzasadnienie realizacji	Cel (cele) projektu	Zakres realizowanych zadań	Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	Szacowana wartość projektu brutto	Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji
			obniża estetykę miasta		drzwiowej			budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania
18.	Remont klatki schodowej i schodów wewnętrznych	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 37 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- remont klatki schodowej - remont schodów wewnętrznych	ul. Główna 37 57-256 Bardo	60 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 533,51 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania
19.	Remont dachu i wymiana drzwi	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 38 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- remont dachu, - przemurowanie kominów, - wymiana stolarki drzwiowej	ul. Główna 38 57-256 Bardo	45 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 88,58 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania
20.	Remont dachu i elewacji budynku	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 39 w	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni	- remont dachu, - ocieplenie budynku	ul. Główna 39 57-256 Bardo	100 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 227,48

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Lp.	Nazwa projektu	Nazwa wnioskodawcy	Uzasadnienie realizacji	Cel (cele) projektu	Zakres realizowanych zadań	Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	Szacowana wartość projektu brutto	Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji
		Bardzie	mieszkańców i obniża estetykę miasta	Cel szczegółowy 3.1	- remont instalacji kanalizacyjnej - remont elewacji budynku - przyłączenie do sieci kanalizacji sanitarnej, - remont instalacji gazowej - likwidacja szamba			Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania
21.	Rewitalizacja budynku wielorodzinnego o ul. Główna 45a w Bardzie polegająca na remoncie elewacji	Andrzej Pękała, Emilia Sobejko	Budynek zdegradowany. Obiekt znajduje się przy ul. Główniej. Odnowienie elewacji wpłynie na poprawę życia i estetykę.	- poprawa estetyki, - zapobieganie degradacji budynku, - poprawa jakości życia mieszkańców.	- wymiana tynków, - ocieplenie, - zrewitalizowanie detali architektonicznych.	ul. Główna 45a 57-256 Barda	60 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 400 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania
22.	Remont instalacji gazowej, renowacja drzwi	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 46 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- remont dachu, - remont instalacji elektrycznej, - remont elewacji, - remont klatki schodowej, - wymiana stolarki okiennej i drzwiowej w	ul. Główna 46 57-256 Barda	116 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 189,82 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Lp.	Nazwa projektu	Nazwa wnioskodawcy	Uzasadnienie realizacji	Cel (cele) projektu	Zakres realizowanych zadań	Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	Szacowana wartość projektu brutto	Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji
					częściach wspólnych			miejsca zamieszkania
23.	Remont dachu i remont elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 48-50 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- remont dachu, - wymiana okien w częściach wspólnych (piwnice), - remont elewacji	ul. Główna 48-50 57-256 Bardo	200 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 698,23 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania
24.	Remont dachu i elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 49 w Bardzie	Budynek zdegradowany. Obiekt znajduje się przy głównej ulicy Barda	Poprawa estetyki, poprawa jakości życia	Remont dachu i elewacji	ul. Główna 49 57-256 Bardo	108 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: bd Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania
25.	Remont dachu i elewacji budynku	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 52 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- remont dachu z kominami remont klatki schodowej - remont elewacji, - ocieplenie	ul. Główna 52 57-256 Bardo	200 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 360,38 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Lp.	Nazwa projektu	Nazwa wnioskodawcy	Uzasadnienie realizacji	Cel (cele) projektu	Zakres realizowanych zadań	Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	Szacowana wartość projektu brutto	Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji
					budynku, - wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, - remont instalacji gazowej			poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania
26.	Remont elewacji, remont klatki schodowej	Wspólnota mieszkaniowa ul. Jagiellońska 1 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- odwodnienie budynku, - remont elewacji, - remont instalacji gazowej	ul. Jagiellońska 1 57-256 Bardo	200 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 266,65 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania
27.	Remont części wspólnych	Wspólnota mieszkaniowa ul. Jagiellońska 8 w Bardzie	Realizacja projektu wpłynie na rozwiązanie problemu sfery technicznej z jakim borykają się mieszkańcy nieruchomości. Budynek obecnie nie posiada dostatecznej izolacyjności przegród	Poprawa jakości życia mieszkańców budynku m.in. poprzez zmniejszenie kosztów związanych z centralnym ogrzewaniem, a także poprawa estetyki budynku. Cel szczegółowy 3.1	- wykonanie nowej elewacji wraz z dociepleniem, - wymiana rynien, rur spustowych i obróbek blacharskich przy dachu, - docieplenie poddasza	ul. Jagiellońska 8 57-256 Bardo	150 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 554,28 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Lp.	Nazwa projektu	Nazwa wnioskodawcy	Uzasadnienie realizacji	Cel (cele) projektu	Zakres realizowanych zadań	Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	Szacowana wartość projektu brutto	Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji
			zewnątrznych przez co mieszkańcy narażeni są na wysokie koszty związane z centralnym ogrzewaniem.					
28.	Remont dachu i remont elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Kolejowa 9 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- remont dachu i kominów, - remont instalacji kanalizacyjnej, - remont elewacji	ul. Kolejowa 9 57-256 Bardo	124 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 130,82 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania
29.	Remont dachu	Wspólnota mieszkaniowa ul. Kościuszki 19 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- remont dachu, - przemurowanie kominów, - remont instalacji c.o., - wymiana stolarki okiennej i drzwiowej	ul. Kościuszki 19 57-256 Bardo	170 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 343,35 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania
30.	Rewitalizacja budynku	Wspólnota mieszkaniowa ul.	Budynek o znacznym stopniu	Celem głównym projektu jest poprawa warunków życia i bezpieczeństwa	Remont elewacji w szczególności	ul. Krakowska 1 57-256 Bardo	200 000,00 zł	Wskaźniki produktu: m ² Wartość docelowa: 307,89

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Lp.	Nazwa projektu	Nazwa wnioskodawcy	Uzasadnienie realizacji	Cel (cele) projektu	Zakres realizowanych zadań	Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	Szacowana wartość projektu brutto	Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji
	wielorodzinnego ul. Krakowska 1 w Bardzie polegająca na remoncie elewacji i dachu	Krakowska 1 w Bardzie	degradacji ścian, elewacji i dachu. Rewitalizacja zakończy proces degradacji oraz wpłynie na poprawę estetyki rewitalizowanego obszaru.	mieszkańców budynku przy ulicy Krakowskiej 1 w Bardzie poprzez poprawę stanu technicznego. Celem pośrednim jest zapobieganie dalszej degradacji budynku poprzez remont.	obejmować będzie wymianę uszkodzonych tynków i detali architektonicznych, wymiana obróbek blacharskich. Wykonanie cienkowarstwowych wypraw elewacyjnych. Wymiana pokrycia dachowego.			Wskaźniki rezultatu: ilość osób Wartość docelowa: 13
31.	Remont elewacji i ocieplenie budynku	Wspólnota mieszkaniowa ul. Noworudzka 1 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- remont elewacji, - remont instalacji gazowej i elektrycznej, - ocieplenie budynku, - naprawa dachu, - remont klatki schodowej, - remont schodów wewnętrznych	ul. Noworudzka 1 57-256 Bardo	150 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 345,40 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania
32.	Remont dachów i elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Noworudzka 2 i 2A w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- remont dachów, - ankrowanie budynku, - remont elewacji, - wymiana stolarki okiennej i	ul. Noworudzka 2 i 2A 57-256 Bardo	250 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 364,99 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Lp.	Nazwa projektu	Nazwa wnioskodawcy	Uzasadnienie realizacji	Cel (cele) projektu	Zakres realizowanych zadań	Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	Szacowana wartość projektu brutto	Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji
					drzwiowej, - remont klatki schodowej, - remont schodów, - drenaż budynku, - remont instalacji gazowej i elektrycznej - remont płyty betonowej nad piwnicami,			poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania
33.	Remont i modernizacja klatki schodowej	Wspólnota mieszkaniowa ul. pl. Wolności 1 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- remont i modernizacja klatki schodowej	ul. pl. Wolności 1 57-256 Bardo	130 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 291,50 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania
34.	Remont dachu i remont elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. pl. Wolności 2 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- remont dachu, - wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, - remont elewacji, - remont instalacji gazowej, - remont instalacji elektrycznej,	ul. pl. Wolności 2 57-256 Bardo	200 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 131,73 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Lp.	Nazwa projektu	Nazwa wnioskodawcy	Uzasadnienie realizacji	Cel (cele) projektu	Zakres realizowanych zadań	Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	Szacowana wartość projektu brutto	Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji
					- remont klatki schodowej, - odwodnienie			miejsca zamieszkania
35.	Remont dachu remont klatki schodowej	Wspólnota mieszkaniowa ul. pl. Wolności 4 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- remont dachu, - ocieplenie stropu, - remont klatki schodowej, - wymiana stolarki drzwiowej i okiennej, - przemurowanie kominów	ul. pl. Wolności 4 57-256 Bardo	170 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 380,86 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania
36.	Remont dachu i elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Rynek 3 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- remont dachu, - ocieplenie budynku, - remont elewacji, - remont klatki schodowej, - remont instalacji gazowej	ul. Rynek 3 57-256 Bardo	100 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 218,37 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania
37.	Termomodernizacja	Wspólnota mieszkaniowa ul. Rynek 4 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- termomodernizacja budynku	ul. Rynek 4 57-256 Bardo	300 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² w budynkach poddanych termomodernizacji Wartość docelowa: 445,81 Wskaźniki rezultatu: Ilość budynków poddanych termomodernizacji

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Lp.	Nazwa projektu	Nazwa wnioskodawcy	Uzasadnienie realizacji	Cel (cele) projektu	Zakres realizowanych zadań	Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	Szacowana wartość projektu brutto	Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji
								Wartość docelowa: 1 Zmniejszenie emisji CO2 oraz szkodliwych substancji, poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania
38.	Remont dachu i elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Rynek 6 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- remont dachu, - remont elewacji, - wymiana stolarki okiennej, wymiana drzwi od podwórza - renowacja drzwi wejściowych, - wymiana instalacji wodnej z ociepleniem, - remont klatki schodowej i schodów, - budowa pomieszczeń	ul. Rynek 6 57-256 Bardo	220 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 202,44 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania
39.	Remont dachu i elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Rynek 7 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- remont dachu, - ocieplenie budynku, - remont elewacji, - remont klatki schodowej, - remont instalacji gazowej, -	ul. Rynek 7 57-256 Bardo	200 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 387,15 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności

Lp.	Nazwa projektu	Nazwa wnioskodawcy	Uzasadnienie realizacji	Cel (cele) projektu	Zakres realizowanych zadań	Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	Szacowana wartość projektu brutto	Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji
					wyłożenie kostką płyty betonowej przed wejściem, - remont instalacji elektrycznej			miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania
40.	Remont dachu i elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Rynek 12 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- remont dachu, - ocieplenie budynku, - remont elewacji, - remont klatki schodowej, - remont instalacji gazowej, - wymiana stolarki drzwiowej i okiennej, - remont instalacji elektrycznej	ul. Rynek 12 57-256 Bardo	120 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 193,22 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania
41.	Remont elewacji i klatki schodowej	Wspólnota mieszkaniowa ul. Rynek 13 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- remont elewacji, - remont klatki schodowej, - remont instalacji gazowej, - wymiana stolarki drzwiowej i okiennej, - remont instalacji elektrycznej	ul. Rynek 13 57-256 Bardo	80 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 230,93 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Lp.	Nazwa projektu	Nazwa wnioskodawcy	Uzasadnienie realizacji	Cel (cele) projektu	Zakres realizowanych zadań	Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	Szacowana wartość projektu brutto	Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji
42.	Remont dachu i elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Rynek 14 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- remont dachu, - ocieplenie budynku, - remont elewacji, - remont klatki schodowej, - remont instalacji gazowej, - wymiana stolarki drzwiowej i okiennej, - remont instalacji elektrycznej, - remont kominów	ul. Rynek 14 57-256 Bardó	170 000,00 zł	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 194,07 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania
43.	Remont budynku przy ul. Męki Pańskiej 3	Wspólnota mieszkaniowa ul. Męki Pańskiej 3 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- wymiana pokrycia dachowego Remont kominów Montaż ław kominarskich	ul. Męki Pańskiej 3 w Bardzie	brak danych	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 470,00 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania, oszczędność energii
44.	Odwodnienie (drenaż) wraz z izolacją ścian budynku mieszkalnego	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Główna 45 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	Drenaż odwodnienie budynku wraz z dociepleniem fundamentów.	ul. Główna 45 w Bardzie	30000	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: - Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta

Lp.	Nazwa projektu	Nazwa wnioskodawcy	Uzasadnienie realizacji	Cel (cele) projektu	Zakres realizowanych zadań	Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	Szacowana wartość projektu brutto	Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji
			miasta		Wykonanie odpływu od studzienki zbiorowej przy budynku do studzienki gminnej (burzowej)			Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania, oszczędność energii
45.	Rewitalizacja budynku wielorodzinnego przy ul. Noworudzkiej 8 polegająca na remoncie elewacji i dachu	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Noworudzka 8 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	Remont elewacji, wymiana uszkodzonych tynków i detali architektonicznych, wykonanie nowej elewacji, wymiana pokrycia dachowego	ul. Noworudzka 8 w Bardzie	180000	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 828,98 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania, oszczędność energii
46.	Remont dachu i elewacji wraz z robotami towarzyszącymi	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Kolejowa 8 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	Remont dachu, elewacji, osuszenie budynku, remont kanalizacji	Ul. Kolejowa 8 w Bardzie	200000	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 239,60 Wskaźniki rezultatu: poprawa estetyki w budynkach miasta Wartość docelowa: 1 poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania, oszczędność energii

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Lp.	Nazwa projektu	Nazwa wnioskodawcy	Uzasadnienie realizacji	Cel (cele) projektu	Zakres realizowanych zadań	Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	Szacowana wartość projektu brutto	Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji
47.	Rewitalizacja ulicy Głównej i Placu Wolności	Gmina Bardo	Zły stan techniczny, zdegradowana nawierzchnia, ostatni remont wykonany 30 lat temu, główna arteria przy której znajdują się zabytkowe kamienice i zabytki (kościół, most), wymaga remontu ze względów bezpieczeństwa	Celem projektu jest rewitalizacja głównego traktu komunikacyjnego w Bardzie, przywrócenie wizerunku ulicy i placu jak w dawnych czasach, poprawa komunikacji w mieście poprzez budowę ronda oraz wybrukowania nawierzchni kostką. Cel szczegółowy 2.2. Rozwój infrastruktury wspierającej gospodarkę.	Wykonanie nawierzchni ulicy Głównej i Placu Wolności, budowa ronda i chodników oraz małej architektury	ul. Główna, Plac Wolności, 57-256 Bardo	2100000	Wskaźniki produktu: ilość m ² poddanych rewitalizacji Wartość docelowa: 5702, Wskaźniki rezultatu: Infrastruktura publiczna poddana rewitalizacji Wartość docelowa: 1 poprawa bezpieczeństwa w centrum miejscowości, poprawa estetyki przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania,

Źródło: opracowanie własne na podstawie fiszek projektowych

B. Lista B

Tabela 81 Tabela przedsięwzięć rewitalizacyjnych Lista B

Lp.	Informacja o projekcie rewitalizacyjnym	Nazwa wnioskodawcy	Uzasadnienie realizacji	Cel (cele) projektu	Zakres realizowanych zadań	Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	Szacowana wartość projektu brutto
1.	Jak u Jagiellonów – ekonomicznie i estetycznie	Dariusz Szewczyk, Jagiellońska 6/1 57-256 Bardo	Poprawa wizerunku przestrzeni publicznej, a tym samym atrakcyjności miasta jako ośrodka turystycznego i miejsca zamieszkania.	Celem projektu jest poprawa jakości życia mieszkańców budynku oraz sąsiedztwa ze względu na jego ekologiczny charakter. Spowoduje też poprawę estetyki poprzez dostosowanie wyglądu budynku do zabudowy willowej. Pozwoli też na integrację mieszkańców. Cel szczegółowy 3.1.	Poprawa infrastruktury -wymiana pieca węglowego, - ocieplenie budynku, - wykonanie elewacji	ul. Jagiellońska 6/1 57-256 Bardo	bd
2.	Remont dachu i elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Grunwaldzka 27 i 29 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- remont dachu, - przebudowanie kominów, - odwodnienie	ul. Grunwaldzka 27-29 57-256 Bardo	200 000,00 zł
3.	Remont dachu	Wspólnota mieszkaniowa ul. Krakowska 18 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	- remont dachu, - przemurowanie kominów	ul. Krakowska 18 57-256 Bardo	60 000,00 zł
4.	Naprawa przepisów porządkowych w Bardzie	Ryszarda Stryczewska	Dotychczasowe przepisy są enigmatyczne, co powoduje dowolność interpretacji. Jest to problem w sferze społecznej i środowiskowej na obszarze rewitalizacji	Uściślenie przepisów porządkowych dotyczących hodowli zwierząt (króliki, kury, kozy) przy budynkach wspólnotowych	Określenie odległości hodowli od budynków mieszkalnych (wspólnoty) np. minimum 25 m	Gmina Bardo	0,00 zł

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Lp.	Informacja o projekcie rewitalizacyjnym	Nazwa wnioskodawcy	Uzasadnienie realizacji	Cel (cele) projektu	Zakres realizowanych zadań	Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	Szacowana wartość projektu brutto
				Cel szczegółowy 2.2			
5.	Utworzenie ścieżki rowerowej	Franciszek Kornaś	Ułatwienie komunikacyjne dla mieszkańców, kolejna atrakcja dla turystyki rowerowej	Integracja mieszkańców i rozwój ruchu turystycznego rowerowego CEL 2. Stworzenie warunków do rozwoju gospodarczego opartego o turystykę	Współpraca z GDDKiA trasa w pobliżu ciągu drogi krajowej nr 8 – wykorzystanie planowanej modernizacji drogi krajowej pozwala na umieszczenie projektu w planach modernizacji co zmniejszy koszt wykonania trasy rowerowej Przygotowanie co najmniej 3 miejsc odpoczynku dla turystów (zmotoryzowanych, pieszych, rowerowych) Przygotowanie tablic – „witaczy” oraz oznaczenie interesujących miejsc widokowych na trasie szlaku (m.in. współpraca ze Szlakiem Marianny Orańskiej).	Gmina Bardo	200 000,00 zł
6.	Zaradni niebezradni	Stowarzyszenie „Bardo. Kultura”	-przeciwdziałanie wykluczeniu poprzez integrację ze środowiskiem i rehabilitację społeczną, uczestnictwo w życiu kulturalnym gminy - skierowane do grupy osób z terenu rewitalizacji	-przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, - poprawa jakości życia niepełnosprawnych i ich opiekunów, - integracja społeczna, - udział w życiu kulturalnym Cel Szczegółowy: 1.1.	- edukacja, - rehabilitacja, -usamodzielnianie poruszania się w instytucjach: urzędach opieki i kultury, - załatwianie spraw osobistych, - czynny udział w zajęciach plastycznych, - wycieczki	ul. Kolejowa 12 57-256 Bardo	5 000,00 zł
7.	Bardo. Szopka	Stowarzyszenie „Bardo. Kultura”	Potrzeba kontynuacji idei konkursu szopek, realizowanego przez kilkanaście lat w Bardzie i mającego walor lokalnej tradycji. Potrzeba tworzenia warunków do włączenia się społeczności lokalnej w budowanie	Przybliżenie uczestnikom projektu - szczególnie młodzieży - kulturowego dziedzictwa Barda oraz kultywowanie tradycji szopkarskich w Bardzie Cel szczegółowy 1.2.	Zadanie będzie się składało z organizacji wydarzeń o charakterze cyklicznym (warsztaty) oraz jednorazowym - tj. impreza pn. „Wielkie Budowanie Szopki Bardzkiej”. Projekt zakłada cykl zajęć	ul. Kolejowa 12, ul. pl. Wolności 5 57-256 Bardo	14 000,00 zł

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Lp.	Informacja o projekcie rewitalizacyjnym	Nazwa wnioskodawcy	Uzasadnienie realizacji	Cel (cele) projektu	Zakres realizowanych zadań	Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	Szacowana wartość projektu brutto
			lokalnych tradycji oraz partycypacji w kulturze.		warsztatowych, związanych z fragmentem dziedzictwa kulturowego naszej "małej ojczyzny" w kontekście dziedzictwa polsko-czeskiego pogranicza, do którego odnosi się opowiadanie Olgi Tokarczuk pt. "Bardo. Szopka".		
8.	Pielgrzymka na ścieżkach różańcowych z poezją w tle	Stowarzyszenie „Bardo. Kultura”	Realizacja "Pielgrzymki na ścieżkach różańcowych z poezją w tle" wzdłuż kapliczek różańcowych z jednej strony ma przypominać uczestnikom projektu historyczne dziedzictwo Barda, z drugiej stworzyć nową ofertę kulturalną - "pielgrzymek.	Przybliżenie uczestnikom projektu - szczególnie młodzieży - przyrodniczo-kulturowego dziedzictwa Barda oraz stworzenie nowej oferty kulturalnej - "pielgrzymek z poezją" na Górze Różańcowej. Cel szczegółowy 2.1	Projekt zakłada cykl zajęć artystycznych i edukacyjnych zmierzających do organizacji eventu pn. "Pielgrzymka na ścieżkach różańcowych z poezją w tle". W czasie warsztatów historyczno-dziennikarskich zostanie ich uczestnikom przybliżona wiedza dotycząca historii 14 kapliczek o różnych stylach architektonicznych.	Wzgórze Różańcowe, 57-256 Bardo	14 000,00 zł
9.	Klub Bardzkich Kobiet	Zgromadzenie Sióstr Maryi Niepokalanej Prowincja Polska - Dom zakonny w Bardzie, ul. 1 Maja 12, 57-256 Bardo	Poprawa spójności społecznej	Międzypokoleniowa integracja i wymiana doświadczeń między kobietami z Barda z obszaru rewitalizacji, gdzie w Klubie spotykałyby się mądrość z nowością życia, tradycja z radością i doświadczenie z energią. Celem tych spotkań jest pomoc rodzinom (kobietom) i osobom w trudnej sytuacji życiowej, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, działalność na rzecz rodziny i macierzyństwa oraz działalność szkoleniowa podnosząca samoświadomość.	Wspomaganie młodych mam w ich nowym doświadczeniu, jakim jest macierzyństwo, pomoc w zrozumieniu własnych potrzeb, rozwijanie kompetencji i poczucia własnej wartości; zapobieganie patologii i pomoc w sytuacjach trudnych i zagrażających; wsparcie poprzez nawiązywanie bliższych kontaktów i relacji z innymi kobietami; wymiana doświadczeń z bardziej doświadczonymi (wymiana międzypokoleniowa); dowartościowanie życiowej mądrości osób starszych i odwagi młodych;	ul. 1 Maja 12 57-256 Bardo	169000,00

Lp.	Informacja o projekcie rewitalizacyjnym	Nazwa wnioskodawcy	Uzasadnienie realizacji	Cel (cele) projektu	Zakres realizowanych zadań	Miejsce realizacji danego projektu na obszarze rewitalizacji	Szacowana wartość projektu brutto
10.	Termomodernizacja	Wspólnota mieszkaniowa ul. Jagiellońska 10 w Bardzie	Zły stan techniczny zagraża bezpieczeństwu mieszkańców i obniża estetykę miasta	Cel szczegółowy 1.1 Poprawa zdegradowanej substancji mieszkaniowej w Bardzie, rewitalizacja miejskiej przestrzeni Cel szczegółowy 3.1	rozwijanie wiedzy i kompetencji w konsultacjach ze specjalistami i działalności warsztatowej. Termomodernizacja budynku	ul. Jagiellońska 10 57-256 Bardo	300 000,00 zł
11.	Wakacje w siodle	Sołectwo Janowiec	<ul style="list-style-type: none">- zaspokojenie potrzeb grupy dzieci i młodzieży, szczególnie z obszaru rewitalizacji- ukazanie istotnej roli zwierząt hodowlanych w życiu codziennym,- ukazanie innych walorów i zalet życia na wsi oraz czerpania z nich korzyści,- próba zmiany tendencji do niewiązania przez młodych ludzi swojej przyszłości z życiem na wsi,- pomoc młodzieży w realizowaniu pasji,- promowane aktywne spędzanie wolnego czasu oraz zdrowego trybu życia	Pobyt w stadninie koni, poszerzenie wiedzy na temat koni oraz propagowanie jeździectwa jako aktywnej formy spędzania czasu wolnego, zachęcanie uczestników do aktywnego spędzania czasu, uwrażliwienie uczestników na potrzeby zwierząt, nauka zajmowania się nimi, integracja w grupie rówieśniczej, rozwijanie pracy zespołowej podczas opieki nad zwierzętami zagrodowymi, rozwijanie pasji oraz zainteresowań, Cel Szczegółowy: 1.1.	Pięciodniowy pobyt uczestników w agroturystyce „Ranczo Siódmy Koń” w Błotnicy woj. dolnośląskie	Agroturystyka „Ranczo Siódmy Koń”, Błotnica	9 200,00 zł
12.	Trener świetlicowy	Agnieszka Kornaś	Integracja mieszkańców i poprawę sprawności fizycznej mieszkańców w różnym wieku	<ul style="list-style-type: none">- stworzenie funkcji trenera świetlicowego na (piłka nożna, siatkówka, tenis stołowy, szachy, fitness itd. dla ludzi w różnym wieku),- aktywizacja mieszkańców, oferta dla osób z obszaru rewitalizacji Cel Szczegółowy: 1.1.	Współpraca z gminą Bardo - wystąpienie gminy Bardo do ANR z wnioskiem o bezpłatne przekazanie nieruchomości) celem zagospodarowania na miejsce siłowni plenerowej, remont boisk	gminy Bardo	90 000,00 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie fiszek projektowych

XVI. Komplementarność pomiędzy projektami

Rewitalizacja to systemowo rozumiany proces zmiany i naprawy obszaru problemowego, dokonany w taki sposób, aby jego efekty wpływały na rozwój całej gminy. Działania i projekty stanowiące jego całość muszą współdziałać i wykorzystywać efekt synergii. Aspekt społeczny zmian jest wiodący przy uznaniu pomocniczej roli obszarów:

- gospodarczych
- przestrzenno-funkcjonalnych
- technicznych
- środowiskowych.

Program rewitalizacji realizowany będzie poprzez projekty, których autorami będzie sektor publiczny i prywatny. Do zgłaszania projektów zaproszone zostały szerokie grupy interesariuszy. Projekty realizowane będą ze środków zewnętrznych, jak i środków własnych. Szerokie spektrum projektów i rozwiązań pomoże uzyskać najlepsze efekty i wypracować rezultaty, które przyczynią się do osiągnięcia wskaźników rozwoju.

Wzajemne powiązania między projektami wzmocnią efekty każdego projektu, pod warunkiem zadbania o wzajemną komplementarność. Komplementarność projektów i wykorzystanie efektów synergii przyczyni się do zwiększenia szans powodzenia całego procesu.

Komplementarność projektów może następować na wielu poziomach. Im więcej projekt będzie posiadał wspólnych płaszczyzn z innymi tym lepiej wzmocni efekt oddziaływania na obszar kryzysowy.

Projekty mogą oddziaływać na siebie na następujących płaszczyznach:

- Komplementarność problemowa
- Komplementarność przestrzenno-funkcjonalna
- Komplementarność terminowa
- Komplementarność finansowa

Komplementarność problemowa powinna towarzyszyć jak największej ilości projektu. W ramach tej komplementarności projekty powinny odpowiadać na potrzeby i diagnozę sytuacji kryzysowej. Im

więcej płaszczyzn problemowych pokrytych zostanie przez projekt, tym większe szanse na odwrócenie degradacji.

Komitet Rewitalizacji powinien uwrażliwiać autorów projektów na obszary problemowe i kierunkować projekty rozwiązania proaktywne. Spotkania w ramach grup roboczych pokazały, że interesariusze są otwarci na współpracę i wspólne dążenie do rozwiązań systemowych.

Koordinacja działań pomiędzy sektorem publicznym i prywatnym jest niezwykle istotna dla rozwinięcia potencjału projektów. Projekty realizowane w partnerstwie mogą być odpowiedzią na zwiększenie koordynacji projektów.

Komplementarność przestrzenno-funkcjonalna powinna być rozumiana jako działanie oddziałujące na obszar w możliwie największym ujęciu. Projekty dotyczące obszaru zdegradowanego nie powinny działać tylko w obrębie danej ograniczonej lokalizacji, ale powinny mieć możliwie największy zasięg przestrzenny. Projekty realizowane w partnerstwie powinny najpełniej oddziaływać na obszar. Działania powinny być realizowane z uwzględnieniem kontekstu przestrzennego oddziaływania na obszar zdegradowany. Kompleks działań i projektów powinny pokrywać oddziaływaniem cały obszar kryzysowy. Należy zadbać, aby projektodawcy mieli potencjał wpływania na maksymalny obszar. Spotkania w ramach grup roboczych są jedną z odpowiedzi, jak uzyskać komplementarność projektów.

Komplementarność okresowa (terminowa) może być rozumiana jako łączność projektów i działań z poprzednią perspektywą programową oraz z działaniami planowanymi w ramach obecnych ram czasowych. Nawiązanie i wykorzystanie efektów działań poprzednich oraz działań, które realizowane będą w ramach obecnego okresu jest kluczowe do osiągnięcia efektów skali projektów. Działania powinny być również koordynowane w czasie, tak aby uniknąć obciążeń dla społeczeństwa i środowiska. Działania integrujące projektodawców są kluczowe dla powodzenia całego procesu.

Komplementarność finansowa rozumiana jako komplementarność źródeł finansowania nawiązuje to planu finansowania przedsięwzięć. Projekty ubiegać się mogą o środki zewnętrzne:

- Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
- Europejskiego Funduszu Społecznego
- Środków z Europejskiego Obszaru Gospodarczego
- Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

-
- Funduszu Spójności
 - Środki rządowe i samorządowe

Projekty powinny też uwzględniać udział środków własnych. Należy zapobiec podwójnemu finansowaniu. Ubieganie się o środki zewnętrzne, wymaga wkładu własnego. Koordynacja współpracy w zakresie zapewnienia środków dla projektów powinno zostać wsparte przez działalność Komitetu Rewitalizacji i jednostek samorządu terytorialnego. Utworzenie systemu wsparcia potencjalnych beneficjentów pod względem: informacyjnym, organizacyjnym i eksperckim. Utworzenie Komitetu Rewitalizacji i wyznaczenie osób wspierających projektodawców jest istotnym elementem koordynacji i wymiany informacji między interesariuszami.

XVII. Indykatywne ramy finansowe

Podczas realizacji Lokalnego Programu Gminy Bardo środkami finansowymi zabezpieczającymi poszczególne działania będą przede wszystkim środki budżetowe gminy oraz środki prywatne pochodzące od wspólnot mieszkaniowych (w przypadku projektów miejskich) lub środki prywatne pochodzące od opiekunów (w przypadku projektów wiejskich). Jednak środkami zewnętrznymi, mającymi za zadanie wspomagać budżet będą zasoby finansowe pochodzące z dotacji Unii Europejskiej.

Podstawowe źródła pozabudżetowe wykorzystywane do realizacji strategii obejmują:

- środki Unii Europejskiej,
- środki budżetu państwa,
- środki budżetów samorządów wojewódzkich oraz powiatowych,
- inne środki publiczne,
- środki prywatne,
- kredyty, pożyczki, obligacje komunalne i inne narzędzia i instrumenty finansowe kierowane do JST

Tabela 82 Indykatywne ramy finansowe związane z realizacją Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Bardo

Lp.	Nazwa projektu	Nazwa wnioskodawcy	Szacowana Wartość projekt brutto	Termin realizacji	Źródła finansowania
1.	Jak u Jagiellonów – ekonomicznie i estetycznie	Dariusz Szewczyk, Jagiellońska 6/1 57-256 Bardo	brak danych	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
2.	Remont dachu	Wspólnota mieszkaniowa ul. 1 Maja 5 w Bardzie	150 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
3.	Remont dachu	Wspólnota mieszkaniowa ul. 1 Maja 10 w Bardzie	80 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
4.	Rewitalizacja budynku wielorodzinnego ul. 1 Maja 7 w Bardzie polegająca na remoncie elewacji i dachu	Wspólnota mieszkaniowa ul. 1 Maja 7 w Bardzie	140 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
5.	Remont elewacji wraz z ociepleniem oraz remont klatki schodowej	Wspólnota mieszkaniowa ul. Fabryczna 3 i 5 w Bardzie	220 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
6.	Remont dachu i wymiana drzwi	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 7 w Bardzie	180 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
7.	Remont dachu i elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 8 w Bardzie	85 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
8.	Remont dachu i elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 11 w Bardzie	100 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
9.	Remont dachu i elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 12 w Bardzie	93 500,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
10.	Remont dachu i elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 13 w Bardzie	100 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
11.	Remont dachu i elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 15 w Bardzie	150 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
12.	Remont dachu i remont elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 16 w Bardzie	200 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
13.	Remont klatki schodowej i wymiana drzwi	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 20-22 w Bardzie	40 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
14.	Remont instalacji gazowej, renowacja drzwi	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 28 w Bardzie	25 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
15.	Remont dachu i elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 30 w Bardzie	90 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
16.	Remont kominów	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 33 w Bardzie	15 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
17.	Remont dachu i remont elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 34 w Bardzie	100 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
18.	Remont dachu i elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 35 w Bardzie	60 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
19.	Remont klatki schodowej i schodów wewnętrznych	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 37 w Bardzie	60 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Lp.	Nazwa projektu	Nazwa wnioskodawcy	Szacowana Wartość projekt brutto	Termin realizacji	Źródła finansowania
20.	Remont dachu i wymiana drzwi	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 38 w Bardzie	45 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
21.	Remont dachu i elewacji budynku	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 39 w Bardzie	100 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
22.	Rewitalizacja budynku wielorodzinnego ul. Główna 45a w Bardzie polegająca na remoncie elewacji	Andrzej Pękała, Emilia Sobejko	60 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
23.	Remont instalacji gazowej, renowacja drzwi	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 46 w Bardzie	116 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
24.	Remont dachu i remont elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 48-50 w Bardzie	200 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
25.	Remont dachu i elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 49 w Bardzie	108 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
26.	Remont dachu i elewacji budynku	Wspólnota mieszkaniowa ul. Główna 52 w Bardzie	200 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
27.	Remont dachu i elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Grunwaldzka 27 i 29 w Bardzie	200 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
28.	Remont elewacji, remont klatki schodowej	Wspólnota mieszkaniowa ul. Jagiellońska 1 w Bardzie	200 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
29.	Remont części wspólnych	Wspólnota mieszkaniowa ul. Jagiellońska 8 w Bardzie	150 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
30.	Remont dachu i remont elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Kolejowa 9 w Bardzie	124 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
31.	Remont dachu	Wspólnota mieszkaniowa ul. Kościuszki 19 w Bardzie	170 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
32.	Remont dachu	Wspólnota mieszkaniowa ul. Krakowska 18 w Bardzie	60 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
33.	Rewitalizacja budynku wielorodzinnego ul. Krakowska 1 w Bardzie polegająca na remoncie elewacji i dachu	Wspólnota mieszkaniowa ul. Krakowska 1 w Bardzie	200 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
34.	Remont elewacji i ocieplenie budynku	Wspólnota mieszkaniowa ul. Noworudzka 1 w Bardzie	150 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
35.	Remont dachów i elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Noworudzka 2 i 2A w Bardzie	250 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
36.	Remont i modernizacja klatki schodowej	Wspólnota mieszkaniowa ul. pl. Wolności 1 w Bardzie	130 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
37.	Remont dachu i remont elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. pl. Wolności 2 w Bardzie	200 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Lp.	Nazwa projektu	Nazwa wnioskodawcy	Szacowana Wartość projekt brutto	Termin realizacji	Źródła finansowania
38.	Remont dachu remont klatki schodowej	Wspólnota mieszkaniowa ul. pl. Wolności 4 w Bardzie	170 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
39.	Remont dachu i elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Rynek 3 w Bardzie	100 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
40.	Termomodernizacja	Wspólnota mieszkaniowa ul. Rynek 4 w Bardzie	300 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
41.	Remont dachu i elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Rynek 6 w Bardzie	220 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
42.	Remont dachu i elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Rynek 7 w Bardzie	200 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
43.	Remont dachu i elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Rynek 12 w Bardzie	120 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
44.	Remont elewacji i klatki schodowej	Wspólnota mieszkaniowa ul. Rynek 13 w Bardzie	80 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
45.	Remont dachu i elewacji	Wspólnota mieszkaniowa ul. Rynek 14 w Bardzie	170 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
46.	Remont budynku przy ul. Męki Pańskiej 3	Wspólnota mieszkaniowa ul. Męki Pańskiej 3 w Bardzie	brak danych	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
47.	Odwodnienie (drenaż) wraz z izolacją ścian budynku mieszkalnego	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Główna 45 w Bardzie	30000	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
48.	Rewitalizacja budynku wielorodzinnego przy ul. Noworudzkiej 8 polegająca na remoncie elewacji i dachu	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Noworudzka 8 w Bardzie	180000	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
49.	Remont dachu i elewacji wraz z robotami towarzyszącymi	Wspólnota Mieszkaniowa ul. Kolejowa 8 w Bardzie	200000	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
50.	Rewitalizacja ulicy Głównej i Placu Wolności	Gmina Bardo	2100000	2017-2018	Środki JST, Fundusze UE
51.	Naprawa przepisów porządkowych w Bardzie	Ryszarda Stryczewska	0,00 zł	2017-2018	Środki JST, Fundusze UE
52.	Utworzenie ścieżki rowerowej	Franciszek Kornaś	200 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
53.	Zaradni niebezradni	Stowarzyszenie „Bardo. Kultura”	5 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
54.	Bardo. Szopka	Stowarzyszenie „Bardo. Kultura”	14 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
55.	Pielgrzymka na ścieżkach różańcowych z poezją w tle	Stowarzyszenie „Bardo. Kultura”	14 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
56.	Klub Bardzkich Kobiet	Zgromadzenie Sióstr Maryi Niepokalanej Prowincja Polska - Dom zakonny w Bardzie, ul. 1 Maja 12, 57-256 Bardo	brak danych	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Lp.	Nazwa projektu	Nazwa wnioskodawcy	Szacowana Wartość projekt brutto	Termin realizacji	Źródła finansowania
57.	Termomodernizacja	Wspólnota mieszkaniowa ul. Jagiellońska 10 w Bardzie	300 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
58.	Wakacje w siodle	Sołectwo Janowiec	9 200,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE
59.	Trener świetlicowy	Agnieszka Kornaś	90 000,00 zł	2017-2018	Środki prywatne, Fundusze UE

Źródło: opracowanie własne na podstawie fiszek projektowych

XVIII. System monitoringu

W celu zapewnienia jak największej skuteczności implementacji LPR wszelkie działania związane z realizacją planu będą podlegały monitorowaniu. Monitorowanie ma na celu analizę stanu zaawansowania wdrażanego programu oraz konkretnych zadań określonych w programie i porównanie ich zgodności z początkowymi założeniami. Pozwoli to, w razie takiej potrzeby na interwencję i dostosowanie planu do zmieniających się uwarunkowań w wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Działania te będą miały na celu uzyskanie maksymalnych wskaźników efektywności dla wykonywanego LPR.

Monitoring będzie polegał na:

- kontroli terminów realizacji poszczególnych zadań,
- kontroli zakresu realizacji zadań,
- kontroli wydatkowanych środków, finansowych na poszczególne zadania,
- kontroli jakości wykonywanych zadań

Do monitorowania zadań będą pomocne wskaźniki dla całego programu i poszczególnych projektów:

- produktu – liczone w mierzalnych jednostkach materialnych odnoszące się do efektów rzeczowych,
- rezultatu – jako bezpośredni efekt wynikający z realizacji projektu

Zespół koordynujący LPR powołany przez Burmistrza Miasta i Gminy Bardo będzie dokonywał analizy jego realizacji w formie pisemnych raportów. Raporty realizacji zadań pozwolą na bieżącą ocenę etapu realizacji poszczególnych projektów oraz wykazanie ewentualnych błędów w procesie przeprowadzenia rewitalizacji, w celu jak najszybszego reagowania i decydowania o dalszych sposobach działań. Decyzje w kwestii dalszego sposobu realizacji podejmuje Burmistrz na podstawie raportu oraz po skonsultowaniu się ze wszystkimi stronami projektu.

Aby proces monitorowania zachował ciągłość do Zespołu Monitorującego należy zaangażować osoby, które wcześniej brały udział w opracowywaniu LPR. Rada Miasta będzie badać sprawozdania z realizacji pod kątem zgodności realizacji poszczególnych projektów z pierwotnie przyjętymi założeniami oraz celami. Wnikliwej ocenie będą podlegały rzeczowe jak i finansowe aspekty realizacji.

Prawidłowo przeprowadzony monitoring powinien odpowiednio wcześniej informować o stanie realizacji i sygnalizować zagrożenie w przypadku mogących wystąpić trudnościach w procesie wdrażania ogólnych założeń programu jak i poszczególnych jego zadań.

XIX. Wskaźniki realizacji programu rewitalizacji

CEL 1. Aktywizacja społeczna i wykorzystanie potencjału ludzkiego.

Tabela 83 Wskaźniki realizacji dla Celu 1

Wskaźnik	Jednostka	Źródło pozyskania	Oczekiwana zmiana	Częstość pomiaru
Saldo migracji	osoby	GUS/BDL	Zahamowanie spadku	Raz w roku
Ruch naturalny	osoby	GUS/BDL	Poprawa współczynnika narodziny/zgony	Raz w roku
Liczba bezrobotnych	osoby	PUP	zmniejszenie	Raz w roku
Liczba osób długotrwale bezrobotnych	osoby	PUP	zmniejszenie	Raz w roku
Liczba organizacji pozarządowych na terenie gminy	Szt.	KRS	zwiększenie	Raz w roku

Źródło: opracowanie własne.

CEL 2. Stworzenie warunków do rozwoju gospodarczego opartego o turystykę

Tabela 84 Wskaźniki realizacji dla Celu 2

Wskaźnik	Jednostka	Źródło pozyskania	Oczekiwana zmiana	Częstość pomiaru
Liczba podmiotów w rejestrze REGON	Szt.	GUS	zwiększenie	Raz w roku
Liczba turystów	Liczba noclegów udzielanych na terenie gminy przez podmioty turystyczne	GUS	zwiększenie	Raz w roku
Tereny udostępnione pod turystykę	Liczba inwestycji w turystykę	Urząd Miasta	zwiększenie	Raz w roku

Źródło: opracowanie własne.

CEL 3. Poprawa jakości życia mieszkańców

Tabela 85 Wskaźniki realizacji dla Celu 3

Wskaźnik	Jednostka	Źródło pozyskania	Oczekiwana zmiana	Częstość pomiaru
Liczba mieszkańców gminy	osoby	GUS/BDL	Zahamowanie spadku	Raz w roku
Ruch naturalny	osoby	GUS/BDL	Poprawa współczynnika narodziny/zgony	Raz w roku
Poziom przedsiębiorczości na terenie gminy	Liczba osób prowadzących działalność gosp.	GUS/BDL	zwiększenie	Raz w roku

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Wskaźnik	Jednostka	Źródło pozyskania	Oczekiwana zmiana	Częstość pomiaru
	na 1000 mieszk.			
Liczba osób korzystających z opieki społecznej	Osoby	Urząd Miasta	zmniejszenie	Raz w roku

Źródło: opracowanie własne.

XX. Spis fotografii, map, rysunków, tabel i wykresów

A. Spis tabel

Tabela 1 Podstawowe dane o gminach powiatu ząbkowickiego w 2014 r	15
Tabela 2 Podstawowe dane demograficzne w gminie Bardo na tle powiatu, regionu, województwa i kraju w 2014 r	15
Tabela 3 Liczba mieszkańców gminy Bardo w 2015 r.....	16
Tabela 4 Liczba ludności w gminie Bardo na tle powiatu ząbkowickiego, regionu, województwa i kraju w latach 2010-2014.....	17
Tabela 5 Ruch naturalny ludności w gminie Bardo na tle powiatu, regionu, województwa i kraju w roku 2014	17
Tabela 6 Saldo migracji w gminie Bardo na tle powiatu w 2013 r.	18
Tabela 7 Ruch ludności gminy Bardo na przestrzeni lat 2010-2014	19
Tabela 8 Struktura wieku ludności gminy Bardo na przestrzeni lat 2010-2014.....	20
Tabela 9 Struktura wieku ludności gminy Bardo na tle powiatu, regionu i kraju	21
Tabela 10 Osoby w Bardzie objęte wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w sierpniu 2016	42

Tabela 11 Osoby w gminie Bardo objęte wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w sierpniu 2016.....	43
Tabela 12 Osoby niepełnosprawne wśród osób pobierających Świadczenia socjalne z MOPS w Bardzie w sierpniu 2016	43
Tabela 13 Osoby niepełnosprawne wśród osób pobierających Świadczenia socjalne z MOPS w Gminie Bardo w sierpniu 2016	44
Tabela 14 Liczba osób dotkniętych chorobą alkoholową wśród klientów MOPS w Bardzie w sierpniu 2016.....	45
Tabela 15 Liczba osób dotkniętych chorobą alkoholową wśród klientów MOPS w Gminie Bardo w sierpniu 2016.....	46
Tabela 16 Liczba osób dotkniętych przemocą wśród klientów MOPS w Bardzie w sierpniu 2016.....	46
Tabela 17 Liczba osób dotkniętych przemocą wśród klientów MOPS w Gminie Bardo w sierpniu 2016.....	47
Tabela 18 Stopa bezrobocia w 2015 r. we wszystkich powiatach podregionu wałbrzyskiego	49
Tabela 19 Stopa bezrobocia w powiecie ząbkowickim w latach 2010-2015.....	49
Tabela 20 Stan bezrobocia w gminie Bardo i pozostałych gmin powiatu ząbkowickiego w latach 2010-2015.....	50
Tabela 21 Udział kobiet wśród bezrobotnych w Gminie Bardo w latach 2010-2015	50
Tabela 22 Bezrobotni zarejestrowani w gminie Bardo według wieku w 2014 roku	51
Tabela 23 Struktura zatrudnienia w gminie Bardo według poziomu wykształcenia.....	51
Tabela 24 Długotrwale bezrobotni w Bardzie w I półroczu 2016 roku	52

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Tabela 25 Długotrwale bezrobotni w Gminie Bardo w I półroczu 2016 roku	53
Tabela 26 Liczba prowadzonych postępowań w sprawach o wykroczenia w Bardzie w 2015 roku	54
Tabela 27 Liczba prowadzonych postępowań w sprawach o wykroczenia w Gminie Bardo w 2015 roku.....	55
Tabela 28 Liczba interwencji policji w Bardzie w 2015 roku	55
Tabela 29 Liczba interwencji policji w Gminie Bardo w 2015 roku	56
Tabela 30 Liczba organizacji pozarządowych w gminie Bardo	60
Tabela 31 Frekwencja w wyborach do Sejmu i Senatu	64
Tabela 32 Frekwencja w wyborach prezydenckich	64
Tabela 33 Frekwencja w wyborach samorządowych	65
Tabela 34 Frekwencja w wyborach do Rady Miejskiej	66
Tabela 35 Struktura wieku mieszkańców w Bardzie w sierpniu 2016 roku	66
Tabela 36 Struktura wieku mieszkańców Gminy Bardo w sierpniu 2016 roku	67
Tabela 37 Struktura wieku mieszkańców Barda w sierpniu 2016 – przedział procentowy	68
Tabela 38 Struktura wieku mieszkańców Gminy Bardo w sierpniu 2016 – przedział procentowy.....	69

Tabela 39 Struktura płci mieszkańców Barda w sierpniu 2016	69
Tabela 40 Struktura płci mieszkańców Barda w sierpniu 2016	70
Tabela 41 Struktura płci mieszkańców Barda w sierpniu 2016 – przedział procentowy	71
Tabela 42 Struktura płci mieszkańców Gminy Bardo w sierpniu 2016 – przedział procentowy.....	71
Tabela 43 Dostępność komunikacji w gminie Bardo.....	76
Tabela 44 Podmioty gospodarcze w rejestrze regon wg wybranych sekcji	80
Tabela 45 Udział procentowy podmiotów gospodarczych w rejestrze regon wg wybranych sekcji w Gminie Bardo	81
Tabela 46 Pracujący w wybranych sektorach gospodarki narodowej - Gmina Bardo na tle powiatu, podregionu I kraju.....	84
Tabela 47 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	85
Tabela 48 Liczba jednostek nowych i wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. ludności.....	86
Tabela 49 Saldo jednostek nowych i wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. ludności.....	86
Tabela 50 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	86
Tabela 51 Podmioty gospodarcze zatrudniające 0 - 9 pracowników na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym.....	86
Tabela 52 Podmioty gospodarcze zatrudniające 10-49 pracowników na 10 tys. mieszkańców.....	87

Tabela 53 Podmioty gospodarcze zatrudniające 50 - 249 pracowników na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym.....	87
Tabela 54 Podmioty gospodarcze zatrudniające powyżej 250 pracowników na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym	87
Tabela 55 Liczba podmiotów gospodarczych w Bardzie w odniesieniu do liczby mieszkańców	88
Tabela 56 Liczba podmiotów gospodarczych w Gminie Bardo w odniesieniu do liczby mieszkańców	88
Tabela 57 Noclegi udzielone rezydentom polskim na 1000 mieszkańców w tys.....	93
Tabela 58 Noclegi udzielone rezydentom polskim na 1000 mieszkańców	94
Tabela 59 Liczba obiektów noclegowych w Bardzie.....	94
Tabela 60 Liczba obiektów noclegowych w gminie Bardo	95
Tabela 61 Rodzaje systemów grzewczych w gminie Bardo w 2015 roku.....	96
Tabela 62 Zestawienie odpadów dostarczonych do PSZOK – I półrocze 2016 r.	98
Tabela 63 Ilość odpadów na 1 mieszkańca.....	101
Tabela 64 Zdegradowane budynki na terenie Gminy Bardo	101
Tabela 65 Budynki wybudowane przed 1945 rokiem na terenie Gminy Bardo.....	102
Tabela 66 Obiekty zabytkowe na terenie Barda	102

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Tabela 67 Obiekty zabytkowe na terenie gminy	103
Tabela 68 Liczba budynków mieszkalnych w gminie Bardo w latach 2010-2014. Gmina Bardo na tle powiatu, podregionu i województwa	104
Tabela 69 Zasoby mieszkaniowe gminy Bardo w 2014 roku w odniesieniu do powiatu, regionu i kraju	105
Tabela 70 Mieszkania oddane do użytkowania w 2014 r.	105
Tabela 71 Gospodarstwa domowe w Bardzie prowadzące zbiórkę selektywną	106
Tabela 72 Gospodarstwa domowe w gminie Bardo prowadzące zbiórkę selektywną	107
Tabela 73 Udział obszarów prawnie chronionych w 2014 r.	108
Tabela 74 Ilość azbestu na terenie Gminy Bardo w 2014 roku	114
Tabela 75 Ilość azbestu z podziałem na ulice na terenie Miasta Bardo w 2014 r	115
Tabela 76 Tabela wskaźników sfery społecznej w odniesieniu do liczby zameldowanych i średniej w gminie	120
Tabela 77 Tabela wskaźników sfery środowiskowej w odniesieniu do liczby zameldowanych i średniej w gminie	122
Tabela 78 Tabela wskaźników – podsumowanie punktacji	124
Tabela 79 Liczba zameldowanych w obszarze objętym rewitalizacją	130
Tabela 80 Tabela przedsięwzięć rewitalizacyjnych	143

Tabela 81 Tabela przedsięwzięć rewitalizacyjnych	163
Tabela 82 Indykatywne ramy finansowe związane z realizacją Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Bardo	170
Tabela 83 Wskaźniki realizacji dla Celu 1	175
Tabela 84 Wskaźniki realizacji dla Celu 2	175
Tabela 85 Wskaźniki realizacji dla Celu 3	175

B. Spis rysunków

Rysunek 1 Umiejscowienie Gminy Bardo w powiecie ząbkowickim	14
Rysunek 2 Przyrost naturalny w gminie Bardo na przestrzeni lat	18
Rysunek 3 Migracja ludności w gminie Bardzo na przestrzeni lat 1995-2014	19
Rysunek 4 Fot. Przełom Bardzki	23
Rysunek 5 Fot. Góry Bardzkie	24
Rysunek 6 Obszar zabytkowy Gminy Bardo na tle miejscowości	27
Rysunek 7 Obszar zabytkowy Gminy Bardo	27

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Rysunek 8 Przyrost naturalny w Mieście Bardo w latach 1995 - 2014.....	30
Rysunek 9 Aktorzy w projekcie (Actor tree).....	37
Rysunek 10 Wyniki sprawdzianu VI-klasisty – język polski.....	58
Rysunek 11 Wyniki sprawdzianu VI-klasisty – matematyka.....	59
Rysunek 12 Wyniki sprawdzianu VI-klasisty – język angielski.....	60
Rysunek 13 Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Bardo.....	73
Rysunek 14 Obszar rewitalizacji, skala 1:50 000.	131
Rysunek 15 Obszar rewitalizacji, skala 1:10 000.....	131